ΕΙΚΩ'Ν ΒΑΣΙΛΙΚΗ.

Vel

Imago Regis

CAROLI,

in illis suis

ÆRUMNIS

&

SOLITUDINE.

Rom. 8. Plùs quàm victor, *&c.*

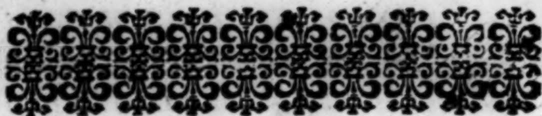
Bona agere & Mala Pati Regium est.

HAGÆ-COMITIS.

Typis *S. B.* Impensis *J. Williams*, & *F. Eglesfield* Londinensium, apud quos væneunt sub signo *Coronæ*, & sub signo *Calthæ* in Cœmeterio St *Pauli*. 1649.

DEUS EST NOBIS SOL ET SCUTUM

Serenissimo & Potentissimo *Monarchæ*,

CAROLO SECUNDO,

Dei Gratiâ *Magnæ Britanniæ Franciæ & Hiberniæ* REGI, Fidei Defensori, *&c.*

Serenissime REX,

PRodeat jam sub tuis Auspiciis Illa Patris Tui Gloriosissimi Imago, Illa quâ magìs ad Dei similitudinem quàm quâ Rex aut Homo accedit. Prodeat verò eo colore

lore peregrino, quo facta omnibus conspectior fiat publica. Ità enim Tu voluisti, ut sic Lingua omnium communi Orbi *traderem, in qua utinam fæliciorem Tibi operam navare licuisset, ut illam Nativam* Elegantiam, *illam* Vim *verborum &* Lumina, *illam admirabilem sermonis* structuram *exprimerem. Quod cùm fieri (fortasse nec à peritissimis) à me certè non possit; præstat interim ut cum aliqua venustatis injuria magnam partem* Europæ *alloquatur, quàm intra paucos suæ Gentis clausa apud cæteros omnes conticescat. Sunt enim hîc velut quædam* Dei Magnalia *quæ spargi expedit humano generi, & in* omnium linguis *exaudiri: Id pro mea facultate curavi, ut si non sensa Tanti Authoris* ornatè, *at* perspicue *&* fide traderem, *imò nec ab ipsa dictione & phrasi* (*quan-*

(*quantum Latini idiomatis ratio permittit*) *vel* minimùm recederem. *Sacri enim* Codicis *Religiosum esse decet* Interpretem. *Et certè proximè ab illo* sacro *&* adorando Codice (*qui in has comparationes non cadit*) *spero non me audacem futurum*, *si dixero nullum inter cæteros mortalium*, *vel* Autore *vel* Argumento *illustriorem*, *vel in quo viva magìs* Pietas *& eximiè* Christiana *spiratur*.

Habet vero sanctitas Regia *nescio quid ex fortunæ suæ Majestate sublimius quiddam & augustius*, *& quæ* imperium *magìs obtinet in mentes hominum*, *& reverentiâ majore accipitur* : *quare & his maximè instrumentis usus est Deus qui illam partem sacræ* paginæ *ad solennem Dei cultum pertinentem*, Psalmos *scilicet*, *&* Hymnos : *cateráque ejusmodi perpetuis*

Ecclesiæ *usibus inservitura, transmitterent hominibus & Autoritatem quandam conciliarent? Quid quod libentiùs etiam arripiunt homines sic objectam & traditam pietatem. Quod &* Libro *huic evenit, & erit magìs eventurum, quò jam multò diffusior plures sui capaces invenerit.*

Magnum erat profectò sic meditari, *sic* scribere; *multò majus sic* vivere, *sic* mori: *ut sit hæc penè nimia* dictu *pietas* exemplo *illius superata. Scit hæc illa Orbis Pars miserrima jam & contaminatissima. Utinam hanc maturiùs intellexissent virtutem, quam jam serò laudant & admirantur amissam, nec illâ opus fuisset dirâ fornace quâ tam eximia Regis pietas exploraretur, ex qua nos tantum* miseri *facti sumus, ille omnium* fælicissimus: *Cujus illa pars vitæ novis-*

noviſsima & ærumnoſiſſima & ſupremus dies (in quo Hominibus & Angelis ſpectaculum factus *ſtetit animo excelſo & interrito, ſummum* Fidei, Conſtantiæ, Patientiæ *exemplar, ſuperior Malis ſuis, & totâ ſimul congeſtâ inferni malitiâ) omnes omnium Triumphos & quicquid eſt humanæ Gloriæ ſuperavit. Nihil egiſtis ô quot eſtis hominum! (ſed nolo Libro ſanctiſsimo quicquam tetrius præfari, nec quos ille inter preces nominat, maledicere) nihil (inquam) egiſtis hoc parricidio, niſi quòd famam illius & immortalitatem cum æterno veſtro probro & ſcelere conjunxiſtis. Nemo unquam ab orbe condito tot veris omnium lacrymis, tot ſinceris laudibus celebratus eſt. Nulli unquam Principum in* ſecundis *agenti tam fictos plauſus vel Metus dedit, vel Adulatio vendidit, quàm*

 hîc

hic verissimos expressère Fuga, Carcer, Theatrum *& illa omnium funestissima* Securis, *quâ obstupefecit Hostes moriens, & casus triumphavit.*

Tu interim (Rex *Augustissime*) *vera & viva Patris Effigies* (*cujus inter summas erat fœlicitates humanas & in adversis solatium Te genuisse; in quo superstite mori non potest*) *inflammeris maximè hoc mortis illius exemplo, non tam in vindictæ cupidinem* (*in quam illi Te extimulent, non* Ego) *quàm in Heroicæ* Virtutis *&* Constantiæ [illegible] *Hanc verò primùm adeas,* [illegible] *lla vis tibi invito eripiet* [illegible] Pietatem; *& quo* [illegible] *es affectu maxime* [illegible] librum *eodem te*[illegible] *um amplectere;* Dic [illegible] soror mea es, & pruden[illegible] affinem voca; *hanc tu consule*

ſule, hanc frequens meditare, hanc imbibe penitus & in Animam tuam transfunde. Vides in Te *omnium conjectos oculos, in* Te *omnium Bonorum ſpes ſitas, ex* Te *omnium vitas pendere, quas jamdiu multi tædio projeciſſent, niſi ut eſſent quas tibi impenderent. Magnum onus incumbit, magna urget procella, magna expectatio, Major omnium, quàm quæ unquam ſuperiùs,* Virtutum *neceſsitas: An ſit* Regnum *amplius in* Britannia *futurum, an* Religio, *an* Homines, *an* Deus, *ex tuâ Virtute, Tuâ Fortunâ dependet, Immò, ſola potius ex Dei* Fortuna: *cujus opem quò magìs hîc neceſſariam agnoſcis, præſentaneam requiris, eò magis magiſq; (quod jam facis) omni pietatis officio promerearis; & illa quæ in* Te *largè ſparſit* Bonitatis, Prudentiæ, Temperantiæ, Juſtitiæ,

& omnis Regiæ Virtutis *ſemina foveas, augeas, & in fructum matures, ut tibi Deus placatus & propitius quod detraxit* Patri *Tuo fælicitatis humanæ*, Tibi *adjiciat, & omnes illius* ærumnas *conduplicatis in te* beneficiis *compenſet, & appelleris* Ille Reſtaurator, *quem Te unicè optant omnes & ſperant futurum, & ardentiſsimis precibus expetit.*

Majeſtatis Tuæ

humillimus devo-

tiſſimúſque ſubdi-

tus & ſacellanus

Jo. Earles.

Syllabus Capitum.

E I-

'ΕΙΚΩΝ ΒΑΣΙΛΙΚΗ.

I *De indictione* Parlamenti *Mandato* Regis.

Roxima hæc *Comitia* indixi non aliorum magis suasu & rerum mearum necessitate, quàm meo proprio judicio & sponte adductus, ut qui semper existimaverim, *Parlamenta* ritè habita, tum *Coronæ* meæ saluberrima, tum in *Populum* gratissima. Et licèt haud excidisset animo, quas scintillas olim in his *Conventibus* nonnullorum intemperies suscitaverat (quos propterea, ut eas restinguerem, per hos aliquot annos intermisi) tamen cùm certò jam apud me statuissem, æquis omnium & sobriis desideriis satisfacere, & siqua essent in Regno vel Ecclesia *publica Gravamina*, levare, sperabam hoc candore animi mei & illorum æquitate conspirante, occurri posse omnibus incommodis, quæ ex errore nostri mutuo oriri potuissent. Quanquam enim illud subverer, vix vitari etiamnum posse affectus quorundam

dam & præjudicia, quæ rebus aliquanto officerent, tamen integrum meipſum cuſtodire certus, haud dubitabam rationum pondere quicquid in lance adverſa factioſū erat deprimere.

§. 2. Permoleſtum erat ſanè audire quibus Partium ſtudiis & Populari Impetu *Deputatorum* Electiones agebantur, ſperans tamen gravitate & prudentiâ Optimæ Partis temperari poſſe cæterorum fervorem, zelumque (quanquam Boni animi, tamen promptum nimis ire præcipitem, reſtrictum fore & præfinitum iis limitibus, queis conſervandæ & ſanandæ Reipublicæ utiliſſimè inſerviret) nemini magis quàm mihi *Conventus* erat iſte optabilis. Conſcius nempe integri cordis mei, affectûſque in populi bonum, & juſta deſideria propenſiſſimi; oblectabar hâc maximè fiduciâ firmam poſtea inter nos concordiam & nexum naſciturum.

Enimverò remotis ſuſpicionibus, è re mea erat maximè & liberorum meorum, ut amorem & commoda populi mei omni modo procurare & tueri contenderem: Quæ mihi unica videtur in hoc mundo reſtare fælicitas, ad quam Juſti Monarchæ adſpiret ambitio; in qua Honos ſcilicet Illius, & Salus proximè à Deo conſiſtit. Nec difficulter admodum paſſurus eram minui in quibuſdam *Prærogativam* meam; cùm tantillâ jacturâ ſubditorum affectibus penſatâ nihil perderem.

Demereri quidem decreveram non amicos meos ſolum, ſed inimicos quoque; ſuperatis eorum deſideriis qui factioſiſſimè in me animaban-

mabantur, modò æquum quid petere & moderatum ſimularent.

Iras vero & odia, quæ *Aſperitas* quorundam aut *Remiſſio* in Civili & Eccleſiaſtica adminiſtratione in Regimen noſtrum derivaverat, iis volui *legibus* expiare & in futurum *proviſionibus*, quæ non ſolùm ſecus admiſſa corrigerent, ſed imperfectiùs inſtituta (ſi quid mancum eſſet) ſupplerent. Nemini enim mortalium concedo ut majori, quam ego, zelo agatur ad ſtabiliendam *Religionem*, *Veritatémque* illius & *Ordinem*, & *Unitatem* conſervandam, gnarus ſcilicet nullas Civilium Diſſenſionum faces perniciosiùs jactari, quàm quæ privatis Factionibus *Religionem* prætexunt.

Conſtitueram vero quæ (plenâ & liberâ conſultatione in Parlamento adhibitâ manifeſtè explorarentur perperam fieri) reformare: iis verò omnibus, quorum *Conſcientia* mea & *Ratio* æquitati ſuffragabantur, rogationibus annuere. Atque utinam intra hos me limites tenuiſſem, nec judicium meum paſſus fuiſſem in quibuſdam rebus *Importunitate* aliorum potiùs quam *Argumentis* obrui: Haud prodidiſſem me hâc fiduciâ eorum inſidiis, quibus diu anſam in me quærentibus, *vires* tantum hactenus & *occaſio* ad nocendum defuerant.

Sed, maturis jam factis peccatis noſtris, obſtandum non erat ampliùs Divinæ Juſtitiæ, quò minùs Gloriam illam ſuam ex *adverſis* noſtris repeteret, quâ illum in *ſecundis* fraudavimus.

Tu

Tu enim Domine satis clarè demonstrâsti futuræ Reformationis consilia non semper Justitiæ tuæ satisfacere, nec priorum delictorum ultionem abstruere.

Oppresserunt spes nostras peccata nostra; Tu nos docuisti, Domine, veniam à tua Misericordia sperare, non ex nostro emendandi Proposito.

Cùm vendicaveris Gloriam tuam Judiciis tuis, simúlque ostenderis, quo periculo tibi displicemus placandi in posterum fiduciâ: restituet ut speramus Misericordia tua illas Benedictiones, quas tam pravè abutentibus abstulisti.

Quia non mature satìs piguit de peccatis nostris, fecisti ut jam pigeat de remediis immaturis.

Non tamen me pœnitet hunc Conventum indixisse, quia feci, Domine, recto corde ad Gloriam tuam præcipuè & salutem populi attento.

Quæ consecutæ sunt calamitates in me & Regna mea, tuæ sunt in nos Iracundiæ effectus justissimi, qui tamen demum dispensante ita tua misericordia proficere nobis possunt in futuram benedictionem, & meliores in fruendo nobis animos præstare.

Interim, Domine, quanquam plurimis nos solatiis destitueris, dones tamen mihi & populo meo beneficium afflictionum & castigationis tuæ, ut non virgâ tua minùs quàm baculo confortemur: jam non plagæ hostiles erunt, sed paterna verbera, cùm illa affectus nostros humilitate indueris, cum modum patientiæ, quæ pœnitentes filios deceat, simul dederis.

Nulla erit causa cur pœniteat malorum, quæ

ar

ex hoc Parlamento fluxerunt, cum per illa me & populum meum ad sinceram pœnitentiam perduxeris.

Potior infinitis modis, cum perpessionibus nostris gratia tua, quam pax peccantibus.

O tu qui suprema es Bonitas & Sapientia, qui dominaris in omnia consilia nostra, dominare etiam in corda, & quò graviora jam patimur à tua justitia, eò meliores nos exhibeat tua misericordia.

Fac, Domine, ut quemadmodum ob peccata nostra, in venenum cesserunt Antidota, ita gratiâ tuâ transmutante, in Antidota jam cedat venenum. Et sicut peccata pacis nostræ, bellum hoc infœlicissimum præstruxerunt, ita bello hoc denuo, ad beatam pacem præparemur: ut quanquam plenum molestiarum sit mihi in terris regnum, fruar regno pacis in corde meo, & illo postea cœlesti, quod Christi sanguine acquisitum, Servatoris mei gratiâ, servo tuo peccatori imperties.

---

2. *De morte Comitis* Straffordiæ.

Ntuebar in Comitem *Straffordiæ* ut virum nobilem, summis negotiis parem, eúmque qui *metu* potiùs Principem, quàm *pudore* deterreret, nè illum Publicæ rei præficeret. Hinc enim forsan nasci in illo poterat majora

jora audendi fiducia; quâ deinde in magnos errores & plurimorum inimicitias laberetur. Quas haud dubiò affatim contraxit, dum in Celso Orbe movens, claróque & vivido fulgore, multos invidos halitus (instar solis) excitaret, qui populari odio densati, nubem quandam & tenebras vel clarissimis meritis & innocentiæ offunderent.

§. 2. Ego verò quanquam judicio meo omnia illius non probem quæ ille forsan (actus potiùs necessitate temporum & Populi illius Moribus, quàm ulla proprii ingenii asperitate & insolentia) admisit, nunquam tamen exploratum habui tam grave illius Crimen, ut capitali supplicio mactandum malitiæ inimicorum exponerem.

§. 3. Nunquam sanè tam difficili Temporum Statu conflictabat, quàm in infelicis illius Comitis discrimine, cum inter æstus Conscientiæ meæ fluctuans, & necessitatem (ut quidam ajebant) importunis populi mei flagitationibus auscultandi, obtemperavi eorum consilio, qui in me animo, ut opinor, benevolo) suadebant, ut *tutiora* in præsens, quam quæ *justiora* sunt visa, eligerem; atque adeò *Externæ* inter homines Paci, *Internam* Conscientiæ Rectitudinem coram Deo postponerem.

Tantùm verò abest ut vel inficias eam ve dissimulem nimiam illam Facilitatem, qua m flecti passus sum (nunquam enim integrè a sentiebar) in mortem illius, quem nulla leg convictum judicabam, ut nullum unquan

conſcientiæ morſum ægriùs tulerim: quod, in argumentum pænitentiæ meæ, ſæpe, plurimo cum dolore, coram Deo & hominibus teſtatus ſum, ut vitium pravæ Fragilitatis, quâ me eum oſtendi, in quem plus *metus hominum* quàm *Dei timor* pollebat: cujus Nomine & Loco in terris indignus eſt, qui actu tam inſignis injuſtitiæ (quem nulla poſſunt penſare vel Publica commoda) damnum aliquod Politicum declinat.

§. 4. Miſera ſanè tranſactio! acceptâ in conſcientias plagâ mederi malis Rei-publicæ, & excitata in pectore noſtro tempeſtate, æſtus populares & querelas compeſcere.

§. 5. Nec fefellit eventus Dei juſtitiam; & quæ conſecuta ſunt triſtiſſima ſatis mundo declararunt, quam fallax eſt illud *ſatius unum interire vel innoxium, quàm populi offenſam, vel ruinam accerſere.* Nihil enim mihi atrocius eveniſſet (ſi aſſertâ *Straffordii* Innocentiâ, & juſtiſſimis Conſcientiæ dictatis obtemperans, legem illam *Damnatoriam* obfirmare recuſaſſem) quàm quæ poſtea minore cum ſolatio perpeſſus ſum Ipſe, & populus meus, poſtquam ingratis quorundam obteſtationibus tam crudelem gratiam indulſiſſem. Quin & illud etiam obſervavi, eos, qui Authores mihi erant ſuis conſiliis ut ſententiam illam ratam facerem, nullam aliam mercedem Gratioſi Officii quàm Direptiones, Vexationes & omne genus contumelias ab illo ipſo, quem captabant populo, retuliſſe: illo ſolum

lum

lum minimè omnium læso, qui id sedulò suadebat nè refraganti *conscientiæ* assentirer. Deus illis & mihi turpem hanc præcipitationem tantæ rei ignoscat.

Culpæ interim meæ propriæ tam plenè conscius, eò libentiùs Judicia amplector, quæ mihi visum est Deo infligere, tanquam media illius (uti spero) misericordiâ sanctificata, quò faciliùs de ista (mihi enim procul dubio sic erat) iniquitate resipiscam, simúlque admonear, optimam in Politicis normam esse, Unicam *Justitiam* cæteris omnibus commodis potiorem habere, & pacem *Conscientiæ* salute *Regnorum*.

§. 6. Nec quicquam magìs deinceps firmavit animum meum adversùs aliorum violentias (qui iisdem me artibus adorti sunt) nè in Acta consentirem *conscientiæ* meæ adversantia, quàm acres illæ puncturæ & stimuli, quæ ob rem *Straffordianam* usque adhuc hærebant.

Neque hæc ideo, quòd animus fuisset illum postea negotiis adhibere, renitente præsertim *Parlamento*: illud unicè mihi optâssem, nullatenus affinem fuisse culpæ illius mortis, de cujùs innocentia nemini meliùs quàm mihi constabat.

§. 7. Imò neque ipsa ea Crimina illi objecta, post longam & æquam disceptationem ità perspicua erant, ut *Majori* parti utriusque Consessûs de illis quid certi liqueret (*Superiori* præcipuè Magnatum) quorum vix tertia

pars

pars aderat, cùm in illam Legem diſcederent. Quin & in ipſa Domo *Inferiori* plurimi homines nobiles, per ſe prompti ſatis *Straffordii* dignitatem & potentiam minuere, nondum tamen de commiſſo ejus in Leges perſuaſi, capitalem in eum ſententiam ferre non audebant: qui mox ob ſuffragiorum ſuorum integritatem, affixis in publico & quaſi proſcriptis Nominibus vulgi odio & furori objiciebantur; creſcente ità in immenſum audaciâ Vociferantium *Juſtitiam* (id eſt, quicquid ipſis collibuiſſet) à me & illis faciendam, ut credibile ſit multos *perterrefactos* magìs quàm de æquitate ſententiæ *perſuaſos* condemnantium calculis acceſſiſſe.

§. 8. Sed & *Scitum* illud *poſterius* (quo iſtius *præcedanei* caſſabatur Autoritas, nè deinceps in exemplum traheretur) ſatìs mundo declarat, tactos fuiſſe aliquo ſenſu etiam hoſtes illius infenſiſſimos, conſcios ſcilicet quàm rigidè cum illo actum fuiſſet, & quod poſtea in ſeipſis experiri noluiſſent.

§. 9. Hunc interim mœrorem meum & teneritudinem animi (quòd in unius hominis *ſanguinem* injuſtè latæ ſententiæ, eique ſub legis formula & ſpecioſis coloribus adumbratæ, & vitandi *publici mali* neceſſitate expreſſæ, invitus tamen, utcunque, Deum teſtor, acquieverim) ſpero teſtimonio mihi fore in poſteros coram Deo & hominibus, quàm abhorream à reatu & onere immenſi illius *ſanguinis* in exitiali hoc bello profuſi (quem imponunt

mihi

mihi nonnulli, ut seipsos liberent) qui multò minùs extimescam meam vitam perdere, quam vel uni cuipiam per injuriam adimere.

Tu verò Domine infinitæ misericordiæ, ignosce mihi hoc crimen pravæ obsequentiæ, quod me graviùs premit, quàm quenquam alium, cùm nec minimam Invidiæ contra illum, aut Malitiæ tentationem habuerim, & quo eram loco constitutus, eousque servare debuerim, ut consensũ meum saltem in perniciem illius denegâssem.

Iniquitatem meam cognosco, & peccatum meum contra me est semper.

Libera me de sanguinibus Deus, Deus salutis meæ, & exaltabit lingua mea justitiam tuam. Tibi soli peccavi & malum coram te feci: vidisti enim contradictionem intra cor meum & manum.

Nè tamen projicias me à facie tua: Asperges me sanguine Redemptoris mei, & mundabor! lavabis me pretiosâ hac effusione, & super nivem dealbabor.

Fac ut discam Justitiam è Judiciis tuis, meamque in tua Justitia fragilitatem agnoscam: dum auscultabam suadentibus, unius sanguine fuso, futuris malis occurrere, tu mihi & Regnis meis propter hoc & alia peccata, magnas, diuturnas, graves ærumnas inflixisti.

Fac ut Justitiam, quæ voluntas tua est, anteponam omnibus adversis clamoribus queis iniqua hominis voluntas revelatur. Satìs est, *semel me ab illis expugnatum, ut tibi displicendo iis placerem: O nunquam ampliùs permittas me*

qua-

quacunque ratione Politicâ adversari rationi conscientiæ meæ, quod est atrociter peccare contra Te Deum Rationis & conscientiarum nostrarum Judicem.

Quantiscunque tibi (Domine) aliis rebus me privare placuerit, redde mihi lætitiam salutaris tui, & me spiritu principali tuo sustineas, qui voluntatem meam subjicit nemini, nisi luci illi Rationis, Justitiæ, Religionis, quæ lucet in corde meo. Ecce enim veritatem dilexisti in intimis, & in externis expressionibus Integritatem.

Exaudi Domine vocem Filii tui, & Servatoris mei sanguinis, loquentis meliora: Sic audi-tui meo & populi dabis gaudium & lætitiam, & exultabunt ossa humiliata.

---

3. *De ingressu Regis in* Consessum Inferiorem.

ADiisse me Domum Inferiorem, ut *Quinque Membra Ordinis* illius in jus postularem, illud erat quod odiosè exagitabant adversarii mei & acerbissimis calumniis insectabantur.

Verum est, eos qui nullarum partium erant, suspicionibus & metu haud leviter perculsos, imò plurimos etiam Meorum hoc facto offensos, quasi *impetu* magis, quàm *ratione* suscepto, nec â prudentiâ gubernato, quæ in tam lubrico tempore necessaria fuisset.

At ignorabant Hi justas causas meas & argumenta perspicua, quibus me tàm instructum arbitrabar, ut nihil ad criminis eviden-

tiam

tiam cujus illos accusabam, præter æquum & liberum forum requirerem.

Nullâ hîc irritabar offensione, nec vindictæ appetitu contra ipsos privatim, nisi in quantū me certò deprehendisse existimarem quàm nefaria *Consilia* iniissent, & quàm illicitis *Fœderibus* ad turbanda mihi Regna se obstrinxissent: quorum omnium ut fidem facerem, minimum abfuit ne Chirographa eorum producerem, qui tumultus sequentes excitâssent.

Secus visum est Providentiæ. Non tamen deerant argumenta efficacia ad excitandas suspiciones in Principis animo, qui non stupidè vecors omnem curam publicæ tranquillitatis abjecerat: cui ut consulerem, postulando ut in *quinque* vel *sex* homines æquo & legitimo judicio inquireretur, (quod, Deum testor, unicus mihi finis erat) quid indè pejus evenisset si obtinuissem quod volui, quàm, ut vel illis sontibus deprehensis, asserta esset causa mea, & Regni mei; vel patefactâ ipsorum innocentiâ, suspiciones meæ omnes abstergerentur, quas, ut nullâ malitiâ ortas, ità Ratio non permisit suffocari?

In quas flammas odiorum hæc scintilla (quam omni modo extinguere conabar) brevi tempore eruperit, nimis notum mundo est. Quod verò nonnulli calumniabantur, quasi per vim grassari in *Domum Inferiorem*, & *Privilegia* invadere destinâssem, erat omnium falsissimum; cùm Deum testor, nec in mentem tale quicquam venisset, nec qui mecum

tu

tunc erant, ulla *facti* vel *dicti* mei ſignificatione quid ejuſmodi colligere potuiſſent.

§. 2. Viſos eſſe in comitatu meo aliquot Nobiles, ut haud inſolens erat Majeſtati Regiæ, & in turbidis temporibus præſidium, ità nec numero æquabant ordinariam Stipatorum cohortem, ſi tumultus accidiſſet, longè impares futuri diſcrimini. Neque erant illi màgis adventu meo perterriti, quàm ipſe parùm ſecurus ab eorum petulantiis, ſi nullos mecum adduxiſſem,qui reverentiam mei aliquam imprimerent. Imbuebantur enim tunc homines iis de me ſiniſtris opinionibus, quas poſtea omni factorum verborúmque acerbitate declarârunt.

§. 3. Omnino ſic ſe res habet. Iſtos homines & eorum ſequaces ſuſpiciebat vulgus attonitũ tanquam Legum & Immunitatum ſuarum *Patronos* me longè potiores,atque adeò digniores quos ſuo invicem patrocinio propugnarent. Deo illos relinquo & ipſorum conſcientiis, ad quæ ſevera Tribunalia (ſi quid tale in me machinati fuerint) nullus erit ſuffugii locus, nec præſenti impunitate,aut popularibus vindiciis liberari.

Ad hæc interim,obſtructâ humanâ Juſtitiâ, una homini Chriſtiano provocatio eſt, arrham ſcilicet & præludium inevitabilis illius judicii quod diſtrictè in examen revocabit quæ hîc perperam vel parùm deciſa.

§. 4. Id ſatagebam,ſi Deo viſum fuiſſet, ut obviam iretur iis motibus, quos ex improbâ

quorundam Sedulitate niſi maturè coerceretur neceſſariò ſecuturos prævidebam, quod & poſtea evenit cum multorum Millium (dolens dico) pernicie.

Ut verò vim aliquam facerem libertati Ordinum, vel eorum *Juſtam Authoritatem* quoquo modo infirmarem, nulla unquam me ſubiit cogitatio; nec ſanè opus eſſe rebar tam aſperis auxiliis, ſtante à me *Ratione* & *Juſtitia*: ad quæ potiùs extrema quàm deventum fuiſſet, omnem pati repulſam æquo animo decreveram.

Tu verò Domine teſtis mihi es in Cœlis, & in corde meo, ſi quam violentiam aut oppreſſionem adverſùs innocentes cogitaverim, vel ſi iniquitas in manibus meis.

Tunc perſequatur inimicus animam meam, & conculcet in terra vitam meam, & gloriam meam in pulverem deducat.

Tu qui non juxta intuitum hominis judicas, ſed ultra omnes populares apparentias perſpicax, corda ſcrutaris ac uris renes, illuminans abſcondita tenebrarum, liberè agas.

Nè mihi meæ afflictiones, (quod prudentes & pii nunquam facient) imputentur mihi in argumentum peccati hac in re: haud magìs quàm eorum impunitas in teſtimonium Innocentiæ apud bonos valebit: Sed ignoſce quòd malè fecerint, etiamſi in hoc mundo fuerit illis impune.

Protege ſervum tuum ab occultis conſpirationibus, & apertâ violentiâ ſanguinariorum, & perverſorum hominum, ſecundum ſimplicitatem

tatem

tatem cordis & innocentiam manuum hac in re.

Judica Domine causam meam, & sustine Judicium meum, tu qui sedes super Thronum, qui judicas justitiam, ut servus tuus lætetur semper in salutari tuo.

---

4. *De Insolentia* Tumultuum.

NIhil unquam existimabam (peccatis nostris exceptis) certum magis præsagium earum quæ insecutæ sunt calamitatum, quàm *Tumultus* illos *Londinenses*, & *Westmonasterienses*, statim à primo ferè Parlamenti Conventu auspicantes, qui non ut æstus quidam & procellæ maris (quibus suus tamen terror non deest) sed velut *Terræ-motus* (quo nil extat horribilius) fundamenta ipsa convellere & subruere minabantur.

§. 2. Quemadmodum verò in coercendis his Maris furoribus clarissimè se demonstrat Divina Potentia, ità non minùs manifestat se Deus in compescendo populo; quem cum insano Confluxu & clamoribus, omnes Legum fines & autoritatis repagula transilire permiserit, nullum certius indicium est, Deum vehementer esse toti Genti infensum.

Eò verò insolentiæ creverunt illi nostri *Tumultus*, ut nec ipsi utriusque Ordinis Consessûs *Libertati* vel *Honori* parcerent, nullâ omnino reverentiâ deterriti, ne illos minis & probris insectarentur, pulsatis etiam quibusdam & ferociter perculsis, prout illis plùs minúsve grati erant. Neque hîc stetit eorum furor, sed ad Me

usque perrexit & Aulam meam agresti quadam audaciâ, dictisque & factis contumeliosissimis.

§. 3. Neque brevis hic Paroxysmus aut conquassatio statim desitura, sed quotidiana planè febris, auctis indies in majus fervoribus, & qui mitigari jam amplius nec remitti poterant.

Primum ergo Præsidium implorabant adversùs illos *Terrores*, quos ipsi sibi & aliis fecerant: nihil enim erat revera quod prudentes & cordatos viros magis *terribat*, quàm illa infimæ & rusticæ plebis tumultuaria coactio, quæ hanc ab illis disciplinam hauserat, ut comitiis primò *supplicarent*, deinde illa ipsa *protegerent*, mox etiam & *præscriberent*, postremò *imperitarent*, & *dominarentur*.

§. 4. Per hos scilicet Tumultus, omnes Parlamenti obices (id est, omnis suffragandi libertas candidéque & æquanimiter disceptandi ratio) unâ operâ tollendi. Hi Domum utramque expurgare, & *putrida* (ut vocabant) *Membra* ejicere. Hi præfractas conscientias quæ expedire se liberè volebant, perdomare penitus & subigere: hi omnes Factiones, seditiones Schismata, & quicquid adversus Ecclesiasticam aut civilem Politiam rogabatur eò usque propugnare, dum prævaleret.

§. 5. Denique quisquis animo volvebat perniciem *Ecclesiæ* & *Reipublicæ*, obstetricari l erant paratissimi; quorum impetus & vesa præcipitatio, nec maturitatem *consiliorum* e pectabat, nec *actiones* fœtandi tempora, n

cu

eum *ordinem*, *gravitatem*, *deliberationem* quæ Parlamentum maximè decebat; ſed barbara quadam immànitate, quaſi rupto utero, abortiva quæcunque *Decreta* qualia Ducibus eorũ placuiſſent, exſcindere omninò feſtinabat.

Tam portentoſa certè & deteſtanda omnia, ut vel ſobrium quemvis hominem puderet vehementer pigerétque, cum his non tantùm veniam dari, ſed inſigniter applaudi cerneret, adhortantibus nonnullis, & in pejus inſtigantibus.

§. 6. Herclè careret potius Vir Bonus illo quod tantopere expetebat *Bono publico*, quàm tam improbis mediis procuratum vellet. Sed inter Dei præſcriptum & impotentes hominum affectus rara admodum concordia eſt. Gaudent ſimilibus ſui inſtrumentis violenta conſilia: & qui ad privatos ſuos *fines* intentiores ſunt, difficulter ſe circumſcribunt Dei *mediis*. Ingeret ſemper aliquid *Violentia*, quantumvìs *Ratione* repugnante.

§. 7. Qui autem fuerint *Demagogi* iſti, & Turbarum Patroni, qui accerſebant ultro hos homines, & blanditiis ſuis ſtimulabant, denique gubernabant eorum & moderabantur clamores, plurimi ſunt adhuc in vivis nimis conſcii, quam ut diſſimulent. Deus ſuo tempore patefaciet, quàm inidonea hæc Media fuerint ad ſuum finem aſſequendum.

Verùm, ut haud quaquam mirandum eſt iratum Mare furere, cum vehementibus ventis agitatur; ità nec vulgus etiam inſoleſcere, ab

ejuſdmodi hominibus inflammatum, qui exiſtimatione aliquâ *ingenii* & *pietatis* præcipuè commendantur.

§. 8. Jam quod maximè formidabilem fecit hanc ferociam, id erat, quod cum plurimi de hoc graviter conqueſti eſſent, Nonnulli ex ipſorum Ordine, Me etiam per Internuncios frequenter expoſtulante, nil remedii efficacis obtineri potuiſſet reprimendo huic malo idoneum, quod jam paſſim in omnes ſpargi & latiſſimè dominari videbatur.

Is erat ſtupor quorundam, ut nil indè incommodi metuerent: Ea aliorum petulantia, ut virorum ſe multò præſtantiorum contumeliis & injuriis gauderent, ſuam gnari ſecuritatem in vulgi palpo conſtare; ità ſenſum omnem amiſerant non Meæ ſolùm, ſed & Suæ Honeſtatis ſimul & Incolumitatis; unde nunquam impetrari potuit vel unum ab illis *Edictum*, quo vel examini ſubjicerentur, nedum ſupplicio, aut notâ ullâ afficerentur *Turbines* iſti & *Incendiarii* qui paſſim undique volitabant Pollentiam ſuam jactantes, & turbam quoties uſus fuit, colligebant. Quos interim hæc facientes, nonnulli à quibus plus ſapientiæ expectâſſes, ut amicos ſuos agnoſcebant, zelum & induſtriam collaudantes, eorum ſcilicet, qui Diabolo ſimillimi *circumibant quærentes quem potiſſimùm* fallerent & *devorarent*.

§. 10. Fateor me (cùm tam pertinacem eorum obſurdeſcentiam comperiſſem, ut nec *Epiſcoporum* Declaratio qui primas illas Inſolentias

lentias & vim experti erant, nec quod ab aliis Proceribus & viris Honoratis, tum à Me ipſo remonſtratum fuerat, haud quicquam proficeret ad ſedandos hos Tumultus, & incolumitatem præſtandam non libertati ſolùm Parlamentariæ, ſed & Perſonis noſtris propriis in ipſis urbis platæis) haud jam amplius exiſtimâſſe obligari me ultra per præſentiam meam Audaciam hanc inſignem & Contemptus irritare: ſperans brevi mei ſubductione ſpatium fore aliquod quo *reciprocari* poſſet hic *æſtus*, & in ſanam mentem cæteri ac modeſtiam ſuam redirent.

Tribuent alii fortaſſe *Puſillanimitati*, ut quis vulgi minis perterritus Publicam Stationem deſereret. At mihi contra videtur, non veræ *fortitudinis*, ſed amentis cujuſdam *audaciæ*, ultr ſe mari irruenti cum certiſſimo periculo objicere: quin dandum potiùs ſpacium dum hæc ferocia ſubſidat; & ſi quid ruptum fuerit opportunè reſtituatur. Sane vir verè fortis & magni animi mallet (iniquis licet conditionibus numeróque & loco inferior) in aperto campo & recto more depugnare, quàm inter turbam inconditam fœdè colluctari.

§. 11. Suſpicio erat quibuſdam, non paucis etiam affirmantibus me (cum ab *Albâ Aulâ* diſcederem) *Bellum* ſtatim meditatum, cum non aliâ ratione (Deum teſtor) diſceſſerim, quàm ut perſonā meam & conſcientiam à violentia incolumem præſtarem. Deus novit me, tunc temporis, nec de *Bello* vel minimum co-

gitâſſe. Nec credibile eſt cuiquã ſano homini, me, ſi tale conſiliũ iniiſſem, tot me Actis ſuperioribus & quibuſdam etiam poſtea infirmaturum, cùm revera, ut omni modo declinarẽ *Bellũ*, mihi ſoli in plurimis denegavi. Conſtat nullos tunc fuiſſe mihi exercitus ad quos cõfugerem, nec qui auxilium aut ultionẽ ſponderent.

§. 12. Quis jam crimini mihi vertat & aliis, ſi ab aſſiduis tumultuantium inſultibus maturè nos ſubduceremus; incerti, an eos furor & ira eo uſque incenderent, ut quos ungulis jam conſtrictos quaſi ludibundi tenebant, non diſcerperent penitus & devorarent? Nunquam herclè abiiſſem à *Domo* mea, modò vel æquis conditionibus manere licuiſſet. Multa pati decreveram, & quidem multa pertuleram, haud tamen officii mei arbitrabar *Majeſtatem* Loci & *Perſonæ* meæ, tum *Vxoris* & *Liberorum* incolumitatem petulantiæ eorum proſtituere, qui ferociſſimè inſultare prompti ſunt, cum objecta injuriarum capacia & idoneum tempus nanciſcantur.

§. 13. Hos verò omnes *Tumultus* (quorum, complures jam homines Deo rationem reddiderunt, cæteris adhuc viventibus hæret crimen) tempus jam & communis multorum reatus ità planè ſepelivit, ut ampliùs nolim defodere. Credo tamen ſummum illum *Seditionum* & civilium *Turbarum* Vindicem, illis olim hominibus, & illi *Vrbi* in pœnarum ſuarum ſpeculo crimina ſua demonſtraturum. Fallor, an non eodem quo deliquerint

ex-

exemplo, sint aliquando plectendi.

§. 14. Equidem si in isto *Conventu* (prout prima illius Electio & Constitutio spondebat) pleno & integro Numero consessum fuisset, membris utriusque *Ordinis* libertate suffragandi permissâ (quod Honestas, Ratio, & Religio postulabat) haud dubitandum est, quin res ità commodè transigi potuissent, ut spei & voto Bonorum omnium uberrimè fuisset satisfactum. Quod enim ad me attinet, statueram *Rationi* in omnibus auscultare, &, quantum capere potuissem, obtemperare: sed velut *sues* in hortis ordinatim consitis, ità in Publicis Consiliis sorditæ *Turbæ* colluvies súsque deque miscent & spargunt omnia, & stercoribus suis collutulant.

§. 15. Subit animum aliquando hæc cogitatio; occurri forsan potuisse, quæ insecuta sunt, malis, si in aliũ quempiam locum *Angliæ*, quod opportunè satis poterã, Parlamentum transtulissem; gratum scilicet futurum in quocunque loco, nullibi verò, tot diversis & pravis Humoribus obnoxium. Sed hæc omnia Deo relinquenda sunt, qui Sapiẽtiæ suæ Gloriam, miserias & stultitias nostras detegendo illustrat.

Tu autem Domine refugium mihi & susceptor meus: ad te confugiam, & in tuto fuero, tu compescis strepitum marium, & fremitum populorũ.

Flumina Domine intraverunt, torrentes penè absorbuissent animam meam.

Intueor peccata mea, & peccata populi mei,

(tumultus animarum nostrarum contra Te Domine) ut justam Popularis *hujus* Diluvii *causam quod ità omnes fidei, modestiæ, Legum, Justitiæ, Religionis ripas superare & transilire permisisti.*

Tu verò qui congregas aquas in locum unum ut arida appareant, & reverti coegisti aquas quæ terram obruebant verbo potentiæ tuæ: Compesce hanc vulgi Belluam, & Eripe me à ferocia & contradictionibus populi.

Redde nobis precamur libertatem Consiliorum & Parlamentorum: fac ut nullo affectu occæcati lucem Rationis & Religionis intueamur, eámque ordine illo & gravitate sequamur quæ homines decet & Christianos; sic nomen tuum laudabimus qui es Deus ordinis & consilii.

Quod aut nolit homo, aut nequit reprimere, omnipotens tua Justitia & potest, & vult.

Des Domine his qui adhuc in vivis sunt, quos tu conscios nosti excitandi, vel non coercendi hos motus, tempestivum dolorem & sensum ingentis peccati sui: Pudor illos in hac vita plectat, non in futura supplicia.

Præfinias & coerceas impotentiam nostrorum affectuum ratione, errores veritate, seditiones Legibus ritè administratis, schismata denique Charitate, ut fiamus, sicut tua Jerusalem, Civitas in seipsa unita.

Hæc concedas Domine in bono tempore tuo propter Jesum Christum, AMEN.

5 *De lege* Triennalis *Parlamenti*, *& Continuatione illius poſtea durante* utriuſque Domûs *placito*.

UT jam palàm orbi innoteſcerent illa prima mea Conſilia, quàm paratus eſſem omnia contribuere, quæ *Juſtitia*, *Ratio*, *Honor*, *Conſcientia* permiſere, ut ad fœlicem exitum perduceretur *Parlamentum* (in quo nil aliud ſpectabam, quàm Regnorum meorum Bonum commune) legem illam de *Triennalibus Parlamentis* confirmavi libens, quod ut lene & opportunum Pharmacum ſi rectè adhibitum) præveniret *malignos* humores, nè præpollerent nimiùm aut invaleſcerent, modò remedium non eſſet morbi cauſa, nullo poſtea remedio ſanabilis.

§. 2. Arbitrabar huic *Conventui* ſatis jam negotiorum ſupereſſe, qua *Triennium* hoc integrum (interpoſitis receſſibus) occuparet. Nunquam verò id credidi futurum, ut hinc arriperent occaſionem nonnulli plus ſibi inſuper laboris imponendi, infecta ea denuo faciendo, quæ tam benè jam acta repererant. Ea improba eſt multorum ſedulitas, creant ſibi potius quàm deſit negotium, & malè agere inſtituunt, quàm nil agant omnino.

Cùm anguſta nimis videretur illa prima mea Conceſſio, quàm ut *Timori* quorundam caveret, & negotia Publica perficeret, etiam ampliùs mihi perſuaderi paſſus ſum legē illam

ſancire

ſancire *Illimitati* Conſeſsûs, durante ſcilicet Domorum placito, id quod aliis ſonabat *perpetuum Parlamentum*. Hoc ſupremæ meæ fiduciæ teſtimonio, ſperabam in æternum excludere & quaſi peſſulo obducto eliminare omnes retro *Suſpiciones* & futuros *Errores*: Certè haudquaquam animus erat Meipſum foras ejicere, quam mihi mercedem nonnulli hujus gratiæ retulerunt.

Fateor huic ſimile nunquam factum à Deceſſoribus meis: æquo tamen interpreti nihil aliud ſignificat, quàm quâ confidentiâ verſatus ſim inter ſubditos meos, ſperans haudquaquam malè uſuros tantâ gratiâ, quâ, ut oſtenderem quantum illis confiderem, me ipſum in tanto apice prærogativæ reſtrinxeram.

Boni certè ſubditi æquum haud omnino duxiſſent, ut deterior eſſet ideo mea conditio, quia eorum reddideram meliorem: neque revera eveniſſet, ſi didiciſſent nonnulli æquè uti moderatè occaſionibus benè vel malè agendi, ac importunè expetere.

§. 3. A *continuatione* hujus *Parlamenti* exiſtimabam contineri ſic melius poſſe, & quaſi juſtis ſuis modis temperari Rem-publicam, vim ſuam legibus, & vigorem reddi, quod, ut accuratiſſimè fieret, neminis magìs quàm mei intererat, cùm per eas non minus Jura mea Regia quàm Civium cujuſ-vis conſervantur. Ultrà quàm leges mihi tribuunt nil poſtulo, citrà, neminem credo vel infimæ ſortis ſubditorum debere accipere.

§. 4. Spar-

§. 4. Sparsa fama à nonnullis & credita, pœnituisse me statim hujus Concessionis, & persuadere mihi alii volebant satis causæ fuisse cur id facerem. At neque subitò nec facilè in eam suspicionem adducebar, ut à viris spectatæ famæ eam unquam ingratitudinem metuerem, ut quò plura iis donaveram, eò minus mihi cum illis frui liceret, qui vel largissimis concessionibus me haud quicquam imminutum credebam dum sic populi mei amorem redimere, & confirmare potuissem.

De quo neque adhuc despero, posse mihi Dei Bonitatem incremento illius benedicere, cùm majori otio dato minus loci sit futurum præjudiciis, cum jam sensu integro & nullis affectibus obscurato intueantur in illa nostra non Regia magìs indulta, quàm ab amicissimo animo profecta, quæ in hunc tantùm finem concesseram, ut *perpetuam* illis hanc facerem felicitatem, qui in eo jam solàm miseri sunt, quod oblatis bonis frui ambitione quorundam prohibentur.

Unde nec dubito futurum aliquando (cum ità Deo visum fuerit) ut fideles & depurati affectus populi mei eos obsequii & amoris fructus mihi vel saltem posteris meis retribuere invicem contendant, ut hinc abunde compensetur, quantum illis confisus, quanta pro illis passus fuerim, quæ (Deum Testem appello) nec pauca nec exigua, nec brevi tempore fuerunt: ex hac orta fiducia præcipuè, quod existimarem non posse me hominibus professio-

ne suâ subditis meis, cæteroquin singularem quandam Religionem, & austeram pietatem professis, vel nimia Indulgere, vel nimis parum diffidere.

§. 5. Summa verò omnium Injuria est, quâ me alii odiosè onerant, quasi Ipse perversâ quadam voluntate, in me & populum meum Calamitates has omnes accersivissem, dum (quod illi magna fiduciâ, sed, Deum testor, falsò asseverant) adversus hoc Comitiorum per me factum *stabilimentum* fremens & indignabundus, vi posteà & professâ hostilitate conabar infectum reddere quod jam Regio assensu *confirmaveram*. Equidem inconsiderati valdè animi, vel extremæ potiùs amentiæ fuisset ligare manus meas iis ipsis Rogantibus, in quos mox eram gladium districturus. Novit Deus Me, licèt non sine sensu hujus injuriæ fuerim, haud tamen tam atrocem concepisse, ut *bello* omnino persequendam ducerem. Nec enim statim impellebat, (quod postea evenit) alias mihi porrò injurias inferre, cum Isti candidè collatam hanc Gratiam, haud eodem candore administrarent. Tumultus revera qui tunc vigebant, omnia Gratiæ Indulta violare, & in lasciviam corrumpere, minabantur. Arbitrabar tamen nec sine argumento ipsos proprios Eorum *terrores*, qui pravis suis & verè Dæmoniacis artibus Turbulentos hos Spiritus excitârant, eosdem denuò abigere, & demergere penitus hortaturos.

§. 6. Imò si acriori aliquo sensu tactus

fuissem

fuiſſem Injuriarum quæ plurimæ mihi & meis inferebantur, num eram, tunc temporis ulciſcendo idoneus hoſtili præſertim & *Bellicâ* ratione eos, quos in minoris plebeculæ affectu tam firmè munitos noveram, ut certè nihil hoſtibus gratius facere potuiſſem, nec in meipſum damnoſius, quàm, Si indignâ Principe levitate illos Armis invadere, & diſcutere tentâſſem, quos nuper Actu Parlamentario tam ſolenni *ſtabiliveram*?

§. 7. Deus ſcit, me nil adeò in votis habuiſſe, quàm ut ego & ſubditi mei tot mearum Conceſſionū fructibus tranquillè gauderemus. Certè improbum facinus fuiſſet, periculiq; juxta & infamiæ plenum; enſe ſtatim exſcindere quod ità dudum plantaveram; nec in ſubditorum meorum magìs, quàm meum gaudium: niſi timuiſſent nonnulli, ubi nulla erat cauſa metûs, qui ſecuri eſſe non poterant, niſi aliorum terrore.

§. 8, Mihi verò (Deo gratias) ità perſpecta & explorata eſt ſinceritas & integritas Cordis mei in Lege illa ſancienda, quæ ſuperiorum Temporum vota ſuperabat; ut licèt minùs apud homines cautus videar, & à Politicâ prudentiâ inſtructus, tamen nullis coram Deo opus habeo vel occultis diſtinctionibus, vel arguto, quo evadā, Sophiſmate. Porrò nulla erat in Lege illâ ferendâ Reſervatio in Anima mea; nulla deinceps facti pœnitentia, dum id tandē perſpicerem, me, permiſſo nonnullis in ſummum Templi Pinnaculum aſcenſu, tenta-

tionem

tionem etiam iis subjecisse ut me illinc darent præcipitem.

Id enim secum cogitabant, meum unà Monarchiam in præceps actam, nisi miraculum obstaret, frustillatim spargendam. Deus illis pro misericordia sua ignoscat, tandémque illis notum faciat, etiam tot Mundi Regna quot Diabolus ostendit Salvatori Nostro, & eorum Gloriam (si simul omnibus frui licuisset) tanti non esse, ut flagitiosâ ingratitudine, & infami aliquo facinore acquirantur: unde Animæ periculum creatur omnibus Regnis, & Mundis potiori.

Deus verò me hactenus custodivit, fecítque ut intelligam haud mirum esse oportere, si homines Affectuum suorum Impotentiæ relicti, vel multa ipsi mala faciant vel aliorum Bonitate abutantur, cujus ingrata Nausea, Morbus omnium deploratissimus & Insanabilis.

§. 9. Haud tamen propterea liquidò jam possum affirmare; pœnituisse me hujus consilii, cum in illud intuear non ut voluntatis meæ crimen, sed ut errorem Judicii in Charitatem impendiò propensi. Id tantùm dolet, aliorum oculos improbos factos, quia mei boni erant,

Te Domine semper appello, cujus omnia explorans Justitia per humana quæcunque velamina, & fallaces cordium tenebras clarè penetrat. Tu mihi cor dedisti ut hæc subditis meis concederem; jam corde præparato opus est, quo multa ab illis vicissim tolerem.

Fiat voluntas tua, nostræ quantumvìs contraria, etiam tum cùm speravimus & voluntati tuæ & eorum morem gerere, qui nîl præter tuam jactabant.

Erudiat me Gratia tua æquè frui Sapienter frustrationibus his meis, ac si spes meas optimas & speciosissima desideria explevisses.

Dum aliorum timoribus moderi cogitabã, meos auxi, & illos demũ sedando me ipsum turbavi.

Ità reddiderunt mihi malum pro Bono, & odium pro dilectione meâ.

Sis mihi (Domine) Gubernator in tenebrosa hac nimis & ancipiti procella, in qua nec remeare ad Portum datur unde solverim, nec incolumem ut volui, & famâ integrâ ad alium contendere.

Tu me facilè tutum custodies in amore & fiducia Populi mei, Tu me Salvum præstabis inter odia injusta, & suspiciones multorum, quas eò hactenus invalescere in me permisisti, ut maximas quas unquàm indulsi Gratias cum fiducia de illis summâ conjunctas, corrumpant omnes & in me abutantur.

Nullæ vero à me collatæ Gratiæ magìs unquam in abutentium crimen cedent, quam illæ Tuæ in me (Domine) crebræ & ingentes, quibus me turpiter abusum agnosco.

Des mihi & illis (precor) eam pœnitentiam qualem tu accepturus es, & eam Gratiam insuper quâ non abutamur: Eâ saltem me bees (Domine) ut rectè utar aliorum injuriis, & per eorum in me delicta, meas rursum in Te offensiones cum dolore Reformante intuear.

Itá quanquam temporalibus tuis beneficiis per aliorum quidem peccata, ſed propter mea, deſtituar, felix tamen fruar miſericordiarum tuarum Solatiis, per quæ graviſſima perpeſſi in ſanctorum Gloriam aſſurgunt.

---

6 *De receſſu Regis à* Weſtmonaſterio.

QUàm invitus à *Weſtmonaſterio* me ſubduxerim; eorum eſto judicium quos commeatu & armamentis deſtitutos Tempeſtas unquam compulit in altum Mare; quod tamen potiùs faciendum, quàm ut oram legentes, littori, cum naufragii periculo, illiderentur.

Perſtiti tamen uſque in *Alba Aula* dum pudore magìs quàm metu pellerer, cum eum barbarum furorem, & audaciam Tumultuantium cernerem, ut jam quidvis impudenter expoſcerent, nullâ mihi relictâ nec ipſis Parlamenti Membris, *Rationis* aut *Conſcientiæ* libertate, quâ illis quicquam omnino negaremus.

§. 2. Unde nec mihi ſoli hæc Injuria illata eſt, quanquã Mihi præcipuè intolleranda; ferre enim utcunq; poterant Proceres, cæteriq; Deputati, ſi libertate ſuffragandi ſibi permiſsa, majore poſtea numero vincerentur.

Eorum verò omnium concordantia ſuffragia nulla Lex aut Ratio permittit, ut judicium meum

meum astringant, vel Assensum includant, aut complectantur, cum nullo modo hîc Mei partes agant vel Personam sustineant: atque adeò haud amplius teneor ullis eorum suffragiis assentiri, quàm quatenus ipsa primò in Dei mandata, Justa mea jura Regia, tum commune Populi Bonum consensisse perspexerim. Vidi eos (quod inter multos solet) raró omnes in eâdem sententia, & id crebrò etiam videre est, in Majori eorum Parte deteriorem pollere.

§. 3. Satis jampridem demonstraveram sobriis & modestis hominibus, quàm cupidè omnibus Satisfactum vellem, cùm tot eorum Rogatione Leges Sancirem, quibus & securitati prospiceretur, & votis omnium abunde Satisfieret, ni Hydropica quorundam appetentia quò largiùs biberet, eò largiùs sitiret, quos nec ipse Fons Regiæ Beneficentiæ saturare potuisset, obstinatos illum penitus exhaurire, vel barbarè obstruere.

§. 4. Certè haud ampliùs *Consilium* appellari debet ubi non Rationibus persuademur ut *Homines*, sed vi quadam & terrore *pecudum more* adigimur, ad cuicunq; rei assentiendum quæ à Turbarum Patronis excogitantur. Dignus est qui in æternum serviat, nullo prorsus miserante, qui id pati potest, ut Rationale suæ Animæ Imperium, Verborúmq; & voluntatis Libertas, ità omnia simul mancipentur.

Ego verò nec tanti *Regna* mea facio, ut illa velim servare *Libertatis* dispendio, quæ cùm mihi ut *Homini* & *Christiano* debetur, multò minus

minus *Regi* neganda est, qui nullius superioris præter Dei dictata, ut consensum obligantia agnoscam. Emori satius est sub hoc Regno Animæ meæ, qua Deo solum subjicior, Ratione & Religione me dirigente, quàm inanem Regis Titulum usurpantem constrictum me ita & captivum vivere, ut nec conscientiæ nec Rationis usus permittatur, quo quid probem, quid improbem,(prout Regem decet) declarem.

§. 5. Absit enim ut illud unquam credam, Majestatem Coronæ Angliæ ità obstrictam teneri *Coronationis* suæ *Juramento*, ut in quæcunq; subditorum suorum in Parlamentis postulata, cæca quadam & brutâ verborum Formulâ, consentire necesse habeat, quod tamen inferunt nonnulli, qui, dum hoc mihi *Negativæ vocis* jus, ut Regi, eripiunt, eâdem operâ impudenter me privant omni illâ Rationis, & Conscientiæ Bonæ Libertate, quâ Ipsi, & *Tota Angliæ Communitas* (quatenus influit in Publicum) gaudet, qui omnes ægrè admodum paterentur non licere in quacunque re contradicere, quàm vel Ipse ut Rex, vel mecum unà *Domus Parium*, non jam ampliùs (si sic fieret) *rogare* videremur, sed *exigere*. Arbitror me in hoc satis fidem juramenti liberâsse, cùm secundum eas Leges Regam, quas Populus juxtà cum Proceribus, Me ipso adsentiente comprobavit. Certè conscientiâ meâ non teneor Conscientiæ meæ adversari, quod proculdubio facerem, si quibus Ratio, Justitia,

Honos

Honos, Religio, negandum jubet, Novis his Rogationibus annuerem.

§. 6. Ità tamen ſibi diſtinctè cavent nonnulli, nè *Arbitrario* Regimini, id eſt alienæ voluntati ſine proprio conſenſu ſubjiciantur, ut haud interim attendant quanto probro & inſulſitate Regem ſuum eum ſolum eſſe velint, qui aliorum voluntati mancipetur, uni illi interdicto *Rationis* uſu, vel per ſe, vel per alium, exercendo.

§. 7. Detur verò id (quæ nonnullorum ſuſpicio eſt, & malevola Calumnia) me, Errore, vel Opinione, vel Infirmitate actum, vel ipsâ (ut vocant) Pervicaciâ, (quam non verum aliquod Judicium, ſed Perturbatio potiùs & vehemens præjudicium animo meo impreſſerat) à ſententiis eorum diſcordâſſe, haud tamen quiſquam aliter, quàm ut ſervilem Contumeliam acciperet, importunâ quadam vi, & barbaro impetu hanc qualemcunque Erroris ſui, & Paſſionum caliginem (Umbram certè Rationis, & quæ hactenus ſufficere debet ſolidiore deſtitutis) ità penitus diſcuti & diſſipari. Coram Deo & Hominibus culpam haud meretur, qui rerum optimam Rationem perſpiciendi cupidus, ei demum obtemperat quod ſibi maximè videtur *Rationi* conſentaneum: & ſi fortè in errorem per inſcitiam prolabatur, excuſabit illum mentis Rectitudo. Nemo navis Rectorem incuſabit, quòd cum Stellam Polarem non videat, ad eas ſaltem, quas videt, curſum dirigat. Mihi certè magno ar-

gumen-

gumento est laborare *Rationum* inopiâ, & Solidis Argumentis destitui, qui *Vim* istam Auxiliatricem ad propugnanda sua Infirma consilia, & Rogationes promovendas accersunt. Profiteor in Veritate & Sinceritate cordis mei, me nulli unquam Rei recto more propositæ, liberéque & integrè in Utraq; Domo agitatæ, ulteriùs contradixisse, quàm quo mea *Ratio* suadebat, & sic posse à me fieri, & sic oportere

§. 8. Nec mihi quicquam magìs cordi fuit, quàm ubi conspirante meo simul cum eorum Judicio, salvâ posse Conscientiâ illis assentiri; Immò in rebus plurimis, ubi, non contra militabat Absoluta & moralis *Rationis* Necessitas, sed de præsenti tantùm Commodo meo & Honore agebatur, mihi potiùs quàm illis negandum censui; ea quæ Illi opinabantur tantùm in populi Bonum *necessaria* iis semper anteponens, quæ mihi solùm *expedire* compereram.

Patiar enim fortè in iis, (quorum me Dominum esse arbitror) privatâ scilicet Re meâ, & *Personalibus Privilegiis* cedere: quod verò ad *Veritatem*, *Justitiam*, *Jura Ecclesiæ* & *Coronæ* & *Regnorum meorum Publicum* Bonum Spectat, quæ omnia, quantum in me est, tueri debeo, hîc firmus sum, & stabilis, & idem usq; perstabo; in nullius unquam hominis gratiam in ea Consensurus, in quibus *Cor* meum Linguam vel Manum redarguet, nec id coram Hominibus affirmaturus, quod in Conscientia mea coram Deo negavi, *Spineam* potius *Coronam* cum Servatore Meo gestare malim, quàm illam

illam mihi debitam *Auream* in ejuſmodi *Plumbeam* commutare, cujus *vilis* & *ductilis* materia in quamvis facilè formam *inflectatur*, nec *Diverſis* modò *Factionum* , ſed *Adverſis* ſibi invicem, & *pugnantibus placitis* obſequatur, cùm ſub obtentu *Rationis*, *Publici commodi*, revera nîl niſi *Privata Partium* Res agitur, quæque à ſtudiis iniquis, & Impotentia Affectuum profluxerunt.

§. 9. Nil prorſus dignius novi Chriſtiano Principe, quam ut id ſemper firmum habeat Conſcientiam ſuam Regnis anteponere.

Cuſtodi (Deus meus) famulum Tuum in hac Nativa, Rationali, & Religioſa libertate. Ità enim te velle credo, ut hanc tuaemur: qui, licet juſtè exigas, ut Intellectus noſtros, & voluntates, Tuæ ſubmittamus, cujus ſapientia & Bonitas nec errare poteſt ipſa, nec in errorem inducere, & carnali noſtræ Rationi euſque negemus cùm de Sacris tuis Myſteriis & mandatis agitur, ut ſimus his credere & parere potiùs, quàm diſputare, prompti, eum tamen, à nobis exſpectas Cultum Rationalem, ut nec quicquam adverſùm Conſcientias noſtras etiam Tui causâ, faciamus: quæ verò ab Hominibus expetuntur, ea omnia explorare præcepiſti ad Rationis & legum Indicem (Civilis ſcilicet Juſtitiæ Normam unicam) atque ità demum aſſenſum noſtrum in quæ Judicio probamus, profiteri.

Nôſti (domine) quàm illibenter locum illum deſeruerim in quo Tu me collocâſti, & ad quem præſenti Regnorum neceſſitate, vocabar.

Teſtis

Testis erit mihi Populus Meus, quanta mihi libenter negâsse, eorũ quæ in arbitrio meo posuisti.

O nè unquam Ingratâ Importunitate, & turbido Impetu iniqua Flagitantium, prodar illi degeneri, & indignæ viro servituti, ut illos Consensu meo in iis corroborem, quæ Conscientiâ meâ persuadeor & tuæ Gloriæ, & subditorum Meorum commodo, tum quod penitus Rationi & Justitiæ debeo, adversari.

Fac ut volens patiar summas contumelias & quibus maximè me premunt injurias, quàm ut vel minimum peccatum adversùs Conscientiam meam admittam.

Salvæ maneant Populi mei (quod sanè possunt) Justæ libertates, dum id recto & debito more fiat, animâ meâ nequaquam mancipatâ.

Qui me Regis Christiani potentiâ Gratiâ tuâ induisti, nè me unquam patiaris Aliorum Affectibus & Consiliis, quæ à Ratione, Justitiâ, Religione aliena prorsus videntur, Rationem meam subjicere.

Ita Tibi usque inserviam in veritate & Integritate Cordis mei, licèt his hominibus parum placeam.

Quanquam ab illis penitus expulsus fuero, donec me Gratiâ Tuâ, quâ coram Te integrè possim ambulare.

Dirige me in viâ veritatis & Justitiæ: hac enim certus sum, me ad pacem olim Tecum, & felicitatem perducturas, quanquam plurima inter homines, ob has, molestias perferam. Hæc à Te peto Servatoris mei Gratiâ.

7. De

7 *De* Reginæ *discessu & extra* Angliam *absentia.*

Uanquam discessu illo *Uxoris* Meæ à Me & è Regnis meis, multam, meritámq; molestiam ceperim, haud tamen ità crucior Illius absentiâ, quàm necessitatis illius Scandalo quæ Illam hinc abegit: coactam nempe fuisse à *subditis* meis, iisque *Protestantium* Nomen gerentibus, ut ob suam Incolumitatem, excederet. Certè Primum hoc exemplum extitit *Protestantium subditorum* qui contra *Regem Protestantem* Arma sumpserunt. Id enim in *Anglia* non secus contemplor, *quam Tragœdiæ* in Scotia inchoatæ *Actum secundum*, cujus malè extinctæ faces hìc in alteram Flammam eruperunt. Nimis vereor, nè Tumultus hujusmodi (quibus parùm honestatur *Protestantium* Causa) ad abalienandum ejus animum porrò valeant, & affectum longiùs abducendum ab illa Religione, in quâ hactenus solùm discrepavimus.

Quod tamen Deus potest, venerórque ut velit aliquando removere, neque hæc sinat qualiacunque facinora Judicio Illius officere, cùm ab iis ferè Hominibus profecta sint, queis Religio sua adhuc quærenda est, nec quid cer-

ti adhuc de Doctrina, vel Regimine, aut Moribus conſtitutum; atque adeò nullo modo *Anglicanis Proteſtantibus* imputanda, qui Illis Primis ſuis *Principiis* & *conſtitutis Legibus* adhærent.

§. 2. Dolet, noſtram cum Illa conjunctionem, tam præclare meritæ Fœminæ periculum & ærumnas creâſſe, cujus virtutes vel inter feros *Indos* præſidium ſibi inveniſſent; cum minùs his capitaliter infenſa ſit agreſtis eorum *Barbaries*, quàm ficta quorundam *Aſtutia*, quanquam paucos eâ Malitiâ crediderim, ut perinde Ipſius causâ oderint. Crimen Illi eſt noſtrum conjugium.

§. 3. *Jure* ergò optimo, haud ſecus quàm *Affectu* proprio impellor, ut illius *ſecuritati* proſpiciam, quæ meâ ſolâ causâ periclitatur: In me omnes incumbant Tempeſtates; fuerim omni vento jactatus, & naufragus, dum *Illa* tuto in Portu conquieſcat.

Hoc ſaltem ſolatio ex Illius incolumitate in mediis meis malis fruar, quòd ſim dimidio mei duntaxat, *Illâ* ſalvâ, periturus, in Cujus ſaltem Memoria, & ſpem noſtram ſolantibus liberis, ſuperſtes uſque fiam Inimicorum malitiæ, nec ſanguine meo ſaturandæ.

Illam ergo Amori & Fidei Bonorum ſubditorum commendo, & Illius in primis Patrocinio, qui ſeverè plectens Principum Crimina, non minori aſperitate factas Illis Injurias ulciſcitur, cùm ab iis præſertim inferuntur, qui omnibus officii & obſequii vinc

ad eam Illis incolumitatem præſtandam, in qua Lex Regibus præcipuè cavet, obligantur.

§. 4. Sed fruſtrà Speratur Humanitas, ubi Fides in Principem diſputatur, aut quocunq; nexu Regio & parentelâ munitam tutò poſſe inter illos verſari, qui, quo firmiùs Religionem ſuam amplecti credantur, omne prorſus obſequium projecerint.

Deplorandum interim, Animam iſtam Generoſam Paciſque amantiſſimam, id videre, multo magìs id pati potuiſſe ab eorum Ferocia, queîs, quod deeſt Juſtitiæ, immanitate, & Impudentia ſupplendum.

§. 5. Eluceſcet Illius aliquando (hac mecum in adverſis meis ſympathia) velut in obſcura Nocte ſtella virtus clarior, & Invido Orbi oſtendet Illam *Me*, non *Fortunas* meas amâſſe.

§. 6. Faciles ad Ignoſcendum Uterq; ſumus, vulgo præſertim Hominum, in quos utcunque Inhumanos, magna pars hujus Criminis non cadit. Ità enim Deo viſum eſt experiri Patientiam noſtram novo quodam & ſeipſum aliquando ulturo Scelere, Eorum Scilicet, Ingratitudine, qui paſti Pane noſtro, & Munificentiâ ditati, ſuperbè ſe contra Nos extulerunt, è Domeſticis facti Adverſarii. Deus Illis hoc Peccatum non imputet, qui cætera omnia (in quæ maximè obligantur officia) Religionis hoc *Corbana* excuſant, & ægriùs asſpiciunt, quàm peccant in Eos qui non Principes illis magìs, quam Patroni beneficii, extiterant.

§. 7. Eo verò forsan excusatior est Inimicorum meorum in hac parte, prudentia, quò magìs necessarium videretur Eorum consiliis, ut probrosis Criminationibus, & omne genus Insolentiis illam è Regnis meis pellendam curarent, nè Exempli Ipsius Influxu (raræ certè in conjugem Charitatis, in Regem Fidei) Eos omnes, quos corrumpere satagebant, vel ad amorem mei & obsequium pertraheret, vel in iis constantes retineret.

Quò minus gaudeam jam Illius Consortio, eò magis intrò secedam ad Deum Meum, & Cor meum, unde nulla eam malitia profligabit. Invideant mihi licèt Hostes mei, haud tamen unquam eripient, nè Virtutibus Illius, dum Me-ipso frui datur, simul fruar.

Tu (Domine,) cujus Justitiæ in præsens visum est nos ità distrahere, re-unias nos invicem Tuo tempore, Tuâ Misericordiâ, Idque in Terris, si ità tibi placuerit, Ambos verò utcunqu ad Cæleste Tuum Regnum perducas.

Libera nos à Manibus Inimicorum nostrorum Perniciem & virus spirantium, & Perpessionibus Nostris præpara nos in Tuum Conspectum.

Licèt in nonnullis in Re Religionis (quæ mihi maxima est in Mundo Infelicitas) discrepam, dones tamen (Domine) & accipias sinceritate Affectuum Nostrorum, quâ omnem Tui veritatem, quærere, invenire, amplecti concupiscimu.

Consentiant Corda, utriusque nostrum in Amore, Tui, & Christi pro Nobis Crucifixi.

Docea

. Doceas nos ea quæ tu sciri postulas quæcunque Gloriæ Tuæ, Officiis Nostris Publicis, vel Æterno Animarum Bono necessaria, & fac ut sedulò agamus quod Bonum Scimus.

Nulla cognitu necessarii Ignorantia, nec in iis quæ cognoscimus Incredulitas, vel Inobedientia, cedat in miseriam nostram, aut voluntarium Peccatum.

Quin nec Ingens istud Scandalum à subditis Meis, eandem mecum Religionem profitentibus, obstet Illi in amore veritatis, quam tu Illam perdiscere, vel in quocunque Errore induret quem tu illi illustrari voluisti.

Adversus hujus Exempli, venenum, Mea sit & aliorum Constantia Antidotus.

Vera illa, quam profiteor, Religio exhibeatur Illius Judicio cum speciosâ illâ facie Humilitatis, Fidelitatis, Charitatis, & Pacis, quos revera peculiares sibi Fructus & ornamenta habet, haud verò ampliùs odiosa & deformi larva Levitatis, Schismatis, Hæreseôs, Novitatis, Sævitiæ, & Perfidiæ, quâ, nonnullorum facinora Illam nuper induerunt.

Videat Sacras Tuas & Salvificas veritates prout Tuæ sunt, ut iis credat, amet, obsequatur ut Tuis, ab omni Scoria, & Rubigine Humanarum Admistionum expurgatis.

Ut in speculo veritatis tuæ Te contempletur in ea Tua misericordia, quam Tu nobis exhibuisti in Filio Tuo Jesu Christo Salvatore nostro Unico, & illum cultũ tibi exhibeat denuo in omnibus illis sanctis officiis, quæ Sacro-sanctæ tuæ Doctri-

næ consentiant & exemplo in primis imitando.

Experti, in hac nostra Dissipatione, & Eclipsi quàm vana prorsus & fluxa est Humana omnis Gloria, & Magnitudo, eò Studiosius ambiamus perpetuis illis Honoribus, & Perfectione potiri, quam in Te *solùm invenire fas est, & per Jesum Christum acquirere.*

---

8 *De Exclusione Regis ad* Hullam *urbem, &* Hothamiorum *fatis.*

Um ab *Hulla* excluderer, visum est primâ facie tam insolens facinus, & aperta obsequii Detrectatio, ut Ipsi mei Inimici vix auderent tanquam suum agnoscere. Erat hoc quidem Primum illis *Patientiæ* meæ Tentamen, quàm scilicet æquo possem animo Spoliari Regnis.

Quo tamen (Deus novit) non tam Ira mea commota est ob acceptam injuriam, quàm Dolor summus pudórque, id ab iis Flagitii admissum, quod jam nullo erat colore excusandum.

§. 2. Volui tamen hoc utcunque concoquere, atque alia complura: quanquam satis viderem vix intra unum hoc facinus continere se jam ampliùs posse, queis vel illud patrandi, vel propugnandi Audacia non defuerat. Erat hoc *Manus* tantùm *Inchoantis*

tis

tis Nebeculæ quæ paullò post per Totum Regnum *diffusa*, Confusione omnia & Tenebris miscebat.

Viget enim hoc Improbum imprimis inter audaces Aggressores & Perduelles Axioma. *Actis nefariis ejusmodi deteriora semper subjungenda: satius esse nòn inchoari, quàm non ad finem perduci, Plus in Recessu, quàm Fronte periculi, & quovis Crimine exitialius esse resipiscere.*

Hoc demum mihi oculos aperuit, ut jam per omnes eorum Pias Fraudes, & Blandissima Integumenta perspicerem, quorum verba oleo molliora jam in Gladios desitura prævideram.

Adversùs hæc, cum nil aliud tùm esset quod opponerem præter Bonam Conscientiam, prudentissimum duxi, patienter id ferre, cui mederi non poteram. Et in hoc (Deo Gratias) vici *Hothamium*; quòd indignè licèt ab Illo acceptus, nullo odio incensus, aut præcipiti Iracundiâ ità abreptus fuerim, ut quicquam dicerem, Vel facerem Me Ipso Indignum, vel illâ Animi *Moderatione*, quæ cùm ad Magnum *Christi* Exemplum proximè accedit, Christianum inter Maximas Injurias optimè decet.

Quin Illius potiùs memor esse semper cupio, *Christianum* Me esse quàm *Regem*: quod enim hujus *Majestas* meritò asspernetur, *Charitas* illius Lubens tolerat: quod *Sublimitas*

Regia ad ulciſcendum ſtimulat, *Humilitas* Chriſtiana Ignoſcendum dolet; omnem eam Paſſionum Impotentiam intra juſtos Cancellos circumſcribens, quarum *Exceſſus* plus vel Ipſis Graviſſimis Hoſtibus damni inferunt: cùm per hos demum ad Animas uſque noſtras pervadat eorum Malitia, quæ aliàs nec longè extendi poterat, nec vehementer nocere.

§. 3. Haud tamen Illud præterire debeam, quod non multò poſtea ità egit Deus & vindicavit Cauſam meam præ totius Mundi oculis, ut nemo eſſet tam pervicaciter cæcus, qui non hoc vel invitus cernere, metúque aliquo, & gravi ſenſu cogeretur, Memorabilem illam plagam, & ultionis Divinæ Præſagium agnoſcere.

Joannes enim *Hothamius* nullis à me Convitiis acceptus, nullis Minis, nullis aut verborum, aut Secretâ Animi mei Imprecatione devotus, ſed Conſcientiâ ſceleris ſui, tantùm percitus, & ab una Inconſtantia ad Aliam delapſus, brèvi, ſuo & Filii ſui Majoris Capite, pænas luit tantæ Perfidiæ, ab iis Ipſis multatus, à quibus aliam Mercedem uterque ſperare poterant, quàm ut *Capita* ſic illis à Corporibus disjungerent, quorum *Corda* juxtà erant à Rege ſuo diviſa.

Neque haud ità mirandum eſt, Eos qui in Re tanti Momenti, & tàm Proſperâ operâ Illorum uſu fuerant Miſericordiam non inveniſſe, quâ tam præclarè de ſe meritis ignoſcerent; *Apoſtaſia enim ad Fidem Priſtinam Sce-*

lus

lus est nonnullis omnium maximè Irremissibile.

Sed nec ultio sufficit *solitaria*, nec *unius* è Familia *Capitis* abscissione expiatur satis, Contumelia summo *Capiti* Reipublicæ inflicta: Involvendus est Major Natu Filius eodem ipso supplicio, eodem ipso cum Patre crimine adversùs Patriæ Parentem, maculatus. *Germen & Radicem* Deus voluit uno Die exscindere.

§. 4. Occurrent hæc facilè cuivis. Quod ad me attinet, tantùm abfui ut lætarer *Hothamii* pernicie, (quod tamen cùm ab iis orta esset quibus Ministerium suum Primus contra Me locaverat, vel *sitim* Maximam *vindictæ* explere potuisset) ut Illius tantò graviùs misereret, quò Eum magìs adversatum Conscientiæ suæ quàm in Eadem causa cæteros, arbitrarer.

Nunquam enim eâ habitus est superstitiosâ *Morositate*, quam nonnulli præ se ferunt in Religionis Causâ, quæ ità tenebras offundit Judicio, ut nîl prorsus malum esse, aut perfidum appareat in quibuscunque utuntur in hunc Finem Mediis, quo ad Religionis suæ (ut vocant) Instar, Reformatio fiat; atque id *Aurum* ducunt *Pietatis* quicquid *Zeli* quadam specie & *Fervoris* coruscat.

Longè ab his diversum censeo *Joannem Hothamium*, atque adeò crassæ Illi *Ambitionis* Tentationi faciliorem, quæ nullo Fuco, aut Pallio Religionis, vel sibi, vel aliis imponit.

§. 5. Eo verò magìs Illius miseret, quod cùm flecti in pœnitentiam cœpisset, & Peccatum in me admissum, officio aliquo redimere

cogitâſſet, tam infeliciter cum eo actum fuerit, ut in Illorum potiùs *Juſtitiæ* Manus quàm in Meam *Miſericordiam* incideret, qui aquè facilis fuiſſem hanc veniam dare, quàm Ille à Me petere.

Clementiam enim Debitum quoddam exiſtimo perſolvendum Petentibus, iis ſaltem, quos credibile eſt haud in malum deinceps abuſuros, cùm Deus Ipſe nihil aliud â Nobis in *Miſericordiæ* ſuæ Pretium, quàm *Preces*, & *Laudes* accipiat.

§. 6. Heu Hominem Infelicem! qui Monumentum jam extat Infauſtæ Perfidiæ: Simúlque Orbi Documentum triſti-Mortis ſuæ & acerbo Spectaculo, quas ſecum pœnas trahit, (tanquam umbram Corpus indiviſam) Inſolentia ſubditi in Principem. In his enim plerunque, ſævi illi maximè & implacabiles, quibus primò hæc opera navatur.

§. 7. Quæret de *Hothamio* Poſteritas, an plus in *Hulla* Ignominiæ vel in *Arcis Londinenſis Colle* contraxerit; quanquam id verum ſit, nullo ità ſupplicio contaminari Honorem, quàm ſic ſponte patrato Inhoneſto Facinore, quod, præter vulnus conſcientiæ, æterno Infamiæ ſtigmate urit Nomen & memoriam in omnem Poſteritatem, quæ à ſtudiis Seculi, & Partibus libera incorruptiùs multò judicabit.

Tu verò (Domine,) qui tam inſigni exemplo Famulum Tuum vindicâſti, ne me indè patiaris quid ſecretæ voluptatis haurire, nec Mors illa,

quâ,

quâ, pro Injuria mihi factâ satìs luitur, ulli amplius Affectui Meo gratificetur, nè Vindictam Tuam, Meam faciam: & plùs admissam in me contumeliam, quàm in Te Peccatum intuear.

Tu sane absque ullo Conatu meo, vel desiderio fecisti ut convertatur Malum Ejus in Caput Ejus & in verticem Ipsius Iniquitas ejus descendat. Suscepisti causam meam coram filiis hominum, sciant quia manus tua hæc, & tu Domine fecisti eam.

Haud enim dicam, haud ausim dicere, sic pereant omnes Inimici mei. Imo (Domine) Veniam iis potiùs, & Pœnitentiam dones, & (si Benedicta tua voluntas fuerit) Impunitatem.

Ne præveniat Tua Justitia Objecta, & opportunitates Meæ Misericordiæ, Imo vivant, & emendentur qui in Me tàm atrociter deliquerunt, ut Illos Saltem condonandos habeam, quorum in me offensæ, Meis sunt in Tuam Majestatem simillimæ, quas jam spero Misericordiam Tuam mihi ignovisse.

Ne statuas Illis (qui adhuc vivunt) Peccata sua in Condemnationem, sed Conscientiis duntaxat ut emendentur. Fulmen istud quo Unus tam atrociter perculsus est, omnes terreat.

Detege ignorantibus Peccatum suum, & à Peccato Sceleratæ Prevaricationis absterre, ut anticipantes Judicia Tua verâ Pœnitentiâ, Iræ Tuæ Æternæ plagas effugiant.

Et Tu Domine stabilias Thronum Meum in Misericordia & veritate sibi obviantibus: floreat Corona mea in Justitia & Pace osculantibus.

Exaudi

Exaudi Preces meas (Domine!) qui nos orare docuiſti pro Inimicis Noſtris, iiſdemque benefacere, & Tui causâ, amare, qui ultro Amorem Tuum exhibens nos Hoſtes Tuos prævenisti, & miſiſti Filium Tuum Jeſum Chriſtum, qui pro Nobis moreretur, cùm Nos Illum parati eſſemus Crucifigere.

---

9. *De Exercitibus conſcriptis, & contra* Regem *levatis.*

IN Eodem me adhuc ſtatu agnoſco, quo fui, cùm *Albâ Aulâ* coactus diſcederem. Quod *Tumultus* non poterant, jam facturus eſt *Exercitus*: qui nîl aliud revera eſt quàm *Tumultus Conſcripti* & methodo quadam meliori, ſed in eundem prorſus Finem ordinati. Crevit illis, ex Diſceſſu meo, Fiducia, poſſe Me etiam & vinci.

Quod quidem perfacile eſt, ſiquis Robur Meum Externum ſpectet, perexiguum certè aut Nullum. Animus verò mihi ſupereſt (Dei Gratiâ Roborante) Invictus, quo ſuperiorem me futurum haud dubito, ſi eum modum Conſtantiæ Deus dederit, ut Illum potiùs quàm Homines metuam, & *Internam Conſcientiæ* Pacem cuivis *Externæ Quieti* anteferam.

§. 2. Ergo jam Vi oppugnandus ſum, quia Rationes quas opponant, non habent? Erige Te Anima mea & confortare: Agnoſcunt ſcilicet Imbecillitatem ſuam, quámque ſint à Veritate, & Juſtitiâ inopes, qui ſic Armis malint quàm Argumentis Contendere.

Hanc ergo mihi Gratiam referunt, hanc mihi mercedẽ rependũt tot ob Leges benignè Sancitas, & ob ea quæ indignè pertulerim? Nulla ergo ratio supereſt, quâ *Princeps* tandem *Glorioſus* niſi ex Perpeſſionibus meis efficiar?

§. 3. Anxia ſanè & difficilis optio *Amanti Populum Principi*, & ab iis viciſſim amari cupido, ut vel ſuos occídat, vel à ſuis occidatur.

§. 4. Ergò Belli Civilis Miſeriam & Pericula in ipſis Florentiſſimi Regni mei viſceribus ſupremum tandem Fructum percipio Regni per Septem-decem annos adminiſtrati, eâ *Juſtitiæ Pacis Affluentiæ* & *Religionis* menſurâ, ut vicinis circùm Gentibus admirationi eſſet vel Invidiæ? etiamſi fieri poſſet ut Abuſus nonnulli irreperent, pravis forſan Eorum conſiliis qui ad ſuos tantùm Fines Collimârunt, vel lividâ aliorum Moroſitate, qui quicquam Publicæ Rei ſine ſeipſis adminiſtrari invidebant, vel Arcano potiùs Regnorum & Inſuperabili Fato, quàm ullâ mei Ingenii ad Injurias, aut Oppreſſiones, ut ſpero, proclivitate.

Cujus enim, unquam, Toto Regni Mei Tempore, innocentem ſanguinem fudi, ut ſic Iræ meæ, Libidini, Avaritiæ litarem? Quæ Viduæ aut Orphani Lacrymæ in Teſtimonium Me contra producentur, ut eorum Juſtis clamoribus ſanguine Meo Satisfieret? Idem enim Omnium in Bello periculum: nec *Diſcrimen Perſonarum* Glans Sclopeti agnoſcit.

Fruſtrà igitur *Perſonam Meam* excipiunt, Supervacuâ Verborum *Parentheſi*, cùm tot Manus in me Gladiis armantur. §. 5.

§. 5. Teſtis mihi eſt Deus quàm ſeriò huc animum intenderim, ut quibus *Juſtitiæ Fundamentis* Bellum Hoc inniteretur, perſpicerem, ut Æquiſſimis Conditionibus delatis, vel tempeſtivè occurrerem Inteſtino huic Motui, vel maturè terminarem: qui pleriſque haud immeritò videtur, *è Longæ Pacis Nauſea* & *Laſciviâ Animorum* fluxiſſe, vel *Privatis* potiùs *Æmulationibus*, *Ambitione* & *ſtudiis* quàm in ſolida ulla Cauſa fundari, quaſi aut Publica Juſtitia intercluſa eſſet, aut *Parlamentorum Privilegia* violata.

Quod tamen cùm obtendunt, incumbit Mihi maximè diluendum, coram Deo ſaltem in Conſcientia Mea, quanquam nolint Mihi fidem habere nonnulli, nè ſeipſos condemnent.

§. 6. Cum primùm ab *Alba Aula* ſecederem, eo prorſus Conſilio, ut *Tumultuantium* inſolentiam ſedarem (quos non antea fuiſſe oppreſſos, conceſſo præſertim quo id fieret, Armato ſatellitio, nulla alia poteſt cauſa afferri quàm ut Meam, & *utriuſque Ordinis* Libertatem pronunciandi ſecundùm Conſcientias Noſtras tollerent) in quo ampliùs tunc temporis impedita Juſtitiâ eſt quàm, quòd uni Juſtum, alii fortè non item videbatur?

Ecquis unquam Potentiâ mea contra *Parlamenti Juſtitiam* protectus?

§. 7. Quod verò Nonnulli receſſerint, Iniquitatem Judiciorum ſuſpicantes, & *Straffordii* Fato admoniti (eadem adhuc Plebe interminante, Ipſis nempe Interitum, & de judicibus eorum

eorum ſe cognituros) ex illo fluxit *Inſtinctu Natarali*, quo ſe omnes velint conſervare. Si qui Alii ſe ſiſtere recuſarent, cùm id clarè perſpicerent, ità *Juſtitiæ* & *Libertatis* curſum ab Illuvie illa Populi obſtrui & turbari, ut nec Legitimi ſui *Judices* vel in *Domos* venire auderent, vel ſenſus ſuos liberè & tutò profiteri, mirum haud videri debet à quo homini, cùm, vel Publico ſemel odio objici, ſatìs eſſet ad cujuſquam perniciem, causâ omninò inauditâ, vel nondum cognitâ.

§. 8. His ſi minùs fuiſſent Factionum Tumultibus, *utriuſque Domûs* Libertas & Honos oppreſſa, ſi Juſtitiam ſuam contra Illos aſſeruiſſent, aditúmque tutum Omnibus ad Conſcientias ſuas Declarandas præſtitiſſent, neminem mihi novi tam charum, cui vel omnino conſuluiſſem ſecedere, vel ut citatus negaret comparere; ab iis præſertim, quorum Sententiæ ſecundùm Legem prolatæ omnem ſubditum opinor ſtare oportere.

§. 9. Creverat ſanè ità in immenſum hic Furor (quia his vulgi Inſolentiis haud tempori itum eſt obviam) ut hoc maximum eſſet Crimen Eorum quos ut Noxios depoſcebant, & damnabant ſuffragiis, quòd Scilicet ab his ſe *Tumultibus* in Ordinem cogi, nec à Patronis eorum contineri paterentur, nec ſuffragiis ſuis deniquè aut Præſentiâ, obſecundarent illorum Conſiliis qui Res Novas agitabant cum *Eccleſiæ* & *Statûs* pernicie.

In quo quidem Conſtantiam eorum & Cautelam

telam laudo, ultra nihil cujusquam *Contumaciæ* indulsi adversùs *Domuum statuta* & Privilegia, quibus nîl magis optavi, quam ut Libertas Illis sua, & Incolumitas, & Integer Numerus constaret.

§. 10. Res autem sic se habet. Nonnulli eorum atque ii non pauci, cum æquo & Recto *Parlamentorum* more (ubi liberè Consultandi, & suffragandi locus) majorem partem *Procerum* & *Communitatis* in sententiam suam trahere desperarent, huc demum incubuerunt, ut præcipiti sedulitate factiosorum Tumultuum, absterrerent Illos omnes & penitùs exigerent, quos pessimis suis Consiliis adversari perspexerant.

§. 11. Quoties enim in Re illa *Episcopali*, an *Loco* suo *Antiquo* & *Indubiis Privilegiis* in *Domo Parium* gauderent, obtinuit eorum Causa, Majore Parte Procerum secundùm Illos pronunciante? Hæc tamen adversùs Illos *Rogatio*, *quinquies* licet repudiata, rursum Contra Fas omne & Morem, per vim & Turbam obtrusa & à Paucis admodum perlata est, cùm plerique è Proceribus eâdem vi coacti necessariò abessent.

§. 12. Quemadmodum etiam & Lex illa *de Radice & Germine* Omni Tumultuantium clamore, & *Schismaticis Terroribus* promota, haud tamen utique ferri poterat, dum in Utramque Domum infrequentiâ jam suâ Rarefactam postremò vi invalescerent.

His ergo Studiis iniquis dum (prout Ratio, Ju-

Justitia, Religio exigit) Conscientiâ prohibeat astipulari, cæteráſque eorum sententias, consensu meo *Acta Parlamentaria* efficere, propter hoc jam Armis impugnor, atque in eam necessitatem redigor, ut vel Me & Regnum Meum (dum me conet defendere) in Extremum Discrimen adducam, vel *cæcâ* quadam *Obedientiâ* Conscientiam Meam iis prosternam, qui *Superstitioso* quodam *Zelo* vel credunt, vel simulant credere, se Deo & *Ecclesiæ* meliùs inservire non posse, quàm si *Primitivum Apostolicum*, & *Antiquitus Universale Ecclesiæ per Episcopos Regimen* exstinguant penitùs, & aboleant.

Quod quidem cùm Alii, mero judicio suo ducti, satis se credant ad tuendum obligari, vel saltem nè in Illius *Abolitionem* consentiant, quanto hoc mihi incumbit vehementiùs, qui præter ea *Fundamenta* Judicii mei mihi cum Aliis communia, etiam *Juramentum* suscepi in Conscientiam meam, *Rigidum* prorsus & Indispensabile, ad hunc ipsum *Ordinem* & *Ecclesiæ Jura* conservanda? quod si unquam consensu meo violarem, atque adeò sacrilego & detestando Perjurio, Christiano Rege indignissimo, illigarer, supra omnes miserias ducerem quæcunque mihi jam obtigerunt, vel unquam possint obtingere: cùm vel *minimum peccatum* plus in se mali habeat *Calamitate Maximâ* quacunque. Illud tamen si protinus fecissem, & *Factioni* isti *Anti-Episcopali* in hac sua *Rogatione* indulsissem, Furenti eorum Avaritiæ,

varitiæ, aut Ambitioni, aut vindictæ postremò Appetitui, Ecclesiæ *Regimine*, & *Proventibus*, immolatis, statim Illa speciosa Necessitas conscribendi Exercitûs quo *Delinquentes* videlicet ad pœnas traherent, omnes fuisset evanitura.

§. 13. Quòd in *Legem* eam consenserim, quæ Episcopos exclusit è *Domo Parium*, ex ea maximè fluxit Fiducia, quâ sperabam æquanimiter illos laturos, detrahi aliquid in præsens Juri suo & Honori (in Mei & Reipublicæ gratiam) quàm vel minimo ab Illis obice posito, Mihi & Regnis Meis periculum creari. Nè verò porro consensum meum adjiciam ad exstirpandum penitùs illud Regimen (quod tamen *æquâ & commodâ Ratione Regulandum* sæpe ultro proposui) eò ampliùs Conscientiâ meâ obstringor, quatenus illud *Religiosum* & *Apostolicum*, imò ità *sacrum* prorsus & *Divinum* censeam ut non modò non *aboleri*, sed omnino cum Illo dispensari non possit, cùm quæ à *Civili Gratiâ*, *Honoris Privilegia* Illius Ordinis Hominibus concessa fuerint, liceat forsan eorum, quorum interest, consensu abrogari.

§. 14. Hæ nempe sunt illæ *Obstructiones*, quas in *Justitiam*, & *Autoritem Parlamentariam* factas, passim divulgabant, cùm (Deum Testem appello) nullas scirem illius Momenti, ut vel Belli mentione opus esset, cùm non aliæ prorsus fuerint, quàm, quas *Justitia*, *Ratio*, & *Religio*, meæ & Aliorum Conscientiis suggesserant.

§. 15.

§. 15. Poſtea quidem Magna ſpecies *Delinquentium* apparuit: quod neceſſariò erat ſecuturum ſubducentibus ſe Plurimis exemplo meo, & ſe ab Impetu Illorum tutantibus. At hæc prima Conſcribendi exercitûs cauſa eſſe non poterat, in quo tantum abeſt ut eos prævenerim (quod crebrò ab Illis jactatur, quò ſcilicet Favorabilem ſuam Cauſam reddant, tanquam in ſui *Defenſionem* excitati, in me verò, ut Primum Aggreſſorem, odium omne, & Invidiam transfundant) ut (Deum conſcium appello) nec ſpes ulla Exercitûs Animum Meum tentaverit. Si enim, edito in Facinoroſos exemplo *Tumultus* Iſti efficaciter & Honorificè repreſſi fuiſſent, & Libertas *Domorum* ità vindicata ut utriuſque Ordinis Membra, eo Honore & ſecuritate (quæ *Senatum* ejuſmodi decebat) & accedere, & profiteri Conſcientias ſuas potuiſſent, compos fuiſſem illius, cujus voto receſſeram, & multò celeriùs rediiſſem quàm tunc abjeram, cum illud ſolùm Neceſſitate fecerim, hoc Sponte eſſem facturus.

At nimis gnari Nonnulli, me idem mecum quod extuleram, *Judicium* & *Conſtantiam* relaturum, quæ haud perinde eorũ Conſiliis quadrare potuiſſet: invitantes licèt reditũ meum, & de Abſentia mea graviter querentes, ſatis illam libenter pertulerunt; præſertim poſtquam Novum illum & ſpecioſum Prætextum excogitâſſent, ideo Arma ſumendi ut *Delinquentes* repeterẽt, dum interim peſſima illa & minimè om-

omnium ferenda Tumultuantium *Delicta* ac eorum Autores impunè habiti, qui Barbaris & Indignis contumeliis, Me & tot ex utroque Ordine à Loco suo depulerant, quem non minùs inviti deserebant, ac His erant libentibus pulsi, ut hinc ansam arriperent illos Hostilibus Injuriis persequendi, qui haud satis fracto animo Turbis cesserant.

§. 16. Hanc verò Rerum fuisse Statum, & præcipuum eorum Consilium qui contra Me Arma ceperant, ità liquet ex iis quæ secuta sunt, ut nullum postea colorem admittat. Cùm enim diversis subinde *Propositionibus*, & Tractatuum *Articulis* significarent, quid à me potissimum expeterent, nihil unquam ullius Momenti, vel quoad ipsas Leges, vel Justitiæ Administrationem, exhibitum ab Illis, vel postulatum: id solùm (inter alia minora quæ novari voluerant) acerrimè urgebant, *Abolendum Episcopale, & Presbyterorum Regimen constituendum.*

§. 17. Cætera omnia quovis tempore proposita, vel nihil omnino facientia ad Belli *causam*, vel à Me facilè concessa, vel denique erant hujusmodi quæ Numerum tantùm implebant, aut accedebant postea ut *consecutiva* Belli jam ab illis Injustè inchoati.

§. 18. Penès me non est, quid alii credant efficere, (ii præcipuè, quos illa species Pietatis & Clamor, tum studium Religionis, & Reformandi fervor ità occupant plerunque Præjudicio, ut lux omnis Judicii, & æquitas simul ob-

obſtruatur.) Hæc tamen (quantum obſervare potui) vera fuit & eſt inter nos *controverſia*, & Armorum *Cauſa*, quæ hoc fine, in initio ceperunt, ut, vel os mihi penitùs occluderent, vel conſenſum vi exprimerent. Et in hac porrò Veritate, (quam Deo Teſte confirmo) tam remotum, me fuiſſe à *Belli Cogitatione*, quàm eram, Mundo coram, ab omnibus Rebus *Imparatiſſimus*, ità acquieſcit conſcientia Mea, & id invenit ſolatii in mediis ſuis Adverſis, & calamitoſis hujus Belli Eventibus, ut nec indè Me quicquam denigrari, nec vel minimam quamcunque maculam Innocentiæ meæ offuſam agnoſcam, unde nec illâ Integritate & Pace coram Deo deſtituor, ut non Humili Fiduciâ ad Eum preces dirigam.

Tu enim, Domine, per omnes Rerum Humanarum Nubes & involucra clarè perſpicis. Tu ſine præjudicio judicas. Tua Omniſcientia Æterna judicium tuum præſtat ab Errore ſecurum. Deus Meus, Iniqui inſurrexerunt ſuper me, & Synagoga violentorum quæſiverunt animam meam, & non poſuerunt Te in conſpectu ſuo.

Reſpice inimicos meos quoniam multiplicati ſunt & odio iniquo oderunt me.

Tu enim nôſti, me nullâ cupidine incitatum, nullo fine proprio, nullo denique apparatu inſtructum, quo ſic Bello Inteſtino Regna Mea implicarem, ad quod certè nullo pretio invitabar, ut qui plus omnibus exponens periculo, minimè omnium lucrari potuiſſem.

Tu,

Tu, Domine, testis mihi es quàm crebrò ingemuerim, & id seriò laboraverim, ut necessitatem illius averterem: qui haudquaquam ità impensè avidus existimari possum subditorum sanguinis, ut vitam meam propterea in discrimen mitterem, quod sæpe feci coactus in hoc Bello Infelici, quódque multò potiùs factum oportuit in salutem Populi mei, quàm in Perniciem.

Gratiâ Tua plurimùm indigeo (Domine) ut patienter adversa feram, quæ mihi inferri ab Hominibus permisisti, multò magìs iniquas eorum calumnias qui haud contenti, me Bello isto lædi maximè, id Mundo persuadere conantur, me id primò excitâsse, vel primam Causam dedisse excitandi.

Ea falsi-loquarum Linguarum confidentia est, ut Me, propemodum in Innocentiæ Meæ suspicionem adducant. Imò vel libens paterer (meo saltem silentio) tantum in Me reatum suscipere, modò vel sic Hostium malitiam placare licuisset, populúmque Meum ab hoc Bello Calamitoso redimere, cùm tu Domine cognoscas Innocentiam Meam hac in Re.

Tu viros sanguinum, & Dolosos invenies quorum plurimi vix dimidiârunt dies suos, qui sibi Ipsis improbarum Machinationum fructus olim, & voluptatem spondebant.

Serva Domine famulum Tuum, quod adhuc fecisti, & dissipa Gentes, quæ Bella volunt.

Exsurge Domine, exaltare in commotionibus hostium meorum, quæ jugiter crescunt, ascendunt semper: Ecce-qui conceperunt dolorem,

rem, parturierunt Injustitiam, & pepererunt mendacium.

Tu scis, id maximè in hoc Bello agi, ut vel Personam Meam Interimant, vel vim faciant Judicio, vel me cogant Conscientiæ Meæ, & Veritati renunciare.

In hoc sum, ut (optione, illi Davidis contrariâ) optem potiùs illis Negando in Manus Hominum, crudeli utcunque Misericordiâ, quàm in Tuas Manus incidere peccando adversùs Conscientiam Meam, atque adeò contra Te (Domine!) qui es Ignis Consumens. Satius multò ab illis perimi, quàm à Te damnari. Sis Tu Animæ Meæ usque præsidium, qui Salvos facies Rectos Corde.

Si nîl jam præter sanguinem Meum vel Hostibus meis satisfacere, vel Regnorum Meorum flammas extinguere, vel Temporalem Tuam Justitiam expiare potuerit, haud repugno (si ità Tua Voluntas sit) quin ab ipsis Meis subditis profundatur.

Sed ô Lavetur sanguis meus sanguine Illo Innocentis, & Pacifici mei Redemptoris, quo Justitiæ Tuæ non solùm in præsenti seculo, sed in æternum integrè satisfiat, tum ob Peccata mea, tum Populi mei, quem (Te oro) usque Tuum agnoscas, & cùm Iram Tuam Mors Mea sedaverit, Magnas Tuas erga Illos misericordias memineris atque illis ignoscas. Ità Pater Meus, ignorant enim quid faciunt.

10 *De Regio Armorum Thesauro, Munimentis, Classe, &* Militiâ, *à Parlamento occupatis.*

QUàm falsi Criminis arguar, quòd prior Illos Armis invaserim, oculi eorum qui miserentur mei, & Fidelia Multorum pectora, qui pro me tantùm precari audent, abunde testimonio esse poterunt; quorum vix tot à Parte meâ palàm stant, quot in Illâ Adversâ conscripti Milites; Ità enim prorsus ab omnibus imparatus sum ad *Bellum* necessariis ut deterream planè opem laturos. Quod, ut satis argumento est quàm invitus pugnârim ità hoc insuper confirmat, me in Parte *Defensiva* versari, cùm revera ità sit spes mea, & vires exiguæ, quibus Alios *offendam*, ut nîl restet quo Me-Ipsum *tuear*, & sim ab eorum Rapinis *securus*.

§. 2. Haud erit dubium cuiquam, eos qui me ità *Injuriis* prævenerant, suis etiam *Consiliis* prævenisse, qui tantò me maturiùs prospexerant, ut paratissimi ad Bellum venirent; & Robur etiam Meum præriperent: dum, qui ab Illis non stant, Meam Partem profiteri non audeant: Ità Numero & minis Hostium oppressa omnium Fides & perterrita. Illud meum credo potiùs facilè apud illos damnum, quòd Innocentiæ Meæ confisus, tam ab omnibus me parare neglexerim, quibus *Jus* meum & *Honos* assereretur: haud enim ità facilè Bellum mihi indixissent, si Illos primò adoriri potuissem.

Sed

Sed nimis bene nôrunt, nulla alia mihi *Arma* residuá, quàm (illa veterum Christianorum contra suos Persequutores) *Preces*, Scilicet & *Lacrymas*; quæ quidem Bono Viro, si non in *Belli victoriam*, at, in *Martyrii patientiam* sufficiant.

§. 3. Istâ interim Eorum præreptione occupari mihi Castella, Arces, Arma, Naves, *Militiam*, eò usque mihi forsan proderit, ut non ampliùs confidam in *brachio carnis*; sed in Dei viventis me tutelam projiciam cui æquè facile est per *Paucos* admodum aut *Nullos*, ac per *Multos* servare.

Qui voraces Ipsos vultures obsonari jussit *Eliæ*, & alimenta illi Ministrare, Me etiam externâ ope & præsidio destitutum, tanquam opportuniorem sibi factum, patrocinio suo potest sublevare.

§. 4. Haud ità (Deo Gratias) de *Militia* mihi ereptâ laboro, quòd sic *Me ipsum* tutari, quàm quòd *Populum meum* ampliùs non possim.

Horum multis & duris Oneribus ingemisco, *Meis* Malis factus jam superior. Subnixus alis precum & *fidei*, externi *Roboris* Manum non desidero.

§. 5. Mirâ vero Isti ratione *Ænigma* illud suum explicant, se, *Gloriosum* Me *Regem* effecturos, Potentiam Meam Regiam auferendo. Egregium sanè Amicis *Præsidium* ero, & Inimicis *Terror*, cùm nec Illis *opitulari*, nec Hos valeam *opprimere*.

Ità enim rem instituerunt, mihíque Novam

prorſus excogitârunt *Suprematûs*, & *Dominationis Regiæ* Formam, in qua Nulla vel Realis Poteſtas, vel obediendi Neceſſitas: ut *Majeſtas* Regum *Angliæ* inſtar *Mahometis* Illius *Sepulcri*, virtute quâdam Magnetica media pendeat inter jus & *Privilegia Domorum*, Phantaſticâ neſcio quâ, & Aereâ prorſus *Regalitate*.

§. 6. Sed credibile eſt, hanc Nimiæ Poteſtatis *crapulam* quam itâ avidè arripiunt Nonnulli, & penè totam deglutiunt, brevi *nauſeæ* futuram & *faſtidio* Reipublicæ; haud utique illam digeſturæ: Suprema enim *Civium* Poteſtas rariùs arridet Stomacho *Concivium*.

§. 7. Volui tamen in hoc perpetuæ *Militiæ* Articulo, & Timoribus eorum, & Importunitati Satisfacere, ut vel ſic Amicis meis ſecuritatem præſtarem, vincerem hoſtium odia, & paci omnium conſulerem, Unicâ illâ Juvandi & Nocendi Poteſtate exutus, cùm Illis cederem *Militiam* (*Jus* Meum indubitatum juxtà ac *Coronam* meam) ex *utriuſq; Domûs* Arbitrio, durante Regni Mei Tempore diſponendam.

Tam parato ſum animo, quaſcunque de Me aliorum ſuſpiciones extinguere, & citra omnes de aliis vivere, ut non majorem *mihi* velim ſecuritatem, quàm *Populo* Meo, & *Illis* exopto; quos etiamſi mihi integrũ eſſet de *Militia* ſtatuere, tueri ampliùs non poſſem, quàm Illi Me, & ſeipſos vellent; unde mutua nobis invicem *Militiæ* utilitas: meipſũ enim eouſq; tutari cupio, ut ſim Bonos Meos ſubditos propugnandi Capax,

Capax, ab eorum violentiâ & Fraude, qui ſuæ Improbitatis, & mali animi conſcii, id Mundo perſuaſum cuperent, nulli tutiùs quàm *Luporum* cuſtodiæ *Gregem* Ipſum cum *Paſtore* committendum. Miſero verò experimento didicerunt Subditi mei, (poſtquam mihi extorta Poteſtas contra Illos & Me ſimul adhibita fuerit) nullam utrinque incolumitatem reſtare, niſi eâ duntaxat ratione qua *Lex* Publicæ Saluti cavendum voluit.

§. 8. Hæc tamen in Exequendâ *Militiâ* ingens & immenſa *Conceſſio* neutiquam Illis ſatisfacit, qui revera non *mihi* magis quàm *Monarchico Regimini* adverſantur, adque adeò in ipſos poſteros laborant tam malignas de *Coronâ* ſuſpiciones transfundere, ut nunquàm ampliùs *Jura* ſua *Priſtina* (quantùm ad vim *Poteſtatis*) obtinere permittatur: cùm in *hanc* demum *poteſtatem* neceſſe ſit Legem omnem deſinere, ut quæ ab *illa* unicè ſuſtentatur.

§. 9. Hic verò, *Honos* me rurſum & *Juſtitia* (quam ſucceſſoribus meis debeo) prohibet, nè in futuram ab Illis penitùs abalienationem *Poteſtatis* Iſtius, conſentiam; quod, quidem, *Humanitatis* & *Officii ratio* (nè dicam *Honoris* & *Juſtitiæ*) vetuiſſet à me unquam expetere.

Quanquam enim æquo animo feram, obſcurari pauliſper *Radios* meos, & deliquium quoddam pati & *Eclipſin*, ut eorum proſpiciam timoribus, qui ſe illico *torrendos* vel *obcæcandos* metuerent, ſi pleno illo ſplendeſcerē

Poteſtatis Regiæ *Fulgore*, quâ me Deus & Leges induerunt: nunquam tamen committram, ut *Sol* Ille ſupremi Dominatûs, in Succedentibus mihi Regibus ità in omnem poſteritatem *extinguatur:* ut ullâ *Lege* meâ vel *Sanctione* obſtaculum fiat Illis vel Præjudicium, quo minus *Juſta* ſua Jura, *injuſtè* Extorta & uſurpata, *Jure* poſſint vindicare. Quod quidem ſi facerem, non *Illis* eſſem magìs, quàm *Populo* injurius, quos ſanè nollem in tam perdita in futurum conditione relinquere, ut ſint *perpetuâ Lege* obnoxii crebris Illis Factionum diſſidiis, quæ *Multicipitem* illam *Hydram* Dominationis neceſſariò ſunt conſecutura: quæ, utcunque fucum faciat populo, Majoris (ut inter plures *oculos*) providentiæ, ea tandem reperietur, in quâ plura ſunt *Ora* Hiantia, quæ neceſſe eſt omnia expleri. Porrò (ubi optimè cum illa agitur) aliquid forſan in ſe enorme habeat quo excedat; non perfectum, quo præſtet *Monarchiæ:* in qua, ſpargi poteſt in Varios, velut *ſenſus*, *Conſilium*, ſuprema verò in *Uno* tantum, ut in *Capite*, Poteſtas.

§. 10. Fortè, olim Horrores expertis & *Malignas Influentias* ex hac meâ *Obtenebratione* & *Ecclipſi* (interpoſitâ videlicet illius *Corporis* umbrâ, quod à me ſolùm ut *Luna* Lucem ſuam mutuatur) gratior erit reſtituti ſui *Solis* Gloria, & in pretio majore felicitas.

§. 11. In præſentia, ſi hâc Juris mei diminutione in exercenda *Militia* minùs videar fidem Meam, & Juramentum tueri, quod in Populi

Populi defensionem susceperam, eorum culpa est (opinor) qui mihi hanc necessitatem fecerunt, novâ quadam & præposterâ ratione fidem meam liberandi, dum sic videar *Fidei commissa* deserere, atq; ità solùm conservandi subditos meos, ut, in pacem eorum, & quietem, me periculo aut infamiæ objiciam.

Id enim, in Bello Civili, prævalente Parte unâ, aliter effici non potest, nisi cedat altera; quod tamen ut faciam, plus in me valet Amor Publici, & firma Auxilii Divini fiducia, (quæ è Bona Conscientia fluit) quàm quæ unquam sperari possunt ab eorum *Timoribus*, qui (cùm ex facinorum suorum Improbitate quantumvis prospera oriantur,) nunquam aliàs eos securos præstabunt, quàm *Militiâ* & Gladio munitos, quæ tamen infirma admodum sunt munimina adversùs *Iræ* Divinæ & *Conscientiæ* suæ flagella, quorum hæc, semper nefariè admissa comitantur, illa olim proculdubio deprehendent.

§. 12. Mihi interim non videbor carere quicquid *Provida Necessitas*, in Populi Mei *Pacem*, & Dei *Gloriam* Ereptura est. Hîc mihi satìs præsidio est, qui si unus adfuerit, abunde potest compensare (ut olim Sancto suo *Job*) quicquid Honoris, Potentiæ, Libertatis, *Chaldei*, aut *Sabei*, vel Ipse etiam Diabolus abstulerit.

§. 13. Eripiant mihi licèt omne Armorum & *Militiæ* Robur, omnia *Arcium*, & *Munimi*-*num* in Terra refugia, omnem in *Classe* & *Navigiis* per Mare fugam; rapiant ipsa mihi etiam

ſubditorum meorum Corda, (optimum Regis Theſaurum & propugnaculum) nunquam tamen Innocentiam,aut Dei miſericordiam adiment,vel ad cœlum mihi viam intercludent.

Ad Te igitur (Deus Meus !) & tuam opem confugio ; Tu, ſi mihi adſtare volueris, plus erit mecum, quàm contra Me.

Quid enim mihi eſt in cœlo,& à Te quid volui ſuperTerram, Etiam cum omnibus rebus diſpolicr Tu mihi fias potior omnibus. Nè elongaveris à me auxilium Tuum, qui non derelinquis eos qui confidunt in Te.

Vides nullum mihi Robur ſupereſſe,quod,contra Me venientibus opponam, qui, pro me pugnandi prætextu, animati, in me pugnant acerrimè,ſed ad Te oculos Meos dirigo.

Tu non eges auxilio,nec Ipſe porrò, ſi Tu adſis,eguero, quo pati poſſim ſaltem,ſi non vincere. Si ſalute meâ, & proſperis haud delectaris, en me promptum in quodcunque de me vis fieri,cujus ſæpè Judicia à Filiis tuis ordiuntur.

Ipſe nihil fiam ut Tu ſis omnia.

Tu me docuiſti Nullum Regem ſalvari multitudine Exercitûs ; Tu me potes ſervare Miſericordiarum Tuarum Multitudine qui es Dominus Exercituum & Miſericordiarum Pater.

Subvenias mihi Domine undequaque oppreſſo, Tu meas partes ſuſcipias, & non timebo quid faciat mihi Caro.

Gloriam tuæ Juſtitiæ in Adverſis Meis, agnoſco. O glorificet ſe Tua Miſericordia in liberando Me ab iis qui Animam meam perſequuntur.

Per

Per peccata mea contra Te pugnavi, Tuus ſubditus, & Te Gloriâ Tuâ Spoliavi; jure ergò Tu optimo potes Me per ſubditos meos & ſpoliare Robore meo, & obſcurare Gloriam.

Quin Te Monſtres ſpes mea, & unicum Perfugium: Nè dicant Inimici mei, non eſt ſalus Ipſi in Deo ejus.

Perfice greſſus meos in ſemitis Tuis ut non moveantur veſtigia mea, nè nutent pedes mei.

Cuſtodi me ut pupillam oculi, ſub umbra alarum tuarum protege me.

Inſigniter oſtende Bonitatem Tuam, tu qui ſervas dextra tua ſperantes in Te, a reſiſtentibus Dexteræ Tuæ.

Ab Impiis hominibus qui me opprimunt, & ab Inimicis, qui animam Meam circumdederunt. Vias vitæ demonſtra, adimplebis me lætitiâ cum vultu Tuo; delectationes in dextera Tua uſque in finem.

---

11. *De* XIX. Propoſitionibus *cùm primùm Regi exhiberentur, & iis quæ deinceps.*

QUanquam plurima hîc poſtulantur, tamen ſi extrema ſint iſta quæ petunt, juvat tandem cognoſcere, quod *pretium* ab Illis *Incolumitati meæ*, & *Paci Publicæ* indicitur, quæ quidem nunquam exiſtimabo me nimio poſſe *redimere*, modò id fiat ſine *Conſcientiæ* & *Honoris* jacturâ: Si non alias licuerit, eligam potiùs omnem illam Calamitatem & Infamiam, quam mihi poſſint Inimiciſſimi vel optare, vel infligere.

Quædam ex his quæ *proponunt*, olim à Me ultro Illis delata; alia sunt quæ facilè possunt concedi. Quod ad cætera, cùm jam pridem declaraverim Me illis salvâ *Conscientiâ* assentiri non posse, haud æquum arbitror, ut districtis Gladiis, & Injuriis *Belli* obtrudantur. Mirum verò, nullam aliam *Pacis* iniri posse rationem, quàm, qua *Bellum* mihi necesse est Animæ meæ inferre.

§. 2. Multa hîc à me valdè *expetunt*, nil contrà vicissim redhibent, quo, vel Honoris fiat grata commutatio, vel, quæ Illis jam indulserim, vel sim porrò indulturus, aliquo saltem officio compensetur: In hoc utiq; Honori meo favêt, quòd mihi *Datoris* tantùm partes (quod Regium quidem magìs, & *Divinum*) assignant. Revera, haud plura *flagitare* possunt, quam ego *dare*; servem mihi seorsim modò Incommunicabilem *Conscientiæ* meæ Gemmam, nec illam à me cogar amittere, cujus damnum nihil unquam vel resarcire potest, vel restituere.

§. 3. Quædam verò (quæ His rogare libuerit) ità mihi videntur omni prorsus *Ratione aliena*, ut, dum Ipse *Rationis* Compos sim, mirer illos potuisse consensum meum sperare: cùm hoc Ipsi ignorare non possint, nec cum *Rege*, nec *Christiano*, ut his omnino assentiatur, constare: Quod tot hactenus donaverim, auget illis fiduciam, me nihil negaturum.

Multùm in me valet (fateor) amor populi mei & Pacis *Publicæ*; at Veritatis tamen studium, & *Internæ* Pacis plus pollet.

Rogant

Rogant enim hic à me nonnulla, quibus si annuerim, non tam externa mea *conditio Regia* debilior redderetur, quàm afflicta *Conscientiæ* quies, quæ mihi est, & esse debet atq; etiam erit, Deo favente, omnibus Regnis potior.

§. 4. Quædam, quæ approbari forsan aliàs à Rege possent, interest tamen aliquando & *prudentiæ* & *Honoris* ut quibusdam *Hominibus*, & quibusdam etiam *Temporibus* negentur, nè sic *omnia* concedens videretur *nil* ausus negare, timísque aliis animum faceret, improba & inverecunda postulandi.

Ut verò generali adeò, & implicito consensu (*id* enim inter cætera *requirunt*) in *omnia* ab Illis allata, vel proposita adstringar, tam *cacæ* esset penitùs *obedientiæ*, qualis nunquam à libero homine speraretur, quam, cùm à *nullo* prorsus exigere debeamus, multò minùs à *Rege* subditi, quorum unum quemlibet fieri potest ut P*rudentiâ* haud minus, quàm *Dignitate* antistet.

Idem enim prorsus videtur, ac si *Samson* ille olim consensisset non in *manus* sibi solum colligandas & abradendos cincinnos, sed in *oculorum* etiam exclusionem, quò illi tutius *Philistei* illuderent; quod multo potius certè malebant, quàm mansuefactum in contumelias, & ludibriis opportunum statim perdere.

§. 5. Porro hæc qualiscunque arrogantia quâ *omnem* mihi Negandi facultatem tollunt, Illos minimè omnium decere videatur, qui se *Humiles Meos subditos*, & demissè supplicantes

profitentur, in quo, ſatis ſe agnoſcunt *Inferiores*, & conſequenter obligari, reſponſo ejuſmodi, quod *ſuperioris* ſui Arbitrium vel *Ratio* dederit, etiamſi non integrè Satisfaciat, acquieſcere. Cùm penès illum fatentur Vim certè aliquam Rationis, & conſentiendi ac diſſentiendi libertatem, nimis ſtultè alioquin petituri, quod nec liberum negare, nec integrum illi foret concedere.

§. 6. Quod ſi Jus illud mihi utrinque competat, (tum quà *Ratio* jubet, ut *Homini*; tum, quà *Honos* proculdubio ut *Principi*) quantâ jam & quam immani injuriâ circumſcribunt *Rationem* Meam intra unam concedendi neceſſitatem quicquid ipſis rogare placuerit? Ipſis, inquam, quorum mens & ſententia (in rebus utique ad *Honorem* & *Rationem* ſpectantibus) à mea forſan longiùs recedit, quàm ſint Fines noſtri, & *Conditio* diverſa; hanc enim Deus ſatìs & Leges diſcriminârunt, cùm me *Regem* fecerunt, Illos *Subditos*; à quibus *opponi* mihi hæc veriùs, quàm *proponi* dicantur, quæ ità Regiæ Autoritati neceſſariò *imponuntur*. Haud enim Principis ſui quiſquam Rationem aſtringere, & cancellis præfinire laborabit, niſi qui id ſimul agitat, ut vel dividat *Imperium*, vel in Illum uſurpet.

§. 7. Hoc verò, pro æquitate ſuâ poſtulant, ut abdicato meo proprio Judicio, eorum me Arbitrio totum tradam, atque adeò me Eum oſtendam (qualis à Nonnullis depingor) dignum ſcilicet, qui *Pupillus* eorum potiùs

quàm

quàm *Princeps* audiam. Meo quidem ut non ità ingenio *arrogo*, quin lubens admittam aliorum Consilia, ità neque tam penitùs *diffido*, ut me, bruto quodam more, quorumvis in dictata subjiciam & Rationis in Anima mea *Imperio*, & Coronæ *Majestate* subditis meis simul proditâ. Certè, nulla unquam vel Argumenti umbra est, quâ eorum cupiditati obtemperare persuadear, qui sic suam & aliorum libertatem in *Consessu* & suffragiis *Parlamentariis* vel Ipsi impugnant, vel ab aliis impugnari negligunt.

Adhæc, omnes qui istos nôrunt, probè sciunt, quàm Tirones sint penitùs in Re *Politica* plerique istorum qui hæc postulant, ut sanè, dum me septem insuper annorum experientia docuerit, quam bene vel se ipsos regere, vel, quam à me jam extorserint, potentiam moderari valeant, omnium essem stolidissimus, & Fidei meæ commissi proditor, si remissas è Manu meâ *Rationis* & *Regiminis* habenas, in eorum statim traderem, qui jam pridem instar *Jehu*, *præcipitanter ducuntur*; & qui in *Smmam sedem* insilire impotenter cupidi, plùs multò *Phaëthonta* quàm *Phœbum* referunt: Omen Deus avertat.

Id utinam meminerint, se (ut optimè cum illis agatur) Sedere in hoc Consessu *Subditos* meos, non *Superiores*; Consiliarios huc vocari, non Dictatores. Ità enim *Rescripti* verba habent, ut *Consilia* sua proponant, non mihi parendi *necessitatem*.

§. 8.

§. 8. Cum hoc primum ad me allatum eſſet, *Propoſitiones* mihi aliquas exhibendas, id peti exſpectabam, ut Leges Bonæ, vel jam longo tempore antiquatæ, vel incumbente morum corruptelâ, oppreſſæ, in vim ſuam priſtinam & vigorem reſtituerentur; vel ut pravæ nonnullæ præter Legem *conſuetudines*, & *Perſonales Abuſus* tollerentur; vel, ut quod Ipſe forſan aut alii detrimentum Publico tuliſſent, reſarciretur; vel, ut æquæ mihi hujuſmodi conditiones deferrentur, propter quas, (cum illis cordi eſſe intelligerem Coronæ Meæ Privilegia) multo facilius inducerer ad iis Rogationibus acquieſcendum, quæ ità populi Bonum ſpectabant, ut me non admodum minuerent, quem *Lex*, *Natura*, *Ratio*, & *Religio* primo loco jubent *ſervare*; ſine quo, impoſſible eſt Populum meum (prout Muneri meo par eſt) *Conſervare*.

Illud ſaltem ſperabam, in iis quæ pravè admiſſa fuerant vel in *Eccleſiaſtica* Re vel *Civili*, tam moderata futura *Reformandi* ſtudia, ut *Fundamentum* & *Eſſentia* utriuſque Regiminis integra & ſalva manerent; haud vero ità utrũque conquaſſandum ſimul, & convellendum, nullâ prorſus ratione habitâ vel Legũ jam obtinentium, vel Pietatis & Prudentiæ ſuperiorũ omnium *Conventuum*, vel Antiquæ & univerſæ Praxeos *Chriſtianæ Eccleſiæ*, vel quæ ad Jura ſpectant & Privilegia *Singularium*: cum interim loco Illius, quod *abolendum* erat, nîl omnino *reponendum* curarent, quod vel prio-

ris,

ris Instituti bonum *Finem* attingeret, vel *Defectus praetensos* suppleret, vel *Abusus* reformaret, vel, Cordatis hominibus satisfaceret, qui non verbis Phaleratis & mollibus, zelum quendam singularem & pietatem crepantibus, ducuntur, sed id serio expetunt scire, quàm solidis Argumentis, & vivis rationibus tum *divinis*, tum *humanis*, tantarum *Novationum* praeceps Impetus & Necessitas possit sustentari.

At in istis quidem *Propositionibus* animadverto hujus generis perpauca vel in hunc prorsus *finem*. Nil in Legibus *luxatum* quod hic volunt *restitui*, nulla Juris alieni usurpatio abdicanda, nulla Justitiae obstructio *removenda*, nulla omnino Injuriarum *Compensatio*, vel quicquam aequae hujusmodi Reformationis rogatur, cui vel *Ratio*, vel *Religio*, vel *Prudentia Politica*, vel Humanum quodcunque Argumentum ad annuendum impellat.

Quod verò ad summam eorum attinet, quae diversis temporibus perhibita, nova maximè & difficilia videbantur, id demum perspexi, ea, quae olim in Regno *seditiones* & Ecclesiae *Schismata* habita ac legibus propterea obnoxia, jam eò usque fiduciae pervenisse (vulgi scilicet clamoribus & auxilio praecipuè propugnata) ut non satis habeant, ipsa, cum *vanitate* sua, *novitate*, *confusione* tolerari, nisi hoc insuper requirant, ut Leges omnes contra Illos abrogentur, quin & Regimen Illud *extirpetur*, cujus Jura jam quaerunt invadere.

§. 9. Hoc

§. 9. Hoc ad ſummum eorum quæ petunt: Cætera ferè ſunt chartæ *ineptæ* & ſupervacuæ, in quibus iſta involvunt ideo, ut honeſtiùs paulò afferantur.

Mihi verò haud perinde admirationi diverſitas iſtarum aut deteſtanda novitas, cùm nil ſit adeò portentum, in quod aliqua Phantaſia non pruriat.

Illud penitùs obſtupeſco, quâ tandem ratione contingeret, ut Articuli iſtiuſmodi ſub *Utriuſque Confeßûs* nomine *Parlamenti* Anglicani exhiberentur, cùm id certò affirmaverim vix eſſe quartam partem *Membrorum utriuſque Ordinis* qui ſeorſim ſinguli & liberi tam pernicioſas Mutationes in *Eccleſiaſtico Regimine* vel *probare* poſſunt, vel *expetere*.

Quin id etiam perſuaſum habeo, reſtare etiamnum in Majori Parte utriuſque *Confeßûs* (modò *Libertas* illis ſua & *Numerus* conſtet) eam *Scientiam*, *Rationem*, *Pietatem*, & *Moderationem* æquanimem, ut ipſi ſatis diſcernant, quid recto rerum *uſui abuſus*, quid primæ *Inſtitutioni Corruptio*, quid ipſi *Regimini nævi Regiminis*, quid Archetypo *Exemplari* poſteriorum *errata*, & *mendæ* interſint.

Certè haud credibile erat, nullis ità vel tam levibus argumentis in contrarium adductos ità penitùs renunciâſſe omni legum, quæ jam vigebant reverentiæ, vel pietatis Majorum Reformantium, vel florentiſſimi priorum temporum Regni hujus & Eccleſiæ ſtatûs ſub præſenti illius Regimine.

Mirâ

Mirâ tamen neſcio quâ fatalitate, quid per abſentiam, ſilentium, incuriam, ſupinámque & ſtupidam credulitatem, (quâ nimis faciles nonnulli, zeli omnia & Reformationis fuco tincta, ut ſinceram pietatem agnoſcere) abripi ſe utcunque patiebantur communi torrente, qui ex hoc (velut primo fonte) ſcatet *Populari Tumultu* & *Clamoribus*, unde haud mirum animos & vires creviſſe nefariæ eorũ ſedulitati, qui omni arte & induſtriâ ex præſentibus diſſidiis *Innovantia* ſua conſilia promovebant.

§. 10. Hæc Propoſitionum *Agmina* (cùm nec tantillum, meo Judicio, Rationis, Juſtitiæ, Religionis ex eorum parte militaret, ut quæ à Turbis & factionibus inchoata) jam nec ſolitaria incedunt, ſed *alio* Militum *Agmine* ſuſtentantur; quorum iſtud utcunque contra Perſonam meam invaluerit, haud tamen à prioribus illis me expugnari patiar, ulteriùs quàm cauſam video: non enim Manu hîc & Numero agendum eſt, ſed Juſtitiæ & Rationum ponderibus.

Enimvero, ſi uterque Conſeſſus, pupillatu ſuo depoſito, emancipâſſet ſe ſtrenuè ex hac Tumultuantiũ Patronatu (qui nîl aliud prorſus ſunt quâm Canes quidam venatici ſtantes aure arrectâ ad eorum hortatus, qui cum Regni & Eccleſiæ pernicie privatos ſuos fines & Conſilia perſequuntur) vel, ſi hoc mihi ſemel perſuaſum fuiſſet, eſſe hæc poſtulata ex pluribus eorum ſuffragiis, qui non minore *Libertate* utuntur quàm *Jure* ſedent; fortè etiam judi-

di-

dicium meum suspicari poteram, si minùs plenè & alacriter ad eorum sententias accederem.

Superest enim mihi *Charitas* quâ credam esse aliquot inter Illos prudentes, quin & *humilitas* etiam quâ agnoscam me Prudentiâ eorum in nonnullis & egere posse, & uti oportere, cùm hoc fine eos omnes ad hunc *Conventum* vocaverim: nunquam tamen illis concedam ità consummatam sapientiam, & ab erroribus securam, ut meipsum velim excludere: cùm nemo prorsus sit eorum, cui incumbit, vel *Personam* tantam agere, vel illam *Fidem* liberare, vel eandem mecum *Fortunam*, & *Honorem* tueri: atque adeò nulli valent sine Rationis meæ concursu (qui non secus ac sol in Naturalibus necessariò hîc debet influere) ullum Actum *Perfectum*, & *Publicæ Prudentiæ Authoritate vestitum* (quo Lex scilicet constituitur) generare unquam vel producere.

§. 11. Mihi verò haud certiùs constat de iniquâ absurditate quarundum ex his *Propositionum*, quàm illud valdè exploratum habeo, nequaquam hîc libera fuisse, & conjuncta *Vota* Majoris eorum Numeri qui hîc jure sedent, & suffragantur.

Plurimæ enim ex istis, specie licèt *Reformandi* prælatâ, *fermentum* illud *vetus* redolent, eorum scilicet *Novatorum*, qui sub duobus *Decessoribus* Meis, Principi simul & Parlamento negotium facessebant, & subinde minabantur: quo, licèt vulgus statim Morbum haurire

haurire potuerit, haud ità frequens unquam infecta fuit Nobilitatis Massa, cæterique ex Equestri ordine, atque adeò haud ità derepente poterat in Majorem utriusque *Domus* partem illabi, ut sic unanimi voto conspirarent tot enormes, & plenas periculi in *Ecclesia* & *Regno* Novitates, omnes Praxi suæ, Judicio, Educationi adversantes invehere.

Neque verò me fugit, adscitos in hunc Ordinē plurimos impetu & studiis Popularium: quorum nonnulli nil ardentiùs sitiebant, quàm ut offensas quas in Me vel Aulam Meam, vel Clerum conceperant, acriter omnes ulciscerentur: nulla tamen ratio permittit, ut immensam hanc & subitaneam *Novandi* cupidinem, ultrà quàm Paucis illis imputem, qui se Turbâ hac *Multicipiti* & *Multimanâ* armârant.

§. 12. Eadem interim me ratio hortatur, Honorisque simul & Incolumitatis Respectus *Ecclesiæ* & *Regno* debitæ, ut ejusmodi mihi *buccellas* oblatas lentè priùs *manducem* quàm in *Stomachum* demittam: Sin conscientiæ meæ *angustiâ* impediar, quò minùs eâ, quâ alii, facilitate deglutiam hos in Deum & homines sacrilegii & injustitiæ *Camelos*, nulla causa est cur expostulent haud æquè vastum mihi *guttur* ac illis patere. Id Deo juvante fixum manet, nullâ vel perturbatione, vel pervicaciâ, vel contradicendi libidine, vel inani *Negativæ Vocis* ostentatione ità transversum actum iri judicium meum, ut sim *voluntati* meæ obsequuturus, quicquam unquam negando, quod

Con-

Conscientia mea & *Ratio* negare vetuerit.

Contra, nulli unquam rei ultra assentiar, nisi in quantum eâdem *Ratione*, *Justitiâ*, *Honore*, & *Religione* persuadeor, futurum in Dei Gloriam, Bonum *Ecclesiæ*, *Populique* salutem & Pacem.

§. 13. Satisfacere quidem conabor *Parlamento* meo & *Populo*, sed ut ulli unquam *Factioni* quantumvis potenti gratificer, nec metu subigar nec adulatione. Hoc enim esset, detrimento Corporis, morbum alere.

Cæterùm, licèt fides multorum, & prudentia deterreantur, quò minùs liberum illud mihi & fidele Consilium (quod & possent alioquin & vellent, & quo carere jam possum, impertiant) nemo tamen efficiet, nè Sapientiam implorem *Admirabilis* Illius *Consiliarii* qui & optima dictare potest, & cor meum ad obsequendum inflectere.

O Tu Prima & Æterna Ratio, Cujus summa Sapientia omnipotentiâ armatur, instrue Famulum Tuum clarâ primùm patefactione Veritatis, Rationis, Justitiæ in Intellectu Meo, deinde sic voluntatem & adhærendi propositum confirmes, ut nullo terrore, vel injuriis, vel quacunque vi adhibitâ, cogant me Inimici mei in eas unquam Regulas *peccare, quas tu per eas Conscientiæ Meæ implantavisti.*

Non me ideo Regem fecisti, ut minor essem Homine; nec auderem Etiam *meum &* Non *prout causam video, profiteri; quæ libertas nec vel Infimæ*

ſimæ Creaturæ denegatur, cui vel uſus Rationis ineſt, & facultas loquendi.

Mihi ergò ſoli in crimen cedet, quod in aliis veracitas, & Conſtantia laudabilis.

Vides (Domine!) quàm pravis ſtudiis, & quâ iniquitate illam mihi Regi ſuo libertatem negant, quam Tu omnibus dediſti, quámque ipſi pertinaciter ſibi vendicant, cum ſint ità valdè ſoliciti, nè in minima quaque parte Privilegia ſua lædantur.

Ad te ſupplex confugio, qui ſolùm Regulâ non errante ducere nos potes & dirigere per ambiguos Labyrinthos cogitationum noſtrarum, & quæ ab aliis difficilia proponuntur, quæ, non ſine cauſa, ſuſpicor ultro mihi objecta ut laqueos, ut, ſeu aſſenſerim illis, ſeu negaverim, iis uſque anguſtiis conſtrictus hæream, queis animæ meæ inſidiantur.

Dirige, Domine, in conſpectu tuo viam meam. Nè vitioſi mei affectus & perturbationes divertant illa unquam aut obnubilent, quæ à ſancto tuo ſpiritu ſuggeruntur.

Sit Gloria Tua finis meus: Verbum tuum Regula Mea: & Tua fiat Voluntas.

Omnibus placere non poſſum; quibuſdam placere nil moror. Felix eo ſim, ut tibi placeam; haud magnopere metuendum, ſi cui alii diſplicuero.

Tu qui Mundi Sapientiam ſtultitiam facis, & comprehendis in Conſiliis ſuis qui ſibi Sapientes videntur, me veritate tuâ Efficias, in Honorem Tuum, Regnorum Meorum Bonum Publicum, & Animæ meæ ſalutem ſatis ſapere; atque

haud

haud ero valdè sollicitus quid à Mundo existimer vel in quo Numero habear.

Quo mihi minus prudentiæ velint tribuere, eò magis demonstrabitur tua me Sapientia gubernans, dum nîl dignum concedi pervicaciâ aut affectu denegem, & nîl etiam quod meritò negari debet, metu hominum concedam, aut adulatione.

Nè me in crimen illud patiaris vel infortunium labi, ut (vel sponte, vel temere) cujuscunque hominis Consilia Bono Publico injuria promoveam, dum assensu meo rata faciam.

Sed nec moroso unquam & perverso dissensu, obstem Bono Publico, aut fraudem faciam.

Dones me illâ Charitate humili, ut eorum etiam sequar Consilia cùm expedire in Publicum videantur, quorum in me animi benevoli perexigua argumenta reperio.

Tibi juxtà facile est honestis erroribus benedicere, ac fraudulenta consilia dissipare.

Cùm de omni verbo malo & otioso ratio reddenda sit ad tuum Tribunal, fac (Domine) ut summâ prius curâ adhibitâ prodeant hæ Sententiæ meæ, & Declarationes solennes ut quæ sint maximè in Publicum vel Bonum, vel Malum valituræ.

Quò minùs isti quid petant cogitaverint, eò impensiùs me facias quid respondeam, sollicitum.

Sint licèt graves Meæ, & populi miseriæ, & pax omnis futura gratissima, nunquam tamen permittas (Domine!) ut vel minimo Conscientiæ impendio, vel illas unquam effugere, vel hanc

ve-

olim comparare, cùm Tu meritò plus Illius, quàm ego Dominus.

---

12. *De Rebellione* Hibernica.

Otus illi in *Hibernia* tam repentini erant & tanto impetu, ut difficile sit vel Principia eorum discernere, vel præcipitatæ jam Rebellioni remedium applicare.

Revera *mare* illud *sanguinis* summâ illic sævitiâ & immanitate fusi satis est in æternum obruendo omni simul calamitate & dedecore, quemcunque Deus deprehenderit vel malitiosum Autorem, vel omnino Incentorem extitisse.

Accidit verò mihi infelicissimè, ut hinc etiam quorundam Malitia in me telum arriperet, qui cùm satis impudenter mihi quidvis imponere parati essent, hâc libenter sunt usi *occasione sanguinariâ* quò me illâ asspergerent, cùm id facinus esset proculdubio à quo Ipse maximè omnium abhorrere debeam, ut pleno in Deum sceleris, in me perfidiæ, & in subditos ità exitiali.

§.2. Ægrè tamen ferebant nonnulli, parùm sibi fidem adhibitam affirmantibus, quicquid ab

ab *Hibernicis* perduellibus actitatum, me Conſcio ſaltem fieri, ſi non meo *Mandato*. Qui ſic me calumniantes ſatis priùs edocti erant haudquaquam novum eſſe ſubditis meis non ſolùm abſque *Mandato*, ſed etiam contra Imperium meum, tum perſonam etiam pugnare, jactantes interim, ſe hoc Meâ Autoritate, & pro mea incolumitate ſuſcipere.

Utinam Populo *Hiberniæ* nihil eſſet quod ex iſtorum exemplo allegaret, quorum certè major culpa eſt, quâ *Proteſtantium* doctrina magìs omni in Principes Rebellioni, quàm *Papiſtarum* adverſatur. *Recta* ſit quantumvìs *Intentio*, nec ſcandalum excuſabit, nec exempli contagium.

§. 3. Sed hoc illis frequens; Qui officium in me ſuum neglexerit, mihi ſtatim vertit vitio: hunc mihi ſemper honorem Hoſtes mei detulerunt, ut multum infra me cenſuerint modicas Injurias, in quibus ſcilicet haud ſatìs clarum mei ſpecimen edatur, vel quid *pati* ab illis poſſim, vel, quid Illis *ignoſcere*.

Exquiſitâ ergò virulentiâ, *Calicem* mearum Afflictionem *Felle* & *Aceto* Falſitatum & Ludibrii miſcuerunt, inter alia mendaciſſima illud etiam objectantes, unde maximum in me damnum & infamia redundavit: quod eâ faciunt causâ, ut cùm facinorum ejuſmodi (quod omnis Ratio, Religio, & Politica Prudentia deteſtanda mihi maximè jubeant) particeps credar, tantò barbarus magìs & inhumanus coram Mundo appaream

Mon-

Monſtrum nempe quoddam *Cyclopicum*, cui nîl aliud in *cibum* & *potum* ſufficiat, quàm *Caro* & *Sanguis* Meorum Civium; cum quibus ut agatur proſperrimè, plus certè in Rem meam conducit, quàm his expedit hominibus omnia turbare: qui revera rem ſuam agere niſi in turbidis Temporibus non poſſunt, & tum demum callidiſſimè ſe egiſſe arbitrantur, cùm infelicium eorum eventuum (quibus ipſi oblectantur maximè, & non minima Cauſa extiterunt) invidiam in alios transſtulerint.

§.4. Sanè ita prudentiores arbitrantur præpoſterum illum rigorem, & iniquam ultra modum ſeveritatem quam nonnulli præ ſe in *Anglia* ferebant, haud minimum his *fomitem* ſubjeciſſe, dum ſuperiores irarum *ſcintillas*, (queis non deerat in *Hibernia præparata* Rebellioni materia) in horribilem illam *flammam* excitârunt: cùm, ſatìs jam exacerbatis animis, accedente deſperatione, & ad cæteras graves moleſtias Exſtirpationis terrore, haud difficulter irritarentur ad apertam defectionem ſatìs per ſe prompti in violenta erumpere, tum Religionis ſuæ quibuſdam *Maximis* incitati, tum naturali libertatis deſiderio, ut à præſenti ſe jugo eximerent, & futuræ aſperitati obviarent, quam imminere ſibi clarè perſpexerant, ab avaro eorum Zelo & iniquiſſimo furore, qui id multum pro Veritate Religionis ſuæ facere exiſtimant, ſi non aliam præter ſuam patiantur.

§. 5. De-

§. 5. Deum testor, me quemadmodum verè possum *lavare Manus meas in Innocentia* quod ad crimen hujus attinet Defectionis, ità lavare etiam posse & *lacrymis* ex tristi sensu meo, cùm sic diffusam viderem, & omnia vastantem, idque eo præsertim tempore, cùm propter dissidia, & suspiciones in *Anglia*, essent potiùs homines de Salute sua, & quos hic fines agitabant, solliciti, quàm de iis suppetias ferendo, qui inhumanè quotidie in *Hibernia* trucidati: quorum *sanguis* & *lacrymæ* satis quidem per se fuissent, si non omnino *extinguendis*, at suffocandis paulisper & reprimendis Civilium discordiarum *facules*, quas ità sedulò nonnulli spargebant.

§. 6. Utinam tristis hæc *Hiberniæ* conditio nemini minùs quàm mihi doluisset: ultro illuc deposcebam proficisci, sed timebant nonnulli, nè vel unum Mihi esset Regnum tranquillum: aut id saltem dedignabantur, *Inferiorem Me Scopum* ferire, aut Internecionis Meæ Gloriam aliis concedere. Accepràssent modò quæ proposueram, fuisset proculdubio nec tam gravis Ruina, nec tam diuturna Calamitas, nec Remedia tam penitùs deplorata.

§. 7. Proximum ergò, ab ipsis Rebellionis Illius Authoribus, Eorum crimen est, qui, vel per domesticas seditiones obstabant, nè maturè occurreretur huic Malo, vel Auxilia intervertebant, vel ipsos postremò Rebel-

les,

les ad desperationem agebant extrema omnia minantes, non iis duntaxat, qui prima Belli Hujus Capita, & Faces fuerant, sed ipsi Genti Universæ; obstinati, omnes simul, viros, fœminas, infantes, *Germen & Radicem* perdere: nullâ eorum ratione habitâ, quæ argumenta plerumque in Misericordiam valida, quæque à propriis pectoribus suggesta satis audiunt illi Victores, quos non omnis Humanitas deseruit, nè sæviant videlicet in Illos, quos è facie miserabili agnoscas plus à malis suis propriis, quàm malitiâ stimulatos; vel qui sexu aut ætate imbecilli nec contra manum levare, nec inter *dexteram* & *sinistram* distinguere potuissent. Quo quidem præpostero, & minimè omnium Evangelico zelo illos potiùs imitantur à *Servatore* nostro reprehensos *Discipulos*, qui, quòd à paucis exclusi aut neglecti fuissent, haud mitiùs quàm Igne cœlitus totas Urbes hausturo, vindicandam hanc Injuriam censuerunt; vel Illos filios *Jacob* à Patre cum execratione increpatos; cùm illa potiùs aspera & extrema optârint, queis ad præfractam desperationem redigantur homines, quàm moderata remedia adhibere, qualia essent, nonnullos in exemplum castigare, alios veniâ supplicantibus oblatâ, armis exuere & in posterum tutos præstare à Gentilium suorum furoribus, qui eodem secum flumine natare recusantes, prompti nimis essent submergere.

Est autem quoddam *Zeli* genus cui clemens æquanimitas *Tepor* est, quíque immanem se haberi, quàm frigidum malit: quanquam crebrò etiam hi homines (quicquid simulent) plùs *pellis* suæ causâ ursum, quàm *maleficii* occídant, cùm sit his *præda fisci* charitate illâ potior quæ aut vitas conservat aut sanat errores.

§. 8. Cùm ergò in *Hibernia Protestantibus* prævalente efferatorum hostium numero oppressis & novâ indies strage cumulatis omnia auxilia vel negata essent, vel interclusa, id mecum sedulò agebant, & enixè hortabantur omnes ferè in illis locis *Protestantium* primarii, ut Armorum aliquâ cessatione factâ spacium illis respirandi efficerem, sine quo vix posse credebant absque miraculo quæ superfuerant reliquias servare. Deus novit quàm tenero animo, & quàm sollicitè hoc negotium curaverim, idque per viros *Honorabiles* & spectatæ integritatis, ut nec Rebellibus cresceret audacia, nec qui in officio manebant *Protestantium* fides & patientia frangeretur.

Cùm verò hoc commodissimâ (quâ licebat) ratione, in hâc rerum angustia, & difficultate perfecissem, jam mihi nova de integro subeunda infamia, quòd non passus sim perduelles exiguum illud quod erat reliquum *Protestantium* devorare.

Arbitrabar quidem & meritò, spacio hoc & morâ Belli, haud ità quicquam accessurum

Per-

Perduellium partibus, quàm Saluti & Paci *Protestantium* tum in præsens, & in futurum consultum: quod proculdubio fuisset, si durante *Induciarum* tempore, cordi magis nonnullis fuisset afflicta *Hibernia*, quò illa studia deponerent, quæ tam impensè promovebant, qui dexteriùs multò *Sanguinem emittere*, quàm fluentem *sistere* callebant.

§. 9. Ut ut verò sinistrè nostra omnia accepta fuerint, (in quibus (nescio quomodo) prorcliviores sunt homines quod falsum & deterius est credere, quàm, quod verum & bonum diligere) ut nullum supra me Judicem præter Deum, agnosco, ità magno mihi solatio est, quòd ad Illius *omniscientiam* appellandum habeam, qui non ideo *Innocentiam* mihi aufert, quia, ut olim Sancti sui *Job*, Patientiam meam hactenus experitur.

Satìs mihi abundè est, si conscientiæ meæ prospiciam, fidémque meam in *Commisso*, ut Regi, liberem: quod ad illa convitiorum examina, quæ ex ore quorundam & pectoribus, non secus ac fumus è fornace & scintillæ evomuntur, vix iis vacat attendere, nedum prolixis Apologiis satisfacere conari, illis præsertim hominibus, qui Abyssi Improbitatis suæ conscii, ægrè quenquam seipsis minùs Improbum agnoscunt.

Regium est, benè facere, malè audire, Illud faciam modò, hoc feram libens. (Deo gratias ago) patienter audire possum etiam quæ mihi affingunt Inimici deterrima. Spe-

ro quoque me plus boni facturum, quàm aut merentur Isti, aut cupiunt.

§. 10. Olim (credo) manifestum fiet, eos qui cætera mea Regna turbare cæperant, eos esse magnam partem etiam horridi istius in *Hibernia* cruoris, si non quà primo fusi, at quà tardè repressi.

Quem certè (quicquid ipsi dicant vel sentiant) non aliter accipio, quàm è venis meis haustum tantum sanguinis, cùm nemo prorsus, sat scio, plùs hâc effusione debilitetur. Quanquam verò insatiata sit hominum sævitia, spero Dei misericordiam Justitiæ Ipsius aliquando dicturam *sufficit*, & Civilium Bellorum *Gladium* in vaginam suam recondi jussuram, cùm misericors Illius Justitia non perniciem nostram velit, sed Medicinam: ut sit scelerum diminutio, non gentis excidium.

Præveniat nos (Deus Meus) repetitis tuis Misericordiis, queis Ego & Populus Meus sumus valdè abusi; nec ut unquam restituantur, mereri possumus.

Vides quanta inter Christianos immanitas sub Religionis specie exercetur, quasi Christianis esse non licuerit, nisi nos sic mutuò crucifigeremus.

Quia virtutem Tuam non dileximus, nec charitatem exercuimus, Tu spiritum Erroris & Acerbitatis, mutuique & feralis odii inter Nos exoriri permisisti.

Ignosce

Ignosce (Domine) in quo peccavimus, & quæ perpessi sumus, sanctifica.

Qui per ingentia peccata cecidimus, liceat ex pœnitentia resurgere.

Nè tibi parvæ videantur quas Ego & Regna mea ærumnas pertulimus, sed peccata nostra reddas conscientiis nostris qualia in speculo Judiciorum Tuorum exhibentur, conspicua: haud enim parva delicta tam atrociter soles castigare.

O ergò pro magnarum Tuarum Misericordiarum multitudine, ignosce peccatis nostris, & Judicia Tua removeas vehementer multa, & gravia.

Premant tamen Nos usque peccata nostra, graviùs faxis quàm Judicia, fac nos magìs in resipiscentiam, quàm in liberationem gestire; Da nobis imprimis pœnitentis Conscientiæ pacem, & tranquillitatem deinde in Conjunctione Regnorum.

In servatoris nostri sanguinis Mari, obruas precor peccata nostra, & per Rubrum hoc nostri sanguinis Mare, ad stationem aliquam Pietatis, Pacis, Affluentiæ perducas.

Ut pro Publico Meo Munere, quo omnes contingo, Populi mei perpessionibus consocior, ità faxis eo sensu eorum afficiar, qui Christianum Regem deceat & Patrem Populi Amantissimum.

Probra illa & injustæ in me sparsæ calumniæ, sint mihi lenis instar spiritûs qui miserationem meam accendat: Da prunas ardentes charitatis

super caput eorum coacervare, ut ab illis colliquescant qui malitiâ aut crudeli Zelo acti vel accenderunt has flammas, vel extingui vetuerunt, quæ sic tria mea Regna devastârunt.

O subvenias & liberes miseros illos in Hibernia Protestantes quos tu hactenus servâsti superstites.

Et duc eos in semitis salvificæ Tuæ veritatis qui aut inscitiâ suâ aut errore perniciosis his Dogmatis & perduellionem spirantibus imbuuntur, atque hæc interim agentes tibi obsequium se credunt præstare.

Sit tuæ Manus Justitiæ contra Illos, qui malitiâ suâ & virulentiâ vel excitârunt Bella Illa sæva & immania, vel illis fomitem dederunt.

Tu qui non amas perdere cum nocente innoxios, & errantes pariter cum malitiosis; qui misertus es Niniveh propter multos infantes, ô nè totam stirpem Populosæ hujus & deceptæ Gentis objicias eorum furori, quos avaritia sua facit crudeles, nec iracundiæ vehementer feroci atque adcò justè execrandæ.

Serves, (si voluntas tua fuerit) etiam in media severæ tuæ Justitiæ fornace, semen Posteritatis Misericordiam Tuam laudaturæ.

Et age mecum non secundùm injusta hominum opprobria, sed secundùm innocentiam manuum mearum in conspectu Tuo.

Si concupiverim omnino, vel delectatus fuerim in hac die calamitosa miserabilium mihi Regnorum, si non seriò laboraverim, & huc omni studio incubuerim ut sanguinolenta hæc

diſſidia quoquo modo prævenirem, vel componerem, tum ſit manus Tua contra Me, & Domum Patris mei. Vides (Domine) ſatìs mihi inter Homines, hoſtium extare, & propterea nec opus habeo, nec revera auderem ità mihi, & Meis imprecari, ni mihi teſtis eſſet Integritatis Conſcientia Mea, quam Tu *(Domine!) ſatìs nôſti, nequaquam tamen merito meo, ſed miſericordiis tuis confido.* Parce *Domine, ac nè iraſcaris in æternum.*

---

13. *De* Scotis *in* Angliam *evocatis, & eorum Adventu.*

GEntem *Scotorum* præter illa (cum Patre meo felicis memoriæ Communia) Naturæ, Dominii, Beneficentiæ vincula multis etiam recentibus beneficiis devinxeram; nonnullis inter eos acribus viris & induſtriis eouſque indulgens, ut viderer plus illorum hominum *deſideriis* quàm vel *Rei* meæ propriæ, vel *Honori* conſulere: At jam video, è Regia munificentia *audaciam* nonnullis creſcere ultra fines Modeſtiæ & Gratitudinis, *agendi ſimul* & *flagitandi*.

§. 2. *Charitas* mea vetat & Lex illa P*acificationis* nè in ſuperiora reſpiciam, in quibus, procul à me abſit, ut ingratitudine cujuſquam vel inconſtantiâ in pœnitentiam eorum adducar, quæ in Publicum Bonum conceſſi. Faxit Deus ut in bonum cedant.

§. 3. Ut verò denuo in *Angliam* Pars Illa

cum exercitu rediret, nullam aliam ob causam, nisi ut Ecclesiam *Nostram* ad Novam Illam *Suam* formam cuderent, certè haud minùs iniquum videtur, quàm, erga se fuissent arbitrati, si hinc eadem in Ipsos tentâssemus.

Aliud verò quod hîc agerent, nunquam scivi, (missis illis vulgaribus *Religionis* & *libertatis* nugis) quàm, ut exemplar suum *Presbyterale* ità recèns formatum, firmius hac ratione efficerent, cum à nostra deinde Ecclesia (vel *sanguineo Charactere*) describeretur.

Quod *Consilium* eorum & *Finis*, an satis Divinæ Justitiæ tam violenti *Medii* usum approbaverit, eorum Conscientiis relinquo, qui hujus *Medii* calamitates experti, nondum *Finis* optati beneficium, vel in Hoc, vel in Illo Regno perceperunt.

Multi enim hîc nodi occurrent, & non levia ubique offendicula, quæ impedient quò minùs Ista (cui sic plauditur) tanquam unica esset justa *Reformatio*, Disciplinæque & Regiminis recta *Constitutio*) ità securo pede transeat, quo in *Scotia* dudum pervagata est, & quod nonnulli etiam in *Anglia* crediderunt futurum, cùm tot è clero *Anglicano* seu *levitate*, seu *irâ*, seu pejori aliquo *affectu* incitati, desertâ suâ pristinâ in *Episcopos* fide & obsequio, ad *Presbyteratum* omnes circumagerentur.

§. 4. Mihi quidem ità videtur, esse hoc *Hominum se quærentium* & in quos *privati affectus* plus pollent quàm *Zelus* verus, & pia *prudentia*;

dentia; ut aliquod exterum Regnum vel Ecclesia ea aliis remedia præcipiat, quæ Ipsi cum *successu* magis, quàm cum *laude* usurpârunt; haud interim secum reputantes, idem sæpe medicamentum pro diversa corporum temperatura, diverso modo operari, idque alium *sanare*, quo alius *occiditur*.

Sed nec ullos in Ecclesiæ *Anglicanæ* constitutione ità *malignos humores* vel sic tenaces compereram, ut non *Pharmaco* multò mitiori, quàm vi Armatâ *pellerentur*: Neque sanè ità congruum videtur Piæ *Reformationi* ut sic se Gladio *incidi*, & quasi *exufciari* permittat, sed ut legitimis & æquis *Disputationibus* poliatur, eorum scilicet ad quos lis hæc spectat maximè, nec *vi* ullâ, sed *Ratione* expugnandos.

§. 5. Id verò isti agebant, ut *Disputationem* potiùs omnem præciderent, quàm æquam ullam & Rectam procurarent. Hoc enim antè statuerant omnino, clerum *Angliæ* ad *Scoticum* Instar conformandum, quàm vel unquam audiretur quid vel Illi in causâ sua, vel contra ipsos essent dicturi.

Æquior utinam fuisset procedendi ratio. Certè *famæ* suæ meliùs cosuluissent, qui hæc tantâ vi urgent, tum aliorum *Conscientiis*, queis, non æquè dubia sua expedire idonei *Milites* in acie pugnantes, quàm in docta & libera Synodo disputantes *Scholastici*.

§. 6. Si quidem in Re Religionis, eæ maximè veritates in Judicia & conscientias nostras

ſtras valent, quas ſecularis violentia minimè omnium obtrudit, quæ veritatem præjudiciis infirmat & nullâ prorſus ratione uſurpari debet, niſi, cùm omnibus ad rationaliter evincendum fruſtrà mediis adhibitis: jam, cùm excuſari non poſſit ignorantia, pervicacia meritò caſtigatur.

Id quod nulla charitas ſuſpicetur de tot piis & eruditis *Eccleſiaſticis* in *Anglia*, qui cum ſemper educati fuerint *Epiſcopali Regimini* conformes, haud ità facilè exiſtimentur antiquæ ſuæ ſententiæ, & Praxi renunciâſſe, hoc ſolúm argumento perſuaſi, quia ſic parti *Scoticæ* collibuit, ſe, cum ſimili ſibi in *Anglia* Factione conjungere, ut ſummâ ope & viribus Miniſtros omnes (velut *oves*) in eandem *Presbyteratûs caulam* compellerent, certi aliàs vel eos perdere, vel ad cutem uſque attondere gregis ſui beneficio deſtitutos. Quód ſi etiam probari poſſet *Presbyteratum* hunc *Scoticum* unicum omnium Eccleſiarum Regimen fuiſſe à *Jeſu Chriſto* inſtitutum, vix tamen, & ægrè credo probaturos, *Chriſtum* unquam in mandatis dediſſe vel his Ipſis *Scotis*, vel alii cuipiam è Subditis meis, ut in quocunque Regno meo ſine meo Conſenſu, mero *Gladii* jure, erigeretur.

§. 7. Satis patet in Evangelio quantam *Chriſtus* Ipſe & *Apoſtoli*, Illis, ſub quibus degebant, Principibus Reverentiam & obſequium præſtabant: An verò Ipſe vel Illi,

paritatem hujusmodi Presbyterorum, eâ quâ *Scoti* isti conantur, ratione, instituendam unquam præceperint, extra omnem (opinor) controversiam est.

§. 8. Etenim si in tali *Suprematu Presbyteratus* à *Christo* institutus fuerit, ejusmodi planè institutum est, quod est cæteris Ejus omnibus diversum. Imò, primus omnium & solus *Christianismi* Articulus, qui tanto sanguine Christiano plantari & irrigari necesse habuit; in quo quicquid unquam effusum est, fluit cursu longè contrario primis illis *Christianismum* & *Episcopatum* plantantibus, qui hoc sanguine *suo* patienter *fuso*, non *aliorum profuso* peregerunt. Nimis verò istud *homines* sapit, parùm *Christi*; cujus nulla omninò Institutio *Ambitionis* aut *Avaritiæ* stimulis vel initia sua debet vel incrementa, cùm utriusque hîc vehemens suspicio.

§. 9. Nil tamen aliud afferebant hi *Scoti* quod alicujus momenti videretur, quoties me vel Armis *urgere*, vel per Delegatos *suadere* conabantur, (seriò subindè obtestantes, mox, pio suo more minantes) quàm hoc unicum & præcipuum, Magnam jam necessitatem incumbere constituendi in *Anglia Presbyteratûs*, ad vitandas scilicet futuras Belli miserias, quod nonnulli hoc fine inchoatum, necessitatem sibi fecerant persequendi.

§. 10. Rogo jam quid obstabit (si huic sen-

tentiæ

tentiæ & exemplo acquiescendum) quò minùs omnes Sectæ, Schismata, Hæreses, (*Numeris* modò & *Viribus*, & *Opportunitate* instructa) eâdem prorsus violentiâ Insanias suas erigant passim & stabiliant. Et tamen hæc *Presbyterales* odiosè exagitant, & omni modo coërcenda æquum putant: cùm revera id cordati homines & docti censeant, nulla *Schismatis* & *Sectæ* manifestiora indicia quàm in hoc genus *Presbyteratu* ostendi, tum, quòd secus sit ab Antiquo & jam maximè universali Ecclesiæ Regimine, tum ab ipsis etiam in Ecclesia *Anglicana* Constitutis Legibus, quæ nondum sunt abrogatæ, nec à me unquam abrogandæ, ni argumentis melioribus Rationis pariter & Religionis edocear, quàm quæ è *perâ militari* depromenda.

§. 11. Deo eventum relinquo, qui ubi semel opinionum stultitiam, & impotentiam Affectuum sustulerit, multifariam potest instillare illas Veræ Rationis, & pacificæ Prudentiæ regulas, quæ supernè descendens, ad Dei *Gloriam* maximè, & Ecclesiæ *Bonum* contendit: quibus me conscientia mea obligat eò curâ impensiori, & sollicito magis zelo attendere, quantò cæterâ Republicâ Ecclesiam, *Christi* Gloriam meâ *propriâ*, denique Salutem *Animarum*, omni *Corporum*, & *Facultatum* conservatione duco potiorem.

§. 12. Nefas interim (meo judicio) & improba præsumptio, ut ulli omnino mortales,

tales, in *Eccleſias* meæ fidei, & tutelæ concreditas, *Formas* has ſuas & fabricas, ſuo fictas arbitrio, & ad fines ſuos accommodatas *vi & armis* conentur inducere, nec conſenſu meo impetrato, nec vel Mea, vel aliorum conſcientiis ullâ vi Rationum expugnatis.

Quod ad cæteros Illos Turbidos Motus, qui nec *hominem* nec *Chriſtianum* nec *fidelem ſubditum* deceant, nullius apud me unquam momenti erunt, vel ad *confirmandam* mihi Religionem, vel quacunque in parte *labefactandam*: nec arbitror futuros apud quenquam alterum, qui ſaltem nôrit quid ſit Religio, & quàm abhorreat factionibus, quibus machina una & Organum, Vis eſt, *belluarum* arbitratrix non *hominum*, nedum *humilium Chriſtianorum*, & Subditorum Fidelium in re præſertim *Religionis*.

§. 13. Sed itâ inflari plerique faciles, & magnificè de ſeipſis ſentire, ut ſint parùm ſolliciti, quid in Dogmata ſua & placita impendant, maximè ſi ſpes aliqua lucri oſtendatur, quo cætera damna, & pericula compenſent.

§. 14. Haud verò magìs ſum offenſus *Scotorum* Armis, qui ſic Regnum meum, me invito intrabant, ruptis omnibus *officii*, & *gratitudinis* vinculis, quàm ſum illos hîc noſtros admiratus, potuiſſe ſcilicet in tantum Divino Auxilio diffidere, qui ità *Dei cauſam* venditabant Populo, tanquam cer-

tâ *Revelatione* Divinâ confirmati, ii præſertim, qui jam ſatis ſupérque inſtructi erant Armis Civium, & apparatu Bellico, quibus & in Mari *Claſſis* mea & in terra *propugnacula*, *Arces*, *Præſidia*, & tot *Urbes* munitæ ſupererant.

Illud potiùs hinc colligo, homines ejuſmodi, queis ſuſpicio eſt cauſam ſuam & conſilia haud ità poſſe coram Deo probari, nunquam ſatìs ſe arbitrari humanis Viribus inſtructos, ut hoc opus ſuum, quantumvìs populare, perficiant. Valdè enim muniri opus habet quod nec *Religione*, nec *Lege* defenditur.

§. 15. Ea tamen plerunque Inconſtantia violenta conſilia comitatur, ut quos alii ſummo opere in auxilium ſibi accerſunt, alii ſtatim pertæſi cum faſtidio quodam, & nauſea ejiciant, quod illi firmum ſibi poſtea ſperabant, & in perpetuum figendum, accedente *Scotorum* Influentiâ, id hi penitùs repudiant & aſſpernantur, & unà pariter totam *Scoticæ* Eccleſiæ Diſciplinam & Regimen, uno opere irrita facientes illa magis *onerosa* quàm *Amica* auxilia. Poterat enim Eccleſia *Anglicana* (ſi ità viſum fuiſſet,) & Veritatem Reformati Regiminis, & Diſciplinæ (ſi defuiſſet) felicitatem, multò minoris conciliâſſe, ſi vel optimos in *Europâ* Theologos ſuo ſumptu invitâſſet in plena & *Libera Synodo* conſultaturos; quod me libente & cupido facturi eſſent, ut ſic

rebus

rebus ſine ſtudio compoſitis, ſatisfactum magìs omnibus foret, & diuturniùs manerent ſtabilita.

§. 16. Sed omnino aliter fieri non poteſt, quin patefaciat ſe tandem Divina Juſtitia, & hominum fatuitas, per prætextus illos omnes & Religionis velamina, quibus improbi Politici arcana ſua conſilia involvunt; fruſtrà enim ſperatur, inædificari pietatem his Fidei in Principem & obſequii Ruinis. Nec durare diu poſſunt iſtiuſmodi Molitiones, cùm verſuram Fidei ſuæ faciant ſubditi, ut quæſtuoſius Religionis artificium inſtituant.

§. 17. Cæterùm, ut pars optima in *Scotia* me nunquam deſeruit; ità nec pleroſque eorum credo tam longè à me diſceſſiſſe, & inſtar *prodigi illius* omnem in me amorem & reverentiam *conſumpſiſſe*, ut de reditu eorum deſperem, cùm, præter illa Naturæ & Conſcientiæ (quibus omnes tenentur) vincula, ratio illos & prudentia docebit, etiam rem ſuam ſic meliùs ſtabiliri poſſe, ſi Coronæ fidei permaneant, quàm, his populi partibus ità in præſens Commodum obſequentes, ut Salutem meam & Honorem negligant omnino, vel prodant. Quanto minùs interim cauſæ eſt credendi Hominibus, tantò magìs me Deo applicabo.

Tribulationes cordis mei multiplicatæ ſunt; de neceſſitatibus meis erue me.

Di-

Dirige Servum tuum in semitis piæ illius simplicitatis quæ omni aliâ Politicâ præstantior.

Libera me â complicatis eorum viribus, quibus tantum inest serpentinæ astutiæ, ut innocentiam Columbarum obliviscantur.

Etiamsi manus ad manum fuerit, non prævaleant in animam meam, in Conscientiæ meæ & Honoris proditionem.

Tu (Domine) potes inflectere utriusque partis corda in utraque Gente, quod fecisti olim hominibus Judah *&* Israel, *ut eo* David *restituerent fideli ardore, quo Illum nuper levitate, & impetu fuerant persecuti.*

Custodi mihi Amorem Veritatis & Rectitudinis, nec desperabo de Subditorum affectibus in Me quandoque redituris.

Tu maria exundantia reciprocari, & retro cogis concedere intra fines à Te præstitutos.

Deus Meus In Te confido, ne erubescam, ne irrideant me Inimici mei, non gaudeant super me, non de me jubilent.

Confundantur omnes iniqua agentes supervacuè, revertantur quærentes animam meam.

Integritas & æquitas custodiant me, quia Te exspecto Domine.

Libera Ecclesiam Tuam (Domine) ex omnibus suis angustiis.

---

14. *De* Fœdere.

Scoti isti Presbyterales haud vulgari Auxiliorum stipendio invitandi, nullo alio pretio

pretio in partes trahuntur quàm Animarum pignore posito, Ipsis scilicet, qui illos evocabant, Solenni *Pacto* & *Fœdere* constrictis.

Multæ hîc piæ Machinæ, & Religiosi prætextus afferuntur ad oppugnandum *Episcopatum* vel prorsus demoliendum. Hunc nempe Grandem Illum *Cacodæmona*, quem (terriculamentis nonnullis adjectis) odio vulgi, & pavoribus objiciunt, Solenni Carmine & Exorcismo ex Ecclesia omni modo abigendum; postquam eam mille annos obsederit, ex quo primò *Christianismus* in hac Insula plantatus, quique præscripto Universali temporis simul & praxeôs in cæteris omnibus Ecclesiis, usque ab *Apostolorum* seculo, ad hanc proximam Centuriam, innititur.

Sed frustrà causam hic agit Antiquitas: *Presbyterismus* velut adolescens hæres, nimis diu Patrem vixisse ratus, & *Episcopalis* Cathedræ, & Autoritatis impatiens, (proventus enim cedunt Laicis) omni astu molitur, ut, *Episcopatu* fluctibus obruto, sibi faciat in *Angliam* appellendi copiam, quemadmodum nuper etiam in *Scotia* eodem *Fœderis* artificio emersit.

§. 5. Quanquam plurima mihi in hoc *Fœdere* displiceant (in quo, subinde periculosâ admodùm & ambiguâ limitatione Autoritas mihi præfinitur) illud maximè demiror, quod consilium illis fuerit in Disciplina

plina

plina & Regimine Eccleſiaſtico: nec minùs hanc agendi rationem, ut *Juramentis* ſcilicet & *Fœderibus* ità Res planè Novas promoverent. Durum certè, haud minori quàm Juramenti vinculo, ut quis *in ea* obligetur, vel *contrà*, de quorum morali neceſſitate haud conſtat; ſed quæ adhuc *ſub Judice* pleraque, doctorúmque & piorum hominum controverſiis agitata: in quæ, ut vel Ipſi *juremus*, vel ab aliis *Jurari* exigamus, haud certè poteſt cum judicio illo & certitudine propria conſtare, nec cum ea in alios diversè ſententientes Æquitate, & Candore, qui Religionem decet: quæ non æquè ſolùm *diſceptare* ſed *diſſentire* etiam permittit, in materia duntaxàt probabili.

§. 3. *Juramenta* verò Populo imponere, ut in rebus *dubiis* periculoſum, ità prorſus in *illicitis* damnabile; illic verò prorſus ſupervacaneum, ubi ſuperiora jam Legum, & Religionis vincula, in neceſſaria officia obligârunt.

Neque video quo pacto conciliare poſſunt Innovans hoc *Fœdus*, & *Juramentum*, cum nupera illa ſua *Proteſtatione*, quâ tueri ſuſceperant Religionem in Eccleſia *Anglicana* Sancitam; iſtì præſertim qui Diſciplinam inter *Momenta* Religionis accenſent.

§. 4. Sed nunquam nimis ſe credunt Ambitioſi homines, laqueos, & tendiculas hujuſmodi vulgi credulitati ſtruxiſſe: his enim

ferè

ferè artibus, & pietatis fuco arctiùs quærunt sibi *populum* obstringere, metu scilicet *perjurii* intentato; cùm reverâ probi omnes & prudentes, satìs se jam diu ligamentis suis prioribus, *Religionis*, *Fidelitatis*, *Legum*, Deo juxtà & Hominibus obstrictos putarent.

Quæ quidem tanta sunt, ut nulla *posterior stipulatio*, (excogitata & imperata à paucis hominibus in aperta Factione versantibus, absque meo Consensu, & nullo simili Exemplo præeunte, vel potestate à Divinis vel Humanis Legibus derivatâ) satis unquam videatur cordatis hominibus, vel solvendo, vel relaxando *moralia* illa & *æterna* obsequii vincula quæ & *Deo* & *Mihi* præstanda, subditorum conscientiis incumbunt.

§. 5. Nunc verò, (prout res se habent) minùs *Deo* & *Mihi* displicebunt Boni Viri, si *Fœdus* suum eâtenus, quà honestè & licitè possint, observârint; cùm, quâ sum charitate, tales esse nonnullos existimem, qui hoc solùm fine & mente susceperunt, ut Religionem in *puritate*, & Regnum in *pace* tuerentur. Ad diversos his fines & media, nulla ratio est cur se teneant obligatos; nec revera persuaderi unquam poterunt (in quibus quicquam salît Conscientiæ) vel optima sua Consilia (nedum ea quorum indies Ambitio & Factio manifestior) per illicita quæcunque media sub specioso *Fœderis* titulo promovere; nisi velint

an-

ancipites & periculosas *Novitates* & nullâ prorsus Autoritate munitas, exploratis & Juramento pactis *Deo* simul & *Mihi* Officiis, & nullâ omninò dispensatione tollendis, anteponere.

§. 6. Quin id facilè etiam credo & spero; plurimos, qui hoc *Fœdus* inierunt, in hac usque sententia perstare, nullo Voto, Juramento, Pacto *posteriori* obliterari posse Typos Illos, & Characteras, quos Justa & Legitima Juramenta, *priùs* animis Ipsorum insculpserant.

§. 7. Jam verò, quod istas *Fœderationes* suspicioni magis facit obnoxias, illud est, communem esse hanc & quasi tritam viam in omnibus *Reipublicæ*, & *Ecclesiæ* Factiosis hujusmodi Perturbationibus. Tunc enim Zeli *Forma* maximè, & exquisitæ Pietatis persona *induitur*, cùm perniciosissima meditantur *vafri* homines contra omne fixum & sacrum in *Religione* & *Legibus*: quas, his machinulis suis (velut cochleâ quadam adtorquente *subtiliter* quidem, sed *validè*) sensim primò & occultâ inflexione, à Nota sua Regula, & consuetudine abducunt, ut obsequentiores deinde fiant eorum cupidini, qui sub larva Sacrorum *Fœderum*, sibi omnia subjicere moliuntur.

His tamen Funiculis & quasi intortis viminibus haud sperandum est diutiùs teneri posse conscientias, quàm dum Vis illis adsit plicatrix: statim enim quisque sibi Pontifex fit,

&

& illa facilè solvit ligamina, quæ non aliquod è Verbo Divino *præceptum*, sed *Astutia* Factionis, vel *Terror* indidit; quæque vel *superflua* erant *priùs* obligatis, vel cum fraude & injuriâ *imposita*, si eo consilio *posteriùs* imponi deprehenderint, ut justæ illæ priores & necessariæ obligationes, vel pro tempore cessarent, vel omnino dissolverentur.

§. 8. Raro certè vel nunquam id agunt Media ista *Illicita*, ut ad *Officium* suum meliùs adigantur homines, sed ut *Partibus* accedant firmiores. Atque adeò parùm refert, quid de piis Fœderum clausulis *exsequaris*, modò, Consiliis & Partibus, & Principali horum Fini *adhæreas*.

§. 9. Video enim, Istius Autores, *Fœdus* suum velut *Manna* objicere, (non utique è Cœlo demissum) sed in hoc non absimile, quod sit gustui cujuslibet,& Palato conforme. Susceperis modò, quocunque sensu, per illos licèt, seu *diverso* ab aliis, seu *contrario*; *cautum* sit, *provisum*, *reservatum*, quod lubet, modò nè præcipuo illi adverseris,quod in Me & Ecclesiam machinantur. Satìs habent, si *auctarum* sibi (quoad speciem) *Partium* opinionem acquirant. Ità parùm meminerunt homines, Deo non illudi.

In hoc *sensu latiori*, opinor, multos *Mihi* satis & Ecclesiæ benevolos in hoc *Fœdus* juràsse, qui non eâ stultitiâ aut superstitione censendi, ut quicquam pietati, & fidei manifestè

festè repugnans sint propterea magis admissuri; qui reverâ huc potiùs delapsi sunt, ad evitandam vim & ruinam recusantibus planè imminentem, quàm, quòd illud omnino æstimarent, aut impensiùs huic essent addicti.

In quo forsan latitudo *generalium* quarundam *clausularum* nonnihil illos potest juvare: quale illud *conandi* & *agendi quod fieri potest*, & *pro loci & muneris sui ratione*; atque etiam *secundùm verbum Dei*; per hæc enim, reverâ, nulli datur licentia evagandi extra limites bonæ conscientiæ, qui omnes fixi & certi sunt, vel generaliter in *Dei lege*, vel speciatim in *Regni legibus*, quatenus hîc particularia officia in exercitio suo regulantur.

§. 10. Utinam verò qui se jactant maximè *Fœderatorum* nomine, intra licitos illos fines se continerent, ad quos Deus Ipsos vocavit; certè enim nullâ aliâ ratione commodiùs expiarent hanc in prima susceptione temeritatem, quæ tunc clarè fiet perspicua, cùm, (præter id, quod justâ & legitimâ Autoritate cujus mandato susciperetur, destituitur) jam palàm *ultra* fines ibi expressos, & prætensos, imò & *contrà* etiam, procedit. Ego interim libens ignoscam, qui in hoc *Fœdus* jurati hactenus tantùm observant, intra eos Legum, Pietatis & Fidelitatis terminos, qui nec detrimento sint *Mihi* nec *Ecclesiæ*, nec *Paci publicæ*: quibus ire adversum, nulla vocatio legitima obligabit.

§. 11. Quod ad illam *Ecclesiæ Reformationem*, (quæ sic passim in hoc *Fœdere* ostentatur) haud vel æquum vel decorum existimo, ut ex paucorum Theologorum iniquiore consilio, (qui ductili suo & servili ingenio, ad quidvis subitò agendum & obsequendum parati, etiam adversùs superius suum judicium, Professionem & Praxin) ità turpi probro aut suspicione asspergatur *Doctrina* & *Disciplina Ecclesiæ Anglicanæ*; quale nunquam antea factum audivi, vel ab ulla *foris* Ecclesia (quæ *Reformata* appellari meruerat) vel *domi* etiam à candidis & eruditis hominibus, quorum omnium judicia meritò pluris facio, quàm istorum cujusvis factione corrupti.

§. 12. Nemo certè propensiori quàm ego studio, in debitas omnes *Reformationes* feretur, maturo modò judicio, & conscientiâ bonâ suscipiantur, atque in ea solùm procedant, quæ (æquâ priùs deliberatione habita) ex *Dei* Verbo, & Rectâ *Ratione* evincentur pravè admissa; Hîc verò plus ultro exhibui, quàm vel ea, quæ liberrima, plenissima, prudentissima erant *Parlamenta*, unquam adhuc expetebant.

§. 13. Nimis clarè verò constat ex iis quæ insequuta sunt, *Reformationis* hujus Consilium nihil *aliud* fuisse, quàm ut dejecto de gradu *Episcopatu*, & in *Presbyteratum* commutato, fundis suis & reditibus spoliaretur Dei Ecclesia. Nulli enim hactenus magis in Legitimo suo Jure violati fuerunt quàm *Episcopi*,

copi, cæterique *Ecclesiastici*. Hi statim, ut pinguissimæ ferarum, mactandi; Reliquus *Schismatum* & *Hæresium* macer Grex tolerari haud ægrè impetrabit. Sic ob vineam suam *Naboth* reus factus Blasphemiæ. Ità usque perspicio, utcunque vela impleverit *Religionis* Spiritus, *Utilitatem solam* esse *Circinum*, quo *cursum* suum Factiosi homines in seditiosis hisce *Motibus* gubernant.

§. 14. Deo Gratias ago; quanquam maximè omnium expositus fuerim Tentationi huic Sacrilegæ, ut *Terras* Ecclesiæ, & *Proventus* invaderem, (qui à *Coronæ* munificientia inprimis profecti, de Illa tenentur, atque huc tantùm *legaliter* consensu meo possunt reverti) semper tamen ità ab his abhorruit anima mea, ut *Sacrilegis* hujusmodi *Reformationibus* nunquam vel minimùm pertentarer: illud interim vehementer percupiens, *Episcopos*, cæterósque *Ecclesiasticos* ità semper posse *Reformari*, ut, quæ Majorum meorum pia Munificentia *Deo* & *Ecclesiæ* donavit, tum quæcunque alia additamenta Christianæ beneficentiæ accesserint, & mereri dignè possint & rectè administrare.

Nulla verò unquam (ut spero) necessitas *Me* aut *Meos* huc impellet, ut *Agros Sacerdotum* usurpare velimus aut *vendere*; quod & *Pharaonis* Theologia, & vera pietas *Josephi* respuebant. Tam iniquum prorsus videtur Pietatis juxtà, & rationis oculo, ut munus omnium sanctissimum debitis suis inci-

tamentis

tamentis fraudetur, & (quale illud alterius duro corde *Pharaonis*) *subducto stramine pensum augeatur*: quod fecerunt nonnulli, *persequentes oppressam* Ecclesiam usque ad *Rubrum Mare* Belli Civilis, unde solo Miraculo salvari superest, Illi, inquam, & Mihi, qui hunc maximum mihi *Titulum*, & præcipuam *Gloriam* duco, ut sim *Defensor Ecclesiæ*, tum in vera *Fide*, tum in justis suis *commodis*, à Sacrilegio, & Apostasia perinde abhorrens.

Vivam potiùs (cum Decessore meo *Henrico Tertio*) *Eleemosynis* Ecclesiæ sustentatus, quàm è *Præsulum* & *Ministrorum* ore panem suum violenter eripiam.

§. 15. Proximum huic deinde futurum est, ad *Jeroboami* modum *reformari*: ut consecrentur è *populo vilissimi* Sacerdotes in *Israël*; *aureósque* Illos *vitulos* colant, Ecclesiæ patrimonio, & dote locupletatos; quod quàm cessit feliciter *Principi* Illi, *Sacerdotibus* & *Populo*, satis notum est; nec proculdubio hîc aliter futurum, si qui hactenus in Tutela erant Regum & Reginarum, qui *Nutricii Patres* & *Matres* huic semper Ecclesiæ exstiterunt, ad eorum demensum vivendum habeant, qui jam satis ostenderunt, quid à se *Duri Patris*, quid *Malignæ Novercæ* exspectandum.

Quod si paupertas *Scotiæ* crimen hîc aliquantò extenuaret; in hac tamen ubertate & copia *Angliæ* rapi sic proventus Ecclesiæ, nullo modo excusare licet, aut invidiam deprecari.

§. 16. Ego verò nec id precari à Deo ausim, ut avertat illa à *Regno* & *Ecclesia* calamitosa, quæ Ministrorum *Paritatem* & *Indigentiam* haud dubiè sunt secutura: cùm sic prorsus videamur vel *tentare* Deum, vel *illudere*, ea mala deprecantes, quorum Causæ & Remedia sunt in nostra potestate: cùm his *non uti* flagitium sit, illas, non *devitare*.

§. 17. Abunde est, quo *damna* Reipublicæ sine Ecclesiæ *ruinâ* resarciantur. Illius quidem libenter *Restaurator* audiam, haud tamen eâ conditione, ut sub obtentu publici æris liberandi, hujus meritò dicar *Oppressor*. Satis erat quæ contraxit causa improba, hoc verò pacto dissolvere, multò foret deterius. Deus faxit, ut nec Ego nec Mei simus unquam huic culpæ affines.

Ad te Domine preces meas dirigo, enixè obtestans ut hanc subditis meis ignoscas temeritatem jurandi, & acriorem in illis postea sensum efficias, quo illa justa, moralia, nullatenus remittenda vincula à Verbo Tuo & Regni Legibus conscientiis eorum imposita, accuratiùs in posterum observent, à quibus nulli Pietatis, aut Reformationis respectus satìs erunt illos absolvendo, nedum in Partem adversam transire permittent.

Fac ut seriò tandem cogitent, nil violentum, & injurium cum Religione constare.

Tu nullius Sacrilegium approbas, qui sic Zelum suum ostendit in detestando Idola.

Tu per Regem Sapientissimum docuisti, laqueum

queum esse homini Sanctum devorare , at postea ad vota converti.

Custodi Famulum Tuum usque , nè consentiat in perjuras & sacrilegas rapinas , ne stigma mihi in æternum & execratio hæreat , tanquam Te & Ecclesiam Tuam spolianti iis omnibus quæ & Munificentia Tua donaverit , & Clementia Tua à Nobis acceperit , ut Doctrinæ & Pietatis incitamenta.

Quanquam ærario meo exhausto , & imminutis Reditibus grande æs alienum contraxerim , haud me indè tentari permittas , ut tam profanâ ratione hæc damna resarciam , nè Carbone ab Altari Tuo id in Throno meo & Conscientia incendii excitetur , quod vix unquam extingui licuerit.

Sed nec publici nominis liberatio (quod stultia quorundam vel profusio obligavit) fiat unquam occasio exhauriendi Ecclesiam.

Pace nos modò benedixeris , convalescet statim Respublica, Haud verò Ecclesia, his præsertim temporibus , ubi charitas multorum frigida est , & Religio parcè sordida.

Tu Tibi & Ecclesiæ Tuæ ministrantibus, perpetues illa externa subsidia , quæ & voluntate piorum Donantium & Legum Justiâ debentur : & his gratiam tuam largiaris , quò hæc possint mereri , & rectè uti in Tuam Gloriam , & pauperum levamen , ut induantur Justitiâ Sacerdotes tui , & pauperes pane saturentur.

Sancta nè dentur porcis , nec canibus panis , circumeant potiùs Civitatem, fremant ut Canis,

& murmurent si non fuerint saturati.

Sacras illas offas & frustula, quæ nonnullorum violentia devoravit, nunquam detur illis, vel posteris eorum, concoquere. Fiant hæc illis ut vinea Naboth Achabo, *fel in ore ipsorum, putredo Nomini, tinea familiis, & conscientiarum aculeus.*

Divide eorum linguas & corda, qui sic invicem fœderantur contra Ecclesiam, & Regnum: ut insipientia eorum manifesta fiat omnibus, & ultra non proficiant.

Sed propitius esto Justitiæ meæ (*Domine*) *ut in misericordia Altissimi non commovear.*

---

15. *De* Suspicionibus *&* Probris *in Regem jactis, quò* Populum *in illum concitarent.*

NI mea propriâ Innocentiâ, & Divinâ ope sublevarer, succumberem in hoc conflictu *Malitiæ* in me omni arte grassantis, dum vel falsis *Calumniis* veritatem opprimere conatur, vel fictis *Suspicionibus*, id quod *solidi* defuerat, in hac improba causa, supplere.

Reverâ, quidquid contra me pessimum apertâ hostilitate egerunt, præ his leve est: multò enim *Coronas* libentior, quàm *Famam* perderem: cùm Existimationem meam & Honorem etiam Regnis meis habeam potiora.

Hæc enim cum vita terminantur: *illa* inclytâ quâdam Immortalitate supersunt mortuo.

tuo. Cùm *Bono Nomine* ſuo, Principes velut *aromatis* conditi, æterno Poſterorum Amori & Gratitudini *conſecrantur*.

§. 2. Turpes iſtæ & falſæ *Calumniæ*, occultæ primò illis Fabricæ erant adverſùs Populi in Me amorem conſtructæ, ut cùm his priùs ſuffoſſis cuniculis (hoſtes *Illis* pariter ac *Mihi*) exiſtimationem meam labefactâſſent, *fides* omnium in me & *affectus* quaſi (diſplosâ Machinâ) ſternerentur.

In quo tamen, Deo gratias, haud ità vehementer afficior Honoris mei proprii jacturâ, quàm flagitio illo & gravi periculo quibus animæ populi mei objiciuntur, qui hac ſemel ſuſpicionum fuligine obcœcati, facilè præceps agentur in abrupta quæcunque & atrocia; ubi, tantum abeſt ut *peccatum* ſuum & *periculum* agnoſcant, ut ſint hîc ultro *Zelum* ſuum imputaturi, dum illis interim exhibear ità dignus *perire*, ut ipſi ambiant mereri, qui me *perdant* potiſſimùm: tunc ſe *Deum timere* maximè arbitrantes, cum *Regis* omnem reverentiam excuſſerint.

§. 3. Nunquam tamen propter hæc (Laus Deo) *iracundia* mihi major, quàm *miſeratio* ſuborta eſt: nec in me uſque invaleſcebat ulla animi perturbatio, ut interdiceret pro illis vel cum tenerrimo affectu precari, quos non ſua *malitia*, ſed honeſtus *error* in piam hanc (ut putabant) Rebellionem prodiderat.

§. 4. Quâ enim eram in illos charitate, cre-

debam, eorum pleróſque non in *Me*, ſed in meos (ut putabant) *errores* pugnâſſe, nec eo animo ut *perderent*, ſed ut *emendarent*. Spero, Dei miſericordiam veniam huic errori dediſſe, & eouſque bonum animum eorum acceptâſſe ſimul & exaudiviſſe, ut, quemadmodum me hactenus conſervavit, ità per hæc adverſa præparaverit, ut *illi* melius in poſterum ſerviam, & fiam *populi mei* commodis, quàm ſuperiùs fueram, attentior.

Nec libentiùs ignoſco in errorem ſeductis, quò ſic Fidem ſuam præpoſterè per injurias declarant, quàm verè expeto & enitar in poſterum, omni benè merendi occaſione arreptâ, injuſtas *Suſpiciones* eximere, & quæ benè cogitârint, remunerare.

§. 5. Nimis enim ſum affectûs mei in populum conſcius, ut in illorum de Me, mutuò ſuſpicionem adducar, nec ulla hoſtium malitia eo me ſolatio fraudabit, quod ex hac fiducia percipio. Nunquam ità indulgebo paucorum livori, ut, quod Illi exoptant maximè, omnes inter *Obſequii deſertores* annumerem, quos *piæ hæ fraudes* deluſerunt: quicquid prava quorundam Ambitio moliatur, haud maligniùs hinc ſubditos meos in univerſum æſtimabo, *qui errare forſan poſſunt*, *Hæretici eſſe non poſſunt*.

§. 6. Juxtà mihi ſunt acerbæ illæ ſubditis meis factæ injuriæ, ac quas ipſe graves pertulerim, cùm ſeorſim benè habere non poſſumus: in hoc deterior *eorum* conditio, quòd

ſedu-

seductoribus istis nimis creduli & *Mihi* & *Sibiipsis* fiant injurii.

Parùm enim videtur Inimicorum malitiæ ut me reddant *miserrimum*, nisi id iis instrumentis efficiant, ut sit ipsa calamitate calamitosius, quòd ab iis hæc demum perpetiar, quos *felices* esse maximè exopto, & deceptis seriò illacrymor.

§. 7. Hoc si Hostes mihi aperti & exteri fecissent, tolerari utique potuerat, haud verò perinde levia sunt a subditis meis propriis inflicta, quos à liberis meis proximè caros habeo, quibus & tranquillitas reddatur, libenter *Jonas* forem, qui me in undas exponerem; nisi id satis prospicerem divulsis magis postea, & distractis eorum studiis (qui mihi pariter & illis hostes) tanquam tot ventis contrariis, procellam calamitatum sævam multò potiùs quàm pacatam futuram.

§. 8. Mihi quidem si optio daretur, multò malim *Ruinæ* populi obstare, quàm gaudere *Imperio*: cujus nunquam ità cupidus fui (licet jure mihi debiti) ut non potior esset longè subditorum felicitas, modò his unquam tanta esse possit, quæ tam improbis subditorum in Regem facinoribus comparari omnino mereatur.

Idem tamen malo omnes vitæ ærumnas, & multas mortes obire, quàm Justa mea *Jura* Domini vel unquam cum pudore *deserere*, vel cum infamia *prodere*: ut, vel sic gratam rem faciam ambitioni, vel malitiam Ho-

ſtium juſtificem, inter quam, & aliorum errores non inferius diſcrimen agnoſco, quàm à Febre diſtat peſtilentia; à prurigine *Novitatis*, lepra *perfidiæ*.

§. 9. Quemadmodum verò mentientibus neceſſarium eſt benè *reminiſci*, ità his non minus, benè *comminiſci*; ut ad diverſas hominum Phantaſias calumniæ ſuæ aptentur, & quod deeſt veritatis, *numero* ſaltem & *ſpecie* ſuppleant.

Plus mihi interim (Deo gratia) ad ferendum *patientiæ*, & ad ignoſcendum *charitatis*, quàm eſt *otii* quo reſpondeam ad plurimas haſce *calumnias*, queis nonnulli me falsò reſperſerunt; &, niſi multò magis ſubditis meis ſatisfactum cuperem, quàm me ipſum vindicatum, minimè hanc voluptatem dediſſem aliorum malitiæ, ut omnino, quid dixerint vel quid objecerint, me ſollicitum viderent, aut memorem.

§. 10. Reliquiſſem eorum Autores, ſuâ olim Improbitate & Cauteriatis Conſcientiis puniendos, quæ nigra *illa* & *falſa* quæ in me jecerunt *Scandala* ſatis ipſæ refellent & ulciſcentur, atque id Orbi tandem perſpicuum facient, juxta parùm verè excogitata, & indigniſſimè ſparſa, quàm nullâ curâ *humanitatis* (quid enim dicam *Officii*?) ab iis minimè coërcita, quorum fides (credo) & exiſtimatio, brevi futurum, ut apud ipſum hunc populum, eodem halitu nigreſcat, ex eadem maledicentiæ *fornace* prodeunte,

deunte, quam ità omnibus modis *accenderunt*, ut Famam meam & Honorem injecta penitùs *absumerent*.

§. 11. Magna mihi causa erat (fateor) suspicandi *innocentiam* meam, & accuratiùs in illam inquirendi, cùm tot singularem pietatem professos, ità promptos in diversum à Me ire perspicerem: Id enim vulgi animos tam sinistrâ de *Me*, & causâ *Meâ* opinione imbuerat, ut vix fieri posse existimarent, ut quis Parti *Meæ* adhæreret, & non â *Deo* simul discederet: imò & idem prorsus illis sonabat de *Me* bene loqui, & *Deum* blasphemare: adeò hæc inter se invicem pugnare videbantur, in me *Fides* & in Deum *Religio*.

Erant tamen (laus Deo) ex mea parte complures, docti pariter & pii, (idque multis parasangis ultra vulgarem Illam Magnitudinem & mensuram scientiæ, quâ nonnulli ità gloriantur) quibus tàm integrè probatur *Victa Caußa*, ut mecum pati potiùs vellent, quàm in malis deserere.

§. 12. Haud interim mirandum, si tot pii prætextus contra Me usurpati homines alioqui non malos vehementer percellerent, & in partem adversam simul traherent: accedente præterea populari *Concionatorum* facundiâ, quibus nullum erat flagitium *pro Deo* mentiri, (vel quod ipsis *Dei Causam* appellare libuerat) diris omnibus devoventes, qui secum pariter devovere noluerant, & tam

vehementer plaudentes *Bono Fini*, & in eum ità unicè intenti, ut nec, quàm *illicita* essent *media*, attenderent, nec in sceleris profundum (quod revera *Finis* erat præcipuus) omnino penetrarent.

§. 13. Homines imbecilli judicio, qui, quod illis hîc deest, clamore improbo, & sedulitate sarciunt, quorum magna pars *Religionis*, Me & Meos infamare, ut, qui aliàs *suam* asserere non possent, nisi *Meam* tanquam falsam impugnarent.

§. 14. Deo gratias habeo: quanquam domi forísque lacessitus fuerim, experimentum majus habeo Divinæ assistentiæ quâ firmus maneam *Protestantium Doctrinæ* quatenus in Ecclesia *Anglicana* agnoscitur, quàm (opinor) illis unquam futurum.

Neque ulli me ità Crimini obnoxium scio (si eorum Sententiæ staretur) quàm quòd nimis videar pertinaciter *Religioni* illi adhærere, quæ summo Judicio & Fundamentis solidis in *Scriptura* & *Antiquitate* stabilita, haud me unquam vel probare, vel consentire permittet in illas plenas periculi, & inter se discordes *Novitates*, quas audax quorundam Ignorantia Mihi voluit, & Populo obtrudere.

Quæ cùm penitùs adversentur exploratis fundamentis *Veritatis* & *Ordinis*, quæ multò illis Doctrina præstantiores, & puriori zelo accensi in Ecclesiæ *Anglicanæ* Confessione, & Constitutione sanciverant, quæ-

que Superiora *Parlamenta* (in ſedatis maximè temporibus & nullo Partium ſtudio corruptis) crebrò etiam firmaverant, in his ſemper (Deo juvante) perſeverabo, ut qui hîc credam maximè Primitivam *Veritatem* & *Ordinem* ineſſe.

§. 15. Quod verò auxiliis quorundam è *Religione Pontificia* Subditorum Meorum uſus fuerim, pugnat nullo modo cum hac mea *Profeſſione*, quod nonnulli perverſè colligunt, ii præſertim, quibus minimè omnium penſi fuerat, qualium hominum operâ uterentur, vel omnino quid dicerent aut facerent, modò quâcunque ratione pollerent.

Mirum ſanè, homines eo (quo videri volunt iſti) acumine, id non facilè animadvertere, poſſe in re *Religionis* diſcrepare, eodem aliàs *Officio*, *Obſequio*, *Fidelitate* conjunctos; Illam enim *Deo* ut Chriſtiani, hanc mihi ut *Regi* in commune debent; cùm diverſæ Religionis profeſſio haud magìs, quàm diverſa artificia, communem illam Relationem vel ad Parentes, vel Principes, tollat. Ecqua verò tanta uſpiam *Religionum* Farrago, quàm in iſtorum Caſtris, & Satellitio? cùm quod in me reprehendunt ipſi facilè in ſeipſis admittunt, nullo habito Sectarum aut Opinionum diſcrimine.

Ingens verò probrum, & macula non eluenda, illos Ipſos *Proteſtantes* (ità enim ſe haberi

haberi volunt) me Regem suum & Dominum *Protestantem* manifestum, ad necessaria adigere *Papistarum* auxilia, qui hîc suum duntaxat officium fecerunt, opem mihi ad Me tuendum ferentes, nec ego quicquam aliud, quàm, quod licet Principibus in eadem conditione versantibus, ut subditorum cujusvis ope utantur.

Dolet mihi vehementer, majori sensu officii sui tactos *Papistas*, quàm permultos ejusmodi *Protestantes*, qui mihi sanè videntur à *Romanæ* Ecclesiæ *deterrimis* dogmata omnium *deterrima* hausisse: ità enim omnino se gerunt.

Præposterus certè fuisset, & importunus conscientiæ scrupulus, & voluptatem proculdubio hostibus meis facturus, tunc, cùm Illi mecum disputarent *gladiis*, cum cæteris meis subditis controversias de *Fide* agitâsse; quorum non solùm auxiliis ut *hominum*, sed ut *Christianorum* precibus indigui.

§. 16. Clamor ille in *Pravos Consiliarios* aliud erat Commentum perutile, iis nimirum qui ægrè admodum ferebant cujusquam *alterius* consilio, quàm *suo* obtemperari: qui ità valdè festinabant meliora consulere, ut, nec libertate eâ, quæ *hominem* decet, nedum eâ honorificentiâ, quæ *Principem*, paterentur accipere, cùm essent potiùs ejusmodi, quæ violenter infusa, necessariò protinus absorbenda essent quàm velut salubris potio, quam lentè pitissando exhaurirem.

Haud

Haud me eximam vel *Ipsum*, vel *Consiliarios* meos humanis erroribus: poterant quidem aliqua in deterius consuli, non tamen ità gravi incommodo, ut non secundis & melioribus cogitatis reparari possent multò faciliùs, quàm illa valdè insana & portentosa, quæ non *cladem* solùm Regno & Ecclesiæ, sed *excidium* penè attulerunt.

Exitus aliquando docebit Subditos meos, quòd etiamsi vel *pessimis* Consiliis, vel quæ *pessimi* omnium Consiliarii mihi audebant proponere, vel in quæ Ipse fossan propensior forem, obsequutus fuissem, haud ità celeriter in Tribus Regnis Florentissimis *Ecclesiam* pariter & *Rempublicam* in illud *Chaos* confusionum & ærumnarum *Gebennam* (quod nonnullorum consiliis effectum est) conjici unquam potuisse: è quibus nec jam *possunt*, vel certè *nolunt* quanquàm viribus ad id satìs pollentes Me aut Subditos meos redimere.

Nemo unquam libentiùs querelam instituit, quàm ego cupidus eram corrigendi, quod *Rationi* meæ apparuit dictum vel consultum perperam: quod quidem me fecisse putabam, atque id paulò prolixiùs quàm modesti homines exspectabant, quibus molestum erat, me nimio in Subditos Zelo ità facilè in me ipsum extitisse injurium.

Sed illa *vindictæ* cupido insatiabilis, quâ in *Me* simul & *Aulam*, & *Clerum* Meum

ruebant

ruebant nonnulli, lusit penitùs & fraudavit Ecclesiam pariter & Rempublicam usu omni eorum & beneficio, quæ à Me *concessa* vel *revocata*. Quin nec Ipsis cessit admodum feliciter, qui (nunc *Zelo* licèt *persequutores*) nuper suas perpessiones apud vulgus jactabant, quarum omnium solatiis & præmiis destituuntur. Quas quidem si verè passi fuissent, humilitas Christiana haud tanta duceret, ut non mallet vel nunquam *succurri*, quàm eo modo *vindicari*, ut periret sibi Christianæ *patientiæ* corona, quæ humilibus afflictis præparatur.

§. 17. Aliud jam porrò artificium, quo suffurari mihi Populi affectus, & ad se pellicere volebant, erat *Libertatis* ostentatio & strepitus: cujus sanè haud naturâ magìs avidi homines, quàm ferendo impares, si eo sensu vulgari accipiatur *Libertas*, ut sit, *id prorsus facere, quod cuique libuerit*.

Sin verò ea sit *Libertas* sanctissima, *velle homines quod debent, & quod sic velint, facere*, prout Rationi, Legibus, Religioni consentaneum, haud invideo subditis meis eam *Libertatem*, quâ nec Ipse ampliore frui postulo, nedum aliorum opprimere. Neque revera credendum est, Proceres illos, cæteròsque (qui in Partibus meis erant) splendidis plurimos Familiis ità prodigos suæ *Libertatis* fuisse, ut servitutem sibi & Posteris, fortunis suis & sanguine procuratam voluerint.

Quod

Quod ad Civiles Immunitates attinet, nemo (pauculis tantùm exceptis, obstinatis ambitiosa sua & avara consilia quaquaversum agere & ferre per ruinas Ecclesiæ, Statûs, Principis, Procerum, Populi) vel majorem *Libertatem* optaret, quàm quæ à Lege permittitur: cujus Justos limites Boni Viri *Ornamento* sibi ducunt & *Præsidio*, cæteri *Compedes* appellant, & *Gravamina*.

Haud interim æquum censendum est, ut quis Legis *beneficia* & *præmia* exspectet, illam *Normam* sibi, & *Moderatricem* aspernatus: meritò enim fraudatur Patrocinio *Legis*, qui dissolutam anhelat *Libertatem*.

Tempus meliùs erudiet Subditos Meos, illos optimè veram *Libertatem* conservare, qui sibi minimam licentiam vel *contra* Leges, vel *extra* illas indulgent.

Sentient aliquando damno suo, (quicquid simulant hi homines) omnino fieri non posse, ut ullo molli & tenero affectu *Concivium* libertatem prosequantur, qui me *Regem* suum ausi sunt tantâ asperitate coërcere, contra omnes Divinas & Humanas Leges: qui tamen vel sic perire malim, quàm apud illos plangere, quibus nîl ad consummandum suum *Triumphum* deest, quàm ut sic flebili voce *accinatur*.

Quod ad *conscientias* verè *teneras* attinet (quæ ex sua *humilitate* & *lenitate* æstimantur, non ex improba illa & sedula *arrogantia*, quâ ovum quodque diversæ Opinionis in

Schisma

Schisma protinus & Factionem extruditur) sæpe antea professus sum, me id minimè expetere, ut Leges meæ, aut Sceptrum ullam Dei *conscientiarum Domini* prærogativam invaderent: cùm id interim constet, ità à *Deo* ipso homines astringi, ut præcipiantur *Subditi esse conscientiæ Causâ*, nullâ aliâ licentiâ indultâ in quamcunque constitutam Legem committendi, nisi eo duntaxat animo, ut sint pœnas annexas subituri potiùs, quàm quicquam Publicæ Pacis perturbetur.

§. 18. Omnino sic se res habet. Aliis rerum *Novarum* cupiditas, aliis, qui afflictæ suæ *fortunæ* mederi aut importunæ *Ambitioni* satisfacere volebant, utriusque in Pace desperatio (cùm Divinæ *Providentiæ* non minùs quàm *meritis* suis diffiderent) occultæ quidem fuerunt sed præcipuæ Causæ, quæ has Turbas Civiles concitârant; in quibus, credulum populum eousque perpulerant, ut multi rem lautam suam (quam pacatis Temporibus sub meo regimine & *comparabant* facilè, & feliciter *gaudebant*) hic maximam partem dissiparent, me interim probris illis exposito, summâ omnium virulentiâ excogitatis, queis Majestas Regia maximè læderetur, & ingrati Populi insolentia accresceret.

§. 19. Quod ad *Honorem* meum spectat: persuasum habeo quòd (quemadmodum jam purus & innocens horum omnium quæ calumni-

lumniantur, coram Deo appareo ità &) *fama* mea aliquando instar solis (postquam noctis parumper & tenebrarum licentiâ, *Vespertiliones* isti & *Striges* abusi fuerint) exoritura sit denuò, & asscensura in eum *splendorem*, quem ferales istæ volucres & *intueri* doleant, & *sustinere* non possint. Nulli enim tantâ cluent gloriâ Principes quàm quos Deus in ærumnarum chalybe per injurias subditorum explorari permisit.

Et quis scit, an Justus Ille & misericors Deus bonum mihi aliquando redditurus sit, propter falsas eorum & acerbas *maledicentias*, qui loquuntur quæ *optant* potiùs, quàm quæ vel *credunt*, vel *sciunt*.

§. 20. Sed nec isti spurci adeò & *infames Libelli* (velut Ignis in magna conflagratione sûsque déque volitantes ut omnia inflamment) *mihi* magis in probrum quàm *ipsis* cedent, qui eximiam pietatem professi, ità parùm se memores ostendunt vel in *Deum* vel in Me officii, ut nec tantillum curaverint Majestatem *Regis* sui vindicare ab eorum calumniis, qui & Dei *præcepto* & Angelorum *exemplo* contrarii, *dignitates probris lacessunt*, & *maledicti notam* iis *impingunt* qui Deorum nomine honorantur.

At haud mirum, si, qui *Deum* non metuant, nec *Regem* suum revereantur.

Facilè enim contemnent has *Umbras* Dei, & *Imagines*, qui Supremæ illius & Adorandæ *Majestatis* reverentiam exuerint, cui collata

collata omnis hominum & Angelorum gloria sordes duntaxat & tenebræ: qui tamen (tanto licèt intervallo disjunctis) eos Regibus Divinæ *Autoritatis* & Sacro sanctæ *Potestatis* Characteras impressit, qui sine gravi peccato obliterari non possunt. Quicquid *nigri* hic *veli* opposuerint, non abscondetur *lumen* vultûs mei, dum mihi Deus cor dederit ad frequenter & humiliter cum illo versandum, à quo vera omnis Gloria & Majestas derivatur.

Deus Tu scis opprobrium meum, & confusionem meam; in conspectu tuo sunt omnes qui tribulant Me.

Anima mea est in medio Leonum inter filios hominum qui flammis exurunt, quorum dentes lanceæ, & sagittæ, & lingua eorum gladius acutus.

Tota die exprobrabant mihi Inimici mei, & insanientes in Me adversum Me jurabant.

Filii hominum usque quo (Domine) gloriam meam ad ignominiam vertent? quousque diligent vanitatem, & quærent mendacium?

Audisti opprobria Inimicorum undique. Nè taceas, nè quando dicat Inimicus meus prævalui adversùs eum, & gloriam meam in pulverem deducat.

Tu Domine perdes omnes qui loquuntur mendacium; virum sanguinum, & dolosum abominaberis.

Educ

Educ quasi lumen Justitiam meam, & Innocentiam meam tanquam meridiem.

Fac ut nec silens prodam Innocentiam meam, nec patientiam iratus: ut servatoris mei exemplo maledictis appetitus non maledicam, & execrationibus devotus non contra referam.

Tu qui linguam illam virulentam Shimei *impunè illi esse non permisisti, cùm tua in* Davidem *judicia viderentur hæc probra vera facere, eâ Me dones gratiâ, ut apud Misericordiam tuam intercedam pro Inimicis meis, nè dentur his linguis dolosis carbones juniperorum inflammati à Gehenna.*

Sint preces meæ & patientia velut aqua offusa quâ mitescant vel extinguantur linguæ igneæ, quæ à Gehenna jam diu accendi videntur, & inter malitiosas illas flammas æstuare.

Des eorum maledicta benefaciendo vel refellere omnino, vel silentium imponere. Nè gaudeant fructu labiorum suorum, sed Orationis meæ potiùs pœnitentiam illis & veniam precantis.

Instrue me Davidis *patientiâ & pietate* Hezekiæ, *ut per eorum virulentiam misericordiam tuam perspiciam & in eorum peccato Justitiam.*

Illæ Turbidæ Shebæ *conciones, illa* Rabshekah *opprobria, & execratio* Shimei, *preces meas humiles lacessant, & repetitas Tuas in Me benedictiones.*

Licèt illi maledicant, tu benedicas, & benedictus ero, & benedictio fiam populo meo.

Et

Et Lapis quem reprobaverunt ædificantes factus erit in Caput Anguli.

Prospice me de excelso Sancto tuo, & libera me ab iis qui me absorbere cupiunt.

Absconde me in conspectu tuo à superbia hominum malorum, & à contradictione linguarum serva me.

---

16 *De Decreto Parlamentario contra* Liturgiam Anglicanam, *seu* Librum Precum Solennium.

FAmiliare hoc cunctis ferè *Novitatibus*, ut *Reformationis* Nomine in *Ecclesia & Statu*, inducantur, ídque ab iis plerunque, qui famam apud vulgus captantes pietatis & ingenii singularis, irrita omnia facere conantur, quæ rectissimè & prudentissimè constituta.

Ità ægrè impetratur à *Novatorum* superbia, ut in *superioribus* se seculis quidquam omnino *prudentiæ* aut *pietatis* agnoscant.

§. 2. Quoniam verò Preces & *Cultus* Dei *Publicus* magna Religionis momenta sunt, ut, quibus Animæ hominum cum Divina Majestate propriore commercio fruuntur, haud aliàs gratiosiùs se jactant Populo quàm id seriò monentes, Deum malè in *hac parte* coli.

Hinc *Publica Liturgia* & Solennes *Precum Formulæ* non *corrigendæ* solùm (si quæ, liberâ priùs & publicâ consultatione habitâ, vel

in *re*, vel *modo* minùs commodè habere viderentur, cui sanè haud quaquam repugnâssem) sed *antiquandæ* penitùs & *abolendæ*, & post plurima demum ludibria in *Librum* ipsum & Libro *utentes*, prout Conscientia & Leges exigebant, ad extremum *Decreto* crucifiguntur, ut iis nimirum gratum fiat, qui *extemporaneâ* suâ facultate & *divite venâ* gloriantur, vel iis saltem, qui malè sibi conscii perfunctoriè nimis in hac parte egisse, expiatam jam sibi hanc culpam ducerent illius convitio, quasi *litera mortua* esset, meritò repudianda, ut sic *Corda* sua *mortua* meliùs excusent.

§. 3. Quod ad Argumentum hujus *Libri*: Satìs jam diu docti & cordati homines ab eorum cavillis & stricturis vindicârunt, quorum magna pars pietatis in hoc sita est, ut profanè illum criminentur, *Papismi* inprimis, & *Superstitionis* nomine: cùm proculdubio *Liturgia*, ad Ecclesiæ *Anglicanæ* Doctrinam exactè formata fuerit, eam scilicet, quæ ab omnibus *Reformatis* Ecclesiis sana maximè & Orthodoxa agnoscitur.

§. 4. Quod verò ad *certas* & *præscriptas* precum *Formulas*: haud dubitandum est, quin verba sana, & Nota, & Intellectui hominum accommodata, tum facillimè in corda recipiantur, tum effectus prudenter fervidos, sint *excitare* & *promovere* aptissima.

Neque ullam omnino causam video, cur fastidium magìs daret Christianis bene *formata*

ta & *composita* (qualem hanc existimo) *Liturgia*, quàm res aliæ complurimæ, quibus ob perpetuam consuetudinem, nîl de fructu aut excellentia decedit: vel, quâ tandem ratione suadeatur Christiano, ut asspernetur has *easdem* Precum *Formulas*, vel interdici sibi hunc morem æquum censeat, qui *eundem* semper Deum precatur, in *eundem* Servatorem credit, veritates *easdem* profitetur, *eandem* legit Scripturam, officiis *iisdem* obligatur, & *eosdem* plerunque in se defectus, (tam *externos* quàm *internos*) toti scilicet Ecclesiæ communes, agnoscit.

§. 5. Rogo, cur non liceat perinde præcognitum habere *quid* precamur, ac Illum *quem* precamur? cur non æquè *verba*, ac *sensum*? cùm *eadem* omnes expetimus, quid obstat quò minùs *iisdem* ipsis voculis? certè *panis noster quotidianus* haud ideo sapit deteriùs, quòd *quotidie* (ut precamur) manducatur.

§. 6. Est tamen genus quoddam hominum ità impatiens coarctari, vel in quacunque precatione *Doni* sui usu, id est *propriâ Inventione* interdici, ut ipsâ etiam *Oratione Dominicâ* non solùm (quòd plerique) raro admodum utantur, sed eam penitùs repudient & asspernentur, cujus id quoque grande crimen est, quod sit præscriptum quoddam & Archetypon omnium *Liturgiarum* in Christiana Ecclesia.

§. 7. Equidem semper arbitrabar, superbam hanc ingenii *ostentationem*, & affectatam ver-

verborum *redundantiam* in Precibus Publicis, vel in Sacris officiis quibuſcunque, majus multò in ſe crimen habere, quàm, quod *Frigus* appellant, & *ſterilitatem.* Porrò, in his *Novationibus* haud rariùs, quàm in *Perpetuæ Formæ* uſu contingit, ut eâdem prorſus ſupinitate & oſcitantiâ (animi ſaltem) peragantur, cùm, ſi quid ſit ejuſmodi, *cordi* potiùs quàm *verbis* ſit imputandum.

§. 8. Alii, oratione multiplici, & extemporaneâ ſe effuſione jactantes, formam tantùm habent pietatis, alii, intra certas Verborum & conſuetas formulas, vim optimè illius, & fervorem retinent. Neque eſt Deus magis *diverſitatis* Deus, quàm *conſtantiæ*; nec omnino majus periculum eſt, nè conſuetâ Precum *Formulâ* obſtipetur & *torpeat* Spiritus precum & Devotionis, quàm, nè confuſa & immeditata varietas *diſtrahat* illum penitùs vel *excludat.*

§. 9. Quanquam verò haud repugnem exerceri à Miniſtris *dona* ſua, etiam in *publico*, dum id graviter fiat & humiliter, & eâ, quâ decet, prudentiâ, quò, & ſua forſan magìs & populi ſtudia excitari poſſint, & in præſens negotium præparari; nulla ſuadet propterea neceſſitas, ut quantacunque vis ingenii, & eximiæ dotes privatorum hominum, pellant penitùs ab Eccleſia, vel illi fraude eripiant conjunctas facultates & conſpirantia dona tot Doctrinæ & pietatis laude præſtantium, quales erant, qui noſtram il-

lam

lam *Formam Publicam* compoſuerunt, qui ſanè meritò exiſtimentur ampliori fuiſſe Gratiâ & Donis inſtructi, quò maturâ deliberatione, & conſociatis conſiliis eas *Formas* precum componerent, quæ communibus Eccleſiæ indigentiis optimè poſſent competere, tum Auditorum intellectus informare, & eam denique fiduciam & fervidam mentis intentionem (*vitam* ſcilicet Precum & *Animam*, verúmque Illum quem ſic crebrò jactant *Spiritum)* feliciùs multò excitare, quàm ſperandum ſit ab uno homine, quantacunque ſeorſim facultate pollenti. Quæ, quanta ſit in iſtorum pleriſque (etiam in quo ſe oſtentant maximè) illæ paſſim eorum *affectationes*, illa *inania*, *inſulſa*, *ruſtica*, *confuſa*, illud *exſangue*, *putidum*, *obſcurum*, vanæ & ridiculæ *repetitiones*, *ſenſu vacuæ* expreſſiones, tædio denique omnia, & prolixitate immenſa, ſatis omnibus demonſtrant, niſi qui eodem *Pharisaiſmo* gloriantur.

In quo frontem eorum demiror, & cœcam ſui adulationem, haud pudere, hoc modo agentes in Rebus ſacris coram Deo & mundo tam *ridiculos* conſpici, nè dicam *prophanos*.

§. 10. Nec revera vitari poteſt, quin, in ſolennibus & crebris *officiis* (quales ſunt *Sacramentales Celebrationes*, quæ eodem ſemper modo fiunt) vel ſuas *Formas* peculiares perpetuò ſint uſurpaturi (quas

certè,

certè, haud tam sanas futuras credibile est, & naturam officii complectentes, quàm has in publicum usum compositas) vel ut singulis vicibus *varietur*, cùm argumentum semper sit *idem*: in quo sanè sperari non debet (sint quantumvis aliàs instructissimi) ut non aliquid saltem desideretur in gravitate, ordine, perfectione, quæ in hujusmodi *Officiis* requiritur, quæ hoc tandem modo celebrata fiunt omnium Ministrorum erroribus, tum infirmitatibus plerunque & perturbationibus, tum judicii & eloquentiæ mancamentis obnoxia.

Quæ incommoda necessariò sequutura *diversos* Celebrandi *modos*, cúm vehementer seriò perpenderet sapientia & pietas Antiquarum Ecclesiarum, occasionem hinc arripuerunt (quâ mederentur huic malo) instituendi *perpetuas Liturgias*, eásque publice priùs componendas.

Quarum defectum aliquando sentiet (credo) hæc *Ecclesia*, cum effrenis in posterum *ignorantiæ*, & imbecilliū ingeniorum *præsidentiæ* fructus indies calamitosi, in omne genus *erroribus*, *confusionibus*, *Schismatis*, & alienis à charitate dissidiis, (quæ jam nimis malo nostro experti fuimus) magis magísque detegentur.

§. 11. Sin verò ità obstinati sint, (nè omnino *nil agere* videantur) has suas *Novitates* invehere, quas & *Lex* & *Ratio* & *Religio* prohibet, saltem ità per *vim* obtrudi, ut *Liturgia publica* extrudatur) nullo tamen colore ex-

cusatur iniquissima horum hominum severitas, qui (cùm Ipsi nòn ità pridem, pars maxima subsignarent, usurparent quoque hunc *Librum*, & assererent, vel, qui id recusârant, vehementer in Legum & Episcoporum truculentiam inveherentur, qui libertatem conscientiarum hac in parte negabant) ità jam de-repentè alii facti sunt, ut non solùm *Liturgiam* in *Directorium* commutaverint, (quasi subsidiis inventionis egeret Spiritus, expressione utcunque non necessariâ, vel quasi non æquè angustaretur præstitutâ & stata materiâ, quàm intra certas verborum formas inclusus, ità facilè vulgo imponitur) sed eâ porro severitate hîc agant, ut nec usum *Liturgiæ* cuivis ampliùs permittant, licèt utrinq; obligati, pietate in Deum, & in Leges obsequio.

§. 12. Unde constat nullos magìs Tyrannidem moliri nec rigidiùs ab aliis exacturos ut illicitis suis *Novationibus* obtemperent, quàm, qui ipsi (quâ erant superbiâ) ad parendum legitimè omnium fuerunt proclives; qui enim suæ haud ità dudum ut indulgeretur licentiæ, libertatem Conscientiæ crepabant, hanc mihi, & meis Sacellanis si quando Copia eorum data fuerit, vix & ægrè permittunt; quos quidem, non dubito, etiam in illa suâ *extemporanea facultate* minimè illis concedere, modestiâ verò & doctrinâ longè præstare.

§. 13. Hæc verò ità merè popularia sunt,

& ad vulgi ſenſum, ut ſatìs ipſi animadvertant, eruditam diſputationem non latura: nè rationum evidentiâ non minùs, quàm apertâ Lege convicti, vel jam magìs contra ſcientiam ſuam peccarent ſublatâ *Liturgiâ*, vel permiſſâ illius conſuetudine Factioni ſuæ & parti diſplicerent. Quanquam multò plures hîc offenſos crediderim, eóſque majoris pretii homines, nec numeris ſolùm & opibus, ſed judicio & pietate pollentiores, quorum longè alia ratio habenda, quàm nonnullorum imbecilli & fluxo ingenio, quibus gratam rem fecerunt hæc abrogando.

§. 15. Illud maximum (opinor) apud homines ejuſmodi in *Communis Precum formulæ* crimen valere, quod pro me toties orare inſtituit, cùm his Fides deſit quæ reſpondeat *Amen*, & multò magìs Charitas in illis ſuis Orationibus, quæ Precum vice, probra, & maledicta in me omnia effundunt.

Nullam aliam his pœnam opto præter ſuam pœnitentiam, ut advertentes mala jam inducta publicarum *Liturgiarum* deſuetudine, eam denuo illis exiſtimationem, uſum porrò & reverentiam reſtituant, quæ certis *Formis* ſanorum & ſalubrium verborum ab antiqua Eccleſia habebantur.

Et Tu Domine qui es ſemper idem Deus in æternum benedictus, cujus variæ Miſericordiæ, & conſtantes tamen; Tu veteres noſtros & quotidianos defectus, nova uſque & recenti benignitate

tate restauras, nec renovatos affectus aspernaris, iisdem licèt verbis prolatos.

Nè destituamur beneficio orationum, quas rectè priùs meditatas unita Tua fundit Ecclesia.

Sit præcum nostrarum Argumentum voluntati tuæ conforme, quæ semper eadem, & suggestionibus tui sancti Spiritûs, animorum fervor.

Et jam nulli dubitamus, Te qui tota es Spiritualis perfectio nec affectatâ Novitate delectari, nec iisdem sæpe repetitis, piis modò, precibus offendi.

Has enim varias esse, vel easdem, nullibi à Te vel præceptum vel vetitum: sed relictum pietati & prudentiæ Ecclesiæ, cui utrisque harum uti licet, neutram spernere.

Fac ut in Re Religionis ità discant homines judicia sua piè moderari, ut nec aliis ignorantiâ suâ (noceant, nec facultatum suarum præfidentiâ iis) omnibus quærant privare, quæ ritè simul & piè in Infirmitatis subsidium adhibentur.

Et cùm Errores ferè inducant Novitas & Diversitas, Veritas contra in unione, & Constantia servatur, Nè Ecclesiam tuam siveris vel corrumpi erroribus, vel indecoris in te colendo ritibus deformari à diversa & nova invehentibus: sed nec etiam fraudari veritate, unione & ordine, hâc fallaci sententiâ deceptos, statas nempe has Formas, Formam tantum Religionis generare.

Integra nobis corda custodi ab Hypocriseôs larva, nec jam eadem precantibus, aut Te laudantibus voce illâ Davidicâ aut aliorum sanctorum, quicquam nobis deterius eveniet.

Da nobis Sapientiam, ut quæ intus ſunt prava corrigamus, minùs erit jam extra emendandum.

Libera ſemper Eccleſiam tuam, & immunem præſta his malis quæ cæcitatem zeli & audacem pietatem conſequuntur.

---

17. *De Controverſiis inter* Regem *& utramque Domum* Parlamenti *in* Diſciplina Eccleſiaſtica.

REgimen Eccleſiæ per *Epiſcopos* quòd eâ ſemper pertinaciâ defenderim, ea erat plurimorum ſuſpicio me non *verâ pietate* id facere, ſed *Politicis rationibus* adductum.

Nec ſanè diffiteor, eouſque apud me valere Rationes *Politicas*, ut hoc Regimen aliis anteponam, quatenus mihi jam diu exploratum eſt Regi eſſe omnino impoſſibile Regnũ ſuum in pace ſervare, niſi eam in Eccleſiaſticos *vim habeat* & *ii* viciſſim ità ab Illo *dependeant*, ut ſit *frænum* aliquod poſitum Miniſtrorum *linguis* nimis aliàs proclivibus in ſeditioſam licentiam evagari: cùm enim *Claves cœlorum* tenere exiſtimantur, ità tenent plerumque *Cordium claves*, (plebis præſertim hominum) ut (prout variâ oratione placuerit) pacem ſæpè & obſequium in Principem vel *intromittere* poſſint vel *excludere*.

Atque adeò (meâ quidem ſententiâ) cùm Mihi ut Regi tum à Deo & Legibus ſalus *Regni* & *Eccleſiæ* commendatur, nulli erat ratio-

ni conſentaneum, ut quacunque in diverſum mutatione *vim* illam meam & *influentiam*(quā omni jure & ratione in utrumque pollere debeo) infirmarem ullo modo , aut deſererem.

§. 2. *Excluſio* Epiſcoporum è *Domo Parium* ſatis erat *excludendæ* etiam illi ſuſpicioni me Illis ideo faviſſe, quò mihi commodè viciſſim in rebus *Regni* ſententiis ſuis obſequerentur. Cùm revera indignū Illo conſeſſu *Epiſcopum* arbitror , qui ſecundùm Conſcientiam ſuam ſuffragari non audet.

§. 3. Impetrare tandem liceat ab iſtorum charitate , ut hac ſolùm cauſâ exiſtimer Ordinem Illum conſervandi cupidus , uti primò inſtitutus fuerat,quatenus Rem Religioſam & Sacram agnoſco , quæque argumentis perſpicuis(queis judicium meum confirmatur) probat ſe tum ſolidiſſimis *Scripturæ* fundamentis inniti , tum Chriſtianarum Eccleſiarum *perpetuæ Praxi*, uſque ad paucos admodum abhinc annos : cùm, vel *Turbæ* populares,vel Presbyterorum *Factiones* & *Arrogantia* , vel etiam Principum ipſorum & Statuum *Avaritia*,occaſionem dederunt nonnullorum ingeniis,*Novas* has ſuas *Formas* excogitandi , atque eas demum proponendi ſub ſpecioſis iſtis Titulis, *Chriſti* nimirum *Gubernationis* , *Sceptri* Ipſius & *Regni*, quò commodiùs opus ſuum agerent, quibus utile erat , res ſic mutari.

§ 4. Veniam interim mihi dabunt , ſi nullis hujuſmodi tentamentis illectus ad movendos gradu

gradu *Episcopos* (quo fortunas eorum tanto meliùs invadam) parùm etiam fidei adhibeam prætensis *Novandi* rationibus, quæ ità omnium Historiarum constanti & perpetuo testimonio repugnant, quò certè sanis hominibus, & nullo partium studio actis facile fiet exploratum, quòd, quemadmodum *Primitivæ* Ecclesiæ proculdubio ab Apostolis regebantur, & eorum Immediatis successoribus primis illis & optimis *Episcopis*; ità nulla ratio vel Charitas existimabit omnes totius Orbis Ecclesias, vel ignorâsse Regulam ab Illis præscriptam, vel à sacro & divino exemplari tam citò *deviâsse*; cùm, à primo usque seculo, ad mille quingentos annos, nè unum quidem exemplum prodeat stabilitæ cujusquam Ecclesiæ (in quo plurimi Ministri & Cœtus erant) ubi non aliquis præsidebat *Episcopus*, cujus cæteri Regimini & Jurisdictioni parebant.

Harum autem perpetua & Universa *praxis* tot perspicuis & amplis in Scriptura *Regulis* pariter & *Exemplis* consona, cùm satis ostendatur in *Epistolis* ad *Timotheum* & *Titum* eo consilio scriptis, ad stabiliendum hoc maximè Regimen, non in *personis* duntaxat *Timothei* & *Titi*, sed in eorum etiam *successoribus* (cum *Disciplina* & *Regimine*) haud magis possit Ecclesia quoad suum *bene esse*, quàm *verbo*, & *Sacramentis* quoad *Esse*, destitui) Miror illos, qui sic jus *Episcopale* & Autoritatem malignè intuentur, ità penitùs livore occæcari, ut nec tantillum animadver-

tant, vel quis *uſus* harum in Eccleſia, vel quàm ſit *Apoſtolica conſtitutio*, quod utrumque in his Epiſtolis videtur haud minùs perſpicuè explicari,(tanquam ſcopus earum eſſet & finis Principalis,ut peculiare quoddam Munus, Jus & Autoritas inſtituatur & delegetur certis hominibus,qui *Præſidentes Epiſcopi*, cæteris in Ordinatione, Cenſuris, & reliquis porrò Eccleſiaſticæ Diſciplinæ actibus præeſſent) quàm breviores illæ notæ Qualitatum & Munerum ad *Presbyteros Epiſcopos*, & *Diaconos* pertinentium, alibi in eadem Epiſtola deſcribuntur. In latiori enim ſenſu & promiſcuo uſu Nominis, utroſque horum mos erat, (& fortaſſe nunc licet) appellare Epiſcopos, quatenus Curam quandam ipſi, & *Inſpectionem* obtineant in Privatos ſuos Greges, quos illis Apoſtoli, vel *Apoſtolici* illi Epiſcopi demandârunt, ii nimirum qui (non ſecus ac *Timotheus* ac *Titus*) ſuccedebant in ordinariam poteſtatem in ampliori aliqua parte Eccleſiæ & jam plures Presbyteros complectente.

§. 5. Eâ verò humilitate erant Primi Illi *Epiſcopi*, ut declinantes eximium *Apoſtolorum* nomen (quod jam ſtylus Eccleſiæ à communi illa ſua acceptione (quæ Nuncium vel *Miſſum* ſignificat) ad ſpecialem Illam dignitatem traduxerat, quæ Extraordinariam ſuam Vocationem, Miſſionem, Dona & Poteſtatem immediatè à Chriſto acceperat) ſat haberent ſe Epiſcopos vel Preſbyteros vocari; donec tandem conſuetudo (magna verborum arbitratrix

trix & loquendi norma) cum justa causa videretur peculiari aliquo Nomine distinguendi quorum Jus & officium in Ecclesia non *diversum* solùm à ceteris, sed Illis omnibus erat *superius* (cùm *Apostolorum* essent *succedanei* in Ordinaria illa & perpetua potestate administrandi Ecclesias, utcunque *Nominis* Illius *Honore*, modestè sed laudabili more abstinentes) his Nomen *Episcopi* appropriandum vellet : quod sanè fieri potuit absque ulla vel minima Arrogantiæ notâ in Eos, qui propagine quadam Apostolicâ rectâ serie ab illis descendentes excelsissimâ & Amplissimâ Potestate induebantur gubernandi purissimas & Primitivas Ecclesias, quæ proculdubio multos habebant sanctos Episcopos ad exemplum *Titi* & *Timothei*, quorum peculiaris potestas haud magis clarè innotescit ex præfatis Epistolis, quæ sunt quasi Fundamenta & limites Illius quod ex *Jure Divino* sibi vendicant *Episcopi*) quàm expresse notantur *periculosa* hæc *Tempora*, & qui illis hæc pericula crêarunt, qui *Sanam Doctrinam non ferentes*, & clarissimis Testimoniis Ecclesiarum Praxeôs adversantes ità præfractè disputant, & arroganter usurpant in verum *Episcopatum*, qui si minùs *Proditores* & *Gloriosi* appellandi sint, at videntur quidem Illi ipsi *esse cupidi, præcipites, inflati, intemperantes, immites, voluptatum amantes potiùs, quàm amantes Dei, habentes formam pietatis, sed qui vim ejus abnegârint.*

Hi verò cùm nîl aliud habeant, cumulo

quodam futilium, leviculorum,& nullius eruditionis Doctorum quaſi mole congeſtâ opprimere quærunt penitùs & obruere Claritatem ſimul & Autoritatem *Epiſcopalis* Reginimis, quæ citra omnem Æquivocationem aut ambigui Nominis fallaciam evidentiſſimè in Scriptura demonſtratur, tum in omnibus Eccleſiæ Hiſtoriis.

§. 6. Hæc *Theologi* potiùs more,quàm *Principis* ſcribo, ut Poſteritati ſaltem liqueat, (ſi in publicum prodierint hæ chartæ) quibus tandem fundamentis Judicium meum tum ex Scripturæ *Canonibus*, tum Eccleſiaſticis *Exemplis* de *Epiſcopali Regimine* confirmatur, cui profectò nec Ratione ullâ *Politicâ*, nec obſtinatæ voluntatis *pervicaciâ*,nec ullo vel in *Homines* ipſos, vel in *Ordinem* peculiari *ſtudio* indulſi: Nulli enim horum tanti mihi eſſe poſſunt (ſaltem quoad ſeculum)ut injurias,& detrimenta ullo modo compenſent, quæ Mihi, & Meorum chariſſimis, tum & Regnis quoque hæc potiſſimum controverſia creavit.

§. 7. Quinimò non ſolùm quoad *Religionem* (cujus optimus Canon *Scriptura* eſt, & univerſæ Eccleſiæ *Praxis* optimus Commentarius) ſed ſi quis rectâ ratione naturam *Gubernationis* expenderit, omnino credì non poteſt, bene inſtitutam ſubordinationem inter Presbyteros vel Miniſtros ullo modo Chriſtianitati magìs repugnare, quàm ſeculari & civili Regimini, ubi plerunque è *paritate* Confuſio & Factiones oriuntur.

§. 8.

§. 8. Mihi ſanè, qui negaverit hæc poſſe cum vera Religione conſiſtere, perinde eſt ac ſi dixerit, nec cum Harmonia Numeros, nec bona lineamenta cum bona forma conſtare.

Sed nec credibile eſt, Deum, qui diſtinctos *Ordines* & *Præſulatum* ad gubernandam illam primam Eccleſiam in *Judaïco* Sacerdotio inſtituerat, eandem inter *Chriſtianos* miniſtros vetare voluiſſe aut reſpuere, cùm in his, non ſecus ac aliis ſubſint etiam *ſeditionum* & *Schiſmatum* ſemina: quæ, ut anticiparet, vel maturè reſtingueret, prudentia *Apoſtolica* (quæ certè *Divina* erat) creſcente in multiplices Congregationes (in quibus ſingulis erant Presbyteri) Chriſtianorum Numero, hanc Gubernandi rationem *inſtituit*, quæ *unitatem* optimè & *ordinem* cum Autoritate conſervaret.

Unde ſatìs perſpicuum eſt, nec Principum *Gratiæ* nec Presbyterorum *ambitioni* inſtitutionem E*piſcoporum* in Eccleſia deberi, qui hoc Jure ſuo gaudebant, & exercebant perpetuo, iis maximè temporibus, queis Religio *puriſſima* erat, perſequutiones *aſperrimæ*.

Nec tamen repugno, hanc unius *Præſidentiam* & *Autoritatem* eo modo adminiſtrari, ut commune Multorum *Presbyterorum* Conſilium & Conſenſus adhibeatur (quod etiam ultro largiebar) ut medium prorſus non inutile ad vitandos errores, cæteráſque corruptelas impotentis præſertim ſtudii & Gratiæ, quibus *unus* aliquis eſſet magìs forſan obnoxius, tum autem

autem ad cavendam *Tyrannidem*, quæ, ut minimè certè *Chriſtianos*, ità minimè omnium *Eccleſiaſticos* decet. Accedebat hoc inſuper commodum, quod levare aliquo modo videretur onera illa & odia, quæ *unius* viri humeris nimis graviter incubuiſſent: quod & opinor, *Epiſcopis* meis accidiſſe.

§. 9. Quid jam magìs *Rationi* aut *Religioni* conſonum, quàm ejuſmodi forma *Gubernationis*, quâ *Parentem* quis magìs quàm *Dominum* referat? & quæ non ſolùm ad vitandas *Factiones*, *Confuſiones*, *Æmulationes* & *Contemptus* (quæ facilè omnia inter *pares* naſcuntur) maximè valet, verùm etiam (cùm ſint aliqua in *Donis* Miniſtrorum diſcrimina, & diverſa Gubernandi capacitas) hîc utique videtur neceſſaria, ut, qui cæteris ſint præſtantiores, digniori aliquo *Munere* fungantur.

§. 10. Sed neq; hæc præoccupato Judicio, & contradici non ferente pronuncio. Satis conſtat, me conatum ſedulò, ut mihi integrè fieret exploratũ, quid diverſæ Partis Patroni præcipui vel *contra hanc* objicere, vel *pro ſua* allegare potuiſſent: id verò ſeriò tandem deprehendi, non *Scripturâ* ſolùm & *ratione* multùm infra noſtros cauſâ cadere, ſed *exemplis* Eccleſiarũ, & *Praxi*, & Hiſtoriarum *Teſtimoniis* planè deſtitui, ità toto flumine in *Epiſcopatum* ruente, ut nec tenuiſſimus illis rivulus relinquatur.

§. 11. Quod ad *exempla* illa (nimis importuna) Eccleſiarum quarundam *nuperæ Reformationis*, (omnes enim non carent *Epiſcopis*) quas rerum

rerum & Temporum necessitas *excusat* potiùs, quàm *absolvit* ab Antiquitate diversas, nullam sanè causam video, cur Ecclesiæ rectè reformatæ, & ab *Episcopis* administratæ ad *paucorum* hominum exemplar componi potiùs adigantur, quàm ad *Antiquarum* Ecclesiarum Catholica (quæ nullâ prorsus Reformatione eguerunt) vel ad illas jam extantes Ecclesias, quarum plures sunt in Christiano orbe ab *Episcopis* administratæ, quàm vel omnium *Presbyteristarum*, & *Independentium* simul, quas quidem omnes (opinor) ipsas in Tribus Meis Regnis ab *Episcopis* rectas Ecclesias æquare saltem numero si non excedere.

Minimum interim *prudentiæ* aut *Charitatis* sapere videatur in hac Christianorum discrepantia (qui plus nimis in cæteris discordant) latiùs plagam diducere, & toti orbi Christiano (præter aliquem *Protestantium* manipulum) tantum scandalum objicere in *Administratione Ecclesiastica*: quos, etiamsi in nonnullis *Doctrinalibus* manifesti erroris convincendos nunquam eò perduces, ut ad consummandam Reformationem deserant illam penitùs & repudient Institutionem, quam cum omnibus retrò seculis *Catholicam*, *Primitivam*, *Apostolicam* adeò tenuerunt, ut nulli unquam *Schismatici* cætera, vel *Hæretici* (unis illis *Aërianis* exceptis) ab unitate Ecclesiæ, & conformitate in hac parte deviârint, inter quos semper *Episcopi* Presbyteris *superiores*.

§. 12. Nec eo parùm argumento judicium meum

meum confirmatur, quòd Regimen istud *Episcopale* haud ità dudum Universo Consensu probaverint,& se illi submiserint non Laïci solùm, sed ipsi etiam in his Regnis Clerici, quorum tanta levitas & inconstantia in præjudicium cedit Novitatis: cùm enim (quâ sum Charitate) doctrinā eorum & probitatem eòusque suspicari non possim, quasi aut ignorâssent quid fecerint, vel adversùs Conscientias subscripsissent, nunquam certè excusabo facilitatem hanc illis & mobilitatem ingenii, qui priusquam liberè & æquè controversia hæc fuisset disceptata, contra Juramenta sua superiora, & Praxin, contra obedientiam in Leges jam valentes,me denique repugnante,non solùm Regimē *Episcopale* exploserunt,sed plausum etiam & stimulos illis addiderunt qui *Episcopos* cæteròsque Ecclesiasticos tam nefario & crudeli modo spoliârunt,ut ipsas etiam Terras Ecclesiæ venales habuerint, & ab omni Sacro usu in perpetuum abalienandas; Eam vim habent fluxus temporum, & præpotentia Partium in nonnullorum hominum judicia,qui ut sic jam repentè & penitùs mutarentur, nullam aliam possint causam afferre, quàm quòd *Scotorum* Exercitus jam in *Angliam* venisset.

§.13. At se olim castigabit horum hominum stultitia, & desertores *Episcopatûs* sibi Ipsis non minùs inimici,& rem suam prodidisse deprehendentur: nunquam enim vel ipse *Presbyteratus* vim illam aut pretium seorsum obtinebit, ac fuisset *Episcopatui* conjuncto & eodem

dem quasi coronato: Ut verò secundior sit Ministris *aura populi*, quàm *Principis Gratia*, æquè parùm sperari debet, ac, ut crescant feliciùs plantæ manu rigatæ illis rore cœlesti dulci & liberali perfusis. Quin inopia & contemptus cleri ostendent, quale jam *cadaver* supererunt, cùm à *Capitis* Illius influentia, in cujus *Primatum* jurârunt, dimoventur.

§. 14. Modico interea temperamento adhibito, occurri forsan potuisset magnis malis. Id interim fixum est mihi, *Episcopatum* illum *Primitivum* quantum in Me est exstirpandum non pati: facilè reformabit Prudentia affectibus incorrupta, quicquid temporum ærugo, vel indulgentia Legum, vel corruptela Morum induxit: vitia *Personarum* aut *Temporum* toti *ordini* imputare, vel propterea in pœnam deposcere, crassus vulgi error, & inter eas seditionum *Maximas*, à quibus omnes Cordati homines meritò abhorrent.

§. 15. *Secularia* vero illa additamenta *Autoritatis* & *Honoris* Civilis, & *Fortunæ* ornamenta, quæ Majores mei & alii Christiani Principes *Episcopis* cæterísque Ecclesiasticis annectenda censuerāt, haud alia semper existimavi, quàm justa eruditionis & pietatis præmia iis maximè debita qui Ecclesiasticæ Administrationi aliquo modo immisceri mereantur; Accedit, quòd sic meliùs ad Charitatis opera, & Hospitalem beneficentiam instruantur, tum Autoritatem etiam habeant munitiorem quoad externum respectum & observantiam

tiam (quæ vix unquam in pacatis temporibus, ità ex *Virtutis* dimenſo, ac *Fortunæ* perſolvitur) cum tenuitate haud dubio & inopia ipſi ſimul & Munus evileſcerent in hac morum diſſoluta & animorum licentia, quam dura illa Tempora caſtigabant.

§. 16. Tales ſemper exopto *Epiſcopos* fieri qui ſint his incitamentis digniſſimi, & in optimum uſum converſuri: Si quid judicio erraverim, bono ſaltem animo excuſabor. Erant mihi (ſat ſcio) nonnulli hujuſmodi, quos eruditos, graves, & pios homines fuiſſe nemo certè inficietur cui vel mica Judicii aut frontis ineſt: Illud fateor me ſummopere expetiſſe ut Eccleſiaſtici præ cæteris (maximè ii qui *præſunt*) ab illo vulgi contemptu ſecuri viverent, qui (præter id quod ferè omnibus innatum eſt iis potiſſimùm *adverſari* qui *reprehendere* aut *coërcere* videantur) neceſſariò debet comitari vel *Presbyterorum* paritatem quâ omnes æquantur, vel *Independentium* diſparitatem, quâ infra Populum collocantur Paſtores.

Hæc mea de *Epiſcopatu* ſententia eſt, in qua (Deum teſtor) nullo affectu privato aut ſtudio vel tantillum à veritate deflexi.

§. 17. Deum jam appello, & orbem Chriſtianum, an ſit fas *ſubditis*, vel *Chriſtianis* pium, vi merâ & injuriis & in ſervilem modum coërcentes me Regem ſuum eò velle ſubigere (quod nonnulli fecerunt) ut, reluctante Judicio ità ſolidis fundamentis ſubnixo, in infirmas

mas istiusmodi & inter se distractas Novitates consentiam.

§. 18. Nemo prorsus eorum est, etiam qui optimè affecti videntur, qui vehementiùs, quàm ego, exoptat, ut administretur Ecclesia secundùm ipsum *Christi* institutum, prout rectâ *Ratione* è *Scriptura* colligitur, ubi nullum adhuc video Argumenti simulacrum cur hæc nova potiora crederentur, nisi id satìs habeant afferre nonnullarum Ecclesiarum exempla, in Infantia illa Prima & solitudine, (cùm jam raro adhuc *Christianismo*, uni forsan in Civitate vel Regione cœtui unus facile Presbyter sufficeret) vel hanc velint perspicuam veritatem negare, exercuisse scilicet Apostolos *Episcopatum* æquè in eos, quos Presbyteros instituerant, quàm, in quas plantaverant Ecclesias; & (cùm hoc esset imprimis necessarium ad bene esse Ecclesiæ auctæ postea, & in multiplices cœtus abeuntis formam aliquam Regiminis institui) hunc etiam necessariò ab Apostolis derivatum ad exemplar Potestatis illius & Autoritatis, quæ ab Ipsis in alios exercita usu adhuc & fine Gubernationis manente, cum ipsis finire non poterat.

§. 19. Constat eas quæ Purissimæ Primitivæ, & optimæ Ecclesiæ audiebant sub *Episcopis* omnes floruisse, quod etiamnum fieri posset, ni ignorātia, superstitio, avaritia, ultionis porrò cupiditas aliique inordinati, & perversi affectus ità animos quorundum contra illos concitâssent, ut, quod deest *Rationum* & Primitivorum

Exem-

Exemplarium, vi & *Armis* perficere conentur, dum nonnulli magno zelo (proculdubio) *Episcoporum* Agris, Ædibus, & vectigalibus inhiantes propter hæc multò promptiùs *Episcopatum* deglutiant, quod meo quidem judicio, quicquid illi existimant, nihilo levius crimen *sacrilegio* est, cùm Deum omnium datorem fraudent illâ portione, quam olim pio animo Ecclesiæ & *Prophetis* donantes Ipsi gratè vicissim retribuerunt, qui per manus hujusmodi *Calicem frigidæ* libamentum sibi esset accepturus.

§. 20. Porrò aliud est mihi vinculum particulare *Juramentum* judicio meo consonum, quo me conceptis verbis obligavi ad tutandum hoc *Regimen*, & *Jura Ecclesiæ*.

Quo tamen Juramento haud difficulter forsan exsolvi poteram (ut, errore suscepto) si mihi planè constaret esse *ordinem* illicitum vel (quæ audax quorundam sed infirma calumnia est) *Antichristianum*. Cùm verò exquisitissima veritatis exploratione habitâ magìs indies magísq; confirmor in æquitate & pietate eorũ in quæ juraverim, certè nemo, nisi qui animæ meæ perniciem struit, in hæc duo tam atrocia scelera, *Sacrilegium* nempe & *Perjurium* se hîc invicem trahentia impellat: mitto hîc personales injurias in plurimos de me optimè meritos, qui haud minore Jure suis gaudent fortunis, quàm, qui Illos privare student propriis suis patrimoniis, quíque nullâ adhuc lege convicti sunt eorum criminum, ob quæ prædiis suis & Bonis cæteris mulctari mereantur.

§. 21. Sæpè equidem demiratus ſum iſtos nomines magnam *Conſciuntiæ* teneritudinem & *Reformandi* ſtudium præ ſe ferentes, id mihi velle perſuadere, me *Juramento Coronationis* meæ obſtrictum in quæcunque ab illis propoſita *conſentire* debere (quod vehementer urgent) utcunque *Rationis* & *Religionis* libertati contraria, (quam certè tueri omnes debent, & de qua Ipſi in ſuffragiis ſuis tam impensè cavent) eodem ſimul tempore affirmantes irritum me facere oportere, & apertè violare illam partem Juramenti, quâ, ſecundum optimum *Rationis* & *Religionis* lumen, Regimen Eccleſiæ, & Legitima ejus Jura *tueri* obſtringor. Mirum ſanè, in hæc ſolùm *valere Juramentum* quæ mihi & cæteris in eadem conditione verſantibus iniqua prorſus & injuria videntur (cùm animarum eſſentiali libertati directè pugnent) irritum tantum in illa Clauſula & invalidum futurum, quâ me Deo & Hominibus jure obligatum exiſtimo.

In hoc tamen equuleo jam diu verſor, quid ambitioſâ illorum avaritiâ, quid Sacrilegâ aliorum crudelitate diſtentus, qui Me, & *Regnum* & *Eccleſiam* eouſq; civilibus diſſidiis lacerare certi, dum me in ea aſſentiri cogant & palàm comprobare, quæ (Deus novit) improbo maximè, & ex animo deteſtor (ut multimodis *Religioni* tum *Rationi* etiam & *Juſtitiæ* adverſantia) quibus tamen etiamſi cum pudore meo & infamia conſentirem, haud utique illis ſatisfacerem, qui Conſiliis & opinione diverſi non

contra

contra me magìs & Epiſcopatum, quàm intra ſe invicem pugnant.

§. 22. Quòd verò *Scotis* haud ità pridem in *Eccleſiaſtico Regimine* morem geſſerim, nullo modo rectè urgetur, ut in Regnis meis cæteris id propterea admitterem. Hoc enim debent cogitare, haud ità altas unquam radices egiſſe, vel ſtabilitum in *Scotia* Epiſcopatum fuiſſe, prout fuerat in Anglia, atque adeò me neutiquam obligari ad *hunc* pariter in utriſque Regnis *tuendum*; Quod enim meâ ſententiâ *optimum* eſt, handquaquam omni *loco* & *tempore* abſolutè *neceſſarium* exiſtimandum eſt.

§. 23. Hanc autem in Illos *indulgentiam* ſi quis *errorem* meum aut *peccatum* dixerit, facilè agnoſcam: peſſimè verò hinc argumenta colligunt, idem iterum faciendum, vel potiùs multò deterius, cùm de his forſan quàm antea exploratiùs jam conſtet; quin nec illa ipſa conceſſio ità ceſſit feliciter, ut animum mihi addiderit porrò aliis concedere.

§. 24. Si quid hìc magìs Chriſti in his Novos Modos affectantibus *lenitatis* ſcilicet & *Juſtitiæ*, ſi quid *ordinis* magìs, aut *Charitatis*, aut obedientiæ conſpiceretur, ſuſpicari forſan poteram judicium meum affectu aliquo præoccupatum aut diverſum ſentiendi conſuetudine inflexum: Cùm verò juſtis ità cauſis adducar ut de his longè credam contraria, haud ſperare poſſunt his moribus, Novæ ſuæ Regiminis Formæ exiſtimationem acquirere.

§. 25. Sed nec in aliis etiam quibuſcunque

Ec-

Ecclesiis, quarum exemplo sic plauditur, quódque in illas à Me regnatas omni vi importare contendunt, quicquam adhuc compertum est vel doctrinæ uberius, vel Religionis, imò nec ulla pietatis aut Charitatis opera ità eximia præ nostris sub *Episcopatu* agentibus (quibus Dei benedictio in hac parte non defuit,) ut ex his omnino adducar credere vel *Presbyterismum* vel *Independentiam* benigniùs in corda & vitas hominum, quam *Episcopatum* ritè habitum influere.

In quem si *abusus* fortè aliqui irrepserint, horum fiat exterminatio, *usu* adhuc Illius retento. Multo enim satius duco *Primitivæ* & *uniformis Antiquitatis* vestigiis insistere, quàm *distractæ Novitati* manus præbere.

§. 26. Rectus certè Episcopatus justis omnium desideriis satisfaceret, quicquid boni *Episcopi*, vel *Presbyteri* humiles, vel modestia *populi* exoptet, ut sic Re Ecclesiasticâ nec per *Tyrannidem*, nec *Paritatem*, nec *populares Tumultus* administratâ evitentur hæc maximè pericula, ut vel ejiciantur Episcopi, vel spernantur Presbyteri, vel sit populus Vexationibus obnoxius.

Et in hac *Judicii* & *Conscientiæ* meæ Integritate Deus me (ut spero) custodiet.

Tu enim Domine, nôsti Integritatem meam & teneritudinem, qui cùm me Fidei Defensorem & Ecclesiæ Tutorem posueris, nè me ullâ violentia patiaris adversùs Conscientiam impelli.

Ex-

Exsurge, Domine, protege causam tuam, nè deformetur tua Ecclesia manca facta illo Regimine, quod ab Apostolis derivatum primitiva & purissima tempora conservârunt, nec proventus Ecclesiæ fiant seculari invidiæ obnoxii, quæ jam omnia illi quærit eripere Doctrinæ & pietatis incitamenta.

Me verò cum bono illo Samaritano *misericordem efficias, & afflictæ tuæ Ecclesiæ subvenire promptum, quam à nonnullis vulneratam & spoliatam cæteri negligenter prætereunt, nullâ omnino miseratione aut ope adhibitâ.*

Potestas mea à Te derivata fac (tuâ Gratiâ juvante) ut pro te maximè exerceatur, & quanquam cætera mea Jura Regia ampliùs mihi in præsens non permittantur, usque tamen custodias in illa Rationis libertate & Religionis amore, & in Ecclesiam studio, quæ in conscientia mihi ut Christiano altè insidunt.

Custodi à sacrilega deprædatione benedictiones illas temporales, quas Ecclesiæ Tua providentia in Gloriam Tuam dispensavit.

Ignosce qui flagitiis suis & erroribus hanc sunt maximè pœnam commeriti, ut sic Aprum de Sylva, *&* astutos vulpes *exterminare patiaris vineam tuâ dexterâ plantatam, & diu rore cœlesti in felicem fæcunditatem irrigatam.*

O nè illâ infami notâ in æternum maculer, primum me Regem Christianum hujus Regni extitisse, qui in Ecclesiam opprimendam, & unà Patres Ecclesiæ consenserim, quorum omnium errores maluerim Constantini *illius exemplo silen-*

tio

tio velare, aut lenitate corrigere, quàm personas eorum & sacrũ Munus ludibriis vulgi exponere.

Vides (Domine!) quid pro Tua Ecclesia, & quid unà cum Illa passus fuerim, nè tardaveris Domine Illam simul & me liberare, à perversis hominibus quorum & pepererunt Consilia, & jam usque parturiunt confusiones, cùm antiquos illos limites intra quos stetit pax Ecclesiæ ità omnes vesano impetu dirimant, omne genus erroribus, Schismatibus, & dissolutione introductà.

Tu verò, Deus veritatis & ordinis, hanc in bono tempore tuo compesce malitiam, furorem mitiga, & confunde sceleratas eorum machinationes, qui & Tibi & Mihi, & Ecclesiæ Tuæ juxtà inimici.

Ut & Ipse, & qui amant Ecclesiam Tuam Psallamus tibi, & magnificemus salutare tuum coram filiis hominum.

---

18. *De Tractatu* Uxbrigensi, *& Conditionibus* à Rege *latis.*

PErinde mihi videntur *Tractatus*, ac, si qui misso *ferarum* ritu pugnare, jam disceptare incipiant ut *homines*, quorum robur certè plus in ingeniis esse oportet, quàm in *Membris* situm.

Quanquam raræ sic agenti opportunitates adfuerint, nunquam tamen defuit vel affectus vel studium, ut qui semper minùs *Gladio* meo quàm *Rationi* confisus, ità hic penitùs cedere potiori statueram, ut nîl opus illo postea arbi-

bitrarer, modò nos invicem cognoſcendi & perſpiciendi copia daretur.

Quod autem ſtudium meum in hac parte palàm fecerim, atque illos aliquoties de *Tractatu* interpellaverim, haud me quicquam exinde imminutum credidi, cùm non magis ſi *Hominis* Ratione potiùs quàm vi agere, quàm pacem quærere & conſectari, *Chriſtiani*.

§. 2. Cùm enim *Arma* perinvitus in defenſionem meam tantùm ſumpſerim, omnia ad *pacem* facientia libenter amplectar: Omnes Belli eventus triſtiſſimi.

Nullo unquam ſucceſſu inflatus cariùs ideo *pacem* deſtinabam, quàm vehementiùs omnibus concupivi, licèt à me cariſſimè redimendam: *Honorem* meum tantùm & *Conſcientiam* peculiares mihi volui ſervare, cùm *illum* quidem Regi, *hanc* Chriſtiano nefas eſſet deſerere.

§. 3. Tractatus verò iſte *Uxbrigenſis* ſpem mihi maximam fecit felicioris eventûs, ad quem ſi alii eandem mecum moderationem attuliſſent, proculubio finis Bello fuiſſet impoſitus.

Eouſque enim cedere volebam, quoad *Ratio*, *Honos*, *Conſcientia* permitteret, nec quæ reſtabant controverſiæ tanti erant, vel in Rem Populi tam neceſſariæ, ut *ſecuritati* ſubditorum meorum, aut *felicitati* obſtarent, quorum utraque multo meliùs gaviſi fuerant, annos ante complures quàm hæc omnino poſtulata naſcerentur, è quibus nonnulla repudiando

& mihi Ipsi jus facere, & subditis meis gratum arbitrabar.

§. 4. Nimis verò constat, haud ità facilè *mitigari* suspiciones ac primò *excitantur*. Major enim nonnullis timor est, nè à violentis foederationibus quibus jam sunt impliciti *discedant*, quàm erat olim nè se his *implicarent*: quod deest æquitatis pertinaciâ supplent, Ipsi videlicet quibus modica admodum res fuit, quâ vel in pace *gauderent*, vel Bello *perderent*, illud sedulò agebant ut ipsum Nomen *Pacis* suspicioni & odiis obnoxium redderetur.

§. 5. In rebus *Ecclesiasticis*, ubi tot ligaminibus *Conscientiæ* astrictæ minima erat deliberandi libertas, eo modo sancire placuerat, quo abunde esset omnibus satisfactum, quos non Factio aut Avaritia, aut Superstitio denique, magis quam Zeli fervor aut charitas aut Reformationis studium impulerat.

§. 6. Promptus eram omnia largiri quæ sinceram pietatem promovere viderentur, ea solùm *retinendi* cupidus, quæ in ordinē, præsidiū & Autoritatem *Ecclesiastici* Regiminis necessaria, & quæ persuasissima habeo (prout alibi me uberiùs explicui) veris omnis Politiæ principiis, (etiam quæ consummatissimæ sunt) consentire, tum Primitivo imprimis & Apostolico *Exemplari* & Primitivæ Ecclesiæ *Praxi*.

A qua ut penitùs discedatur, in eorum tantùm gratiam qui nec quicquam probabile pro suis afferre, nec vel uni objectioni respondere valent, (sed perversâ voluntate acti, nec in-

ter se ferè aliâ re concordant quàm quòd utrique eradicandum *Episcopatum*, & contra *me* pugnandum simul censeant) eam animi mollitiem, & imbecillitatem arguet, quæ à *Dei veritate* potiùs quàm à *pace humana* depelli voluit, & *Ecclesiastici* Honoris naufragium facere, quàm factiosis quorundam studiis adversari.

§. 7. Quorum interim vitio ità malè successit hic *Tractatus* & qui sequentium calamitatum crimen maximè sustinent, Deus novit, & Tempus patefaciet; Me (credo) coram Deo & incorruptis hominibus (qui hæc seriò expenderint) liberari, qui non minori studio adlaboravi *pacem* Populo meo restituere, quàm ipsas meas *Coronas* Posteris meis incolumes servare.

§. 8. Eâ sunt arrogantiâ nonnulli, ut omnes hujusmodi *Cessiones* in Imbecillitatis argumentum statim trahant, & tunc se rigidos maximè & pervicaces ostendunt, cùm alios flecti faciles, & de suo remittentes invenerint.

Hæc Illis pars magna *Prudentiæ*, aliquid semper *ultra exposcere*, quàm *Æquitatis* aut *Honoris* Ratio concedat, ut isto saltem colore alia omnia *Concessa* repudient; tam iniqui plerunque *pacis* conditionibus ut præ his leve sit quod in *bello* deterrimum. Cùm id unicè semper eò egerunt, ut inhonestis *Concessionibus* me primum jugularem, quò minùs Ipsis restaret conficiendum.

§. 9. Prorsus nihil amplius vel in hoc *Tractatu* vel in alio quovis effectum est, quàm u

Or

Orbi conſtaret, quo utrique animo eſſemus in *Pacem* Publicam: Ipſe, nihil ferè *negare* promptus, Illi nihil *concedere*.

Duriores hinc factos nonnullos, pravis eorum ingeniis imputandum eſt, haud, à Me tunc *Conceſſis*, vel *Negatis*. Me nunquam pigebit *conditionum* quas detuli; culpa eorum ſit & pudor qui recuſaverant.

§. 10. Haud evexit me unquam ſecundiſſimus Fortunæ curſus nè *Tractatui* auſcultarem, nec ità hactenus reciprocaverat, ut non poſſem *Armis* contendere, licèt nunquam id veræ fortitudinis duxerim vitas hominum malle prodigere, quàm collatis utrinque rationibus, ſi opus eſſet alienis ſubſcribere.

§. 11. Quòd verò de pleriſque *Tractatibus* peſſimè ominarer, indè erat, quòd tam inviti ad illos trahebantur, quò, tacitè licet, indicabant, quædam *gladio* eſſe impetranda, de quorum iniquitate diſputatum nollent, quæque inter *Milites* agitari, quàm *Conſiliis* aptiora.

§. 12. Deus illis ignoſcat, qui diſſoluti hujus *Tractatûs* rei fuerant: & id gratiâ ſuâ in iis efficiat, ut jam Bello potiores fortunæ ſuæ opportunitate ad moderatiùs agendum utantur, ut quæ hactenus ob peccata noſtra *Pax* meritò dilata eſt, feliciter tandem procuretur, dum, quod *Tractatu* non licuit, *precibus* ſaltem conſequamur.

Tu O Deus Rationis & Pacis, qui nec Ipse dedignaris cum Peccatoribus agere, ultro pace oblatâ præveniens, & ut velint tecum in gratiam redire obtestans, quos & potes, & justè potes perdere, ni misericordiâ in salutem abundares, emollias corda nostra Redemptoris nostri sanguine, quò & pacem tuam accipiamus, eámque rursum inter nos invicem (quod Christianos decet & homines) procuremus simul & conservemus. Quoties pacem obsecravi? Sed cùm loquor de pace, ipsi ad bellum parati sunt.

Nè dedas nos Impotentiæ affectuum, & nobis, & aliis exitiosæ.

Purga nostros Intellectus, ut veritatem tuam videant, tum Rationis ut homines, tum Religionis ut Christiani: & sic omnium corda inclines, ut servemus unitatem Spiritûs in vinculo pacis.

Tolle illam in te Inimicitiam, cordibus nostris nimis insitam, & illam indas charitatem, quam exercere mutuò debemus.

Remove quæ ità valde commeriti sumus Belli mala, & illam Pacem largiaris, quam Ille noster Pacificus *Christus unicè potest mereri.*

---

19. *De vario* Belli *successu*, Victoriis *&* Cladibus.

V*Arii* hujus Belli Infelicissimi *Eventus* occasionem suggesserunt *varia* meditandi. Placuit Deo nonnunquam experiri Me *victoriis*, fusis hostibus & profligatis, eo fine, ut dis-

discerem simul gratè agnoscere & moderatè uti eâ Ipsius Potentiâ, qui est verè *Dominus exercituum*, potens (ubi collibuisset) reprimere fiduciam contra me pugnantium, *Numero* ità & *Viribus* superiorum.

Ab exiguis admodum initiis aucto, satis ostendit, me non penitùs ità populi mei amore, & Illius præsidio destitui.

Alibi exercebat Patientiam meam, & docebat non in *brachio Carnis*, sed in *Deo vivente* confidere.

§. 2. Valuerunt aliquoties *peccata* mea contra causæ *Justitiam*, & qui mecum tunc erant, argumentum abunde & occasionem subministrabant severè utrosque castigandi. Pœna interim hostibus non minor, qui secundis rebus indurati, magìs hanc suæ causæ iniquitatem asseruerunt, & (quam *licentia Tumultuum* Parlamentis indigna inchoaverat) jam apertiùs *Armis* promoverunt.

§. 3. Nocent sæpe *Publicæ* Causæ *Privata* flagitia; nec qui vulgò generosi & fortes audiunt, idonei semper à Deo habiti qui Justam Causam Bello propugnent: Quò enim proclivior quisque est suæ Arti, Consilio, aut Virtuti tribuere, eò minùs, in suam Gloriam, Deus per Illos operatur.

Illud constat, malè admodum ex eventu æstimari vel *Justitiam* Causarum, vel Conscientiæ *Pacem*, vel in quem statum Animæ nostræ in futurum mittuntur.

§. 4. Qui à Mea Parte stabant, clarè (credo)

& indubiè Dei *Verbum*, & *Leges* Regni, tum *Juramenta* sua propria omnia à se conjunctim stantia habuerunt: his enim omnibus præcipitur justis meis Imperiis parere; nemini certè conceditur extra meum Consensum, nedum contra Me, arma sumere.

§. 5. Illi ex parte adversa, ad nescio quas confugiunt prætensas formidines, & dissolutissima Statûs (ut vocant) *Fundamentalia*, ea scilicet quæ præsentem Statum *Ecclesiæ* & *Regni* evertunt; quædam porrò hîc afferunt *Sui in defensionem* argumenta futilia, & imaginaria, quæ etiamsi vera essent, minimè omnium ab illis urgenda, qui cùm mei Subditi essent, Me & Leges meas primi impugnabant, turbas illas in initio non coërcentes, mox etiam conscripto Exercitu. Ejusmodi certè argumentis, cuicunque Factioni licebit (vires modò adsint & fiducia) quæcunque contra Leges extantes & magistratus postulant, ea Gladio demùm expugnare. Nunquam enim tam commodè erunt res constitutæ, ut non aliqui saltem offendantur, & quod Ipsis reformandum videbitur ad Rebellionem usque prosequi incitentur, accedentibus præsertim *parasitastris* Concionatoribus, quales hi qui *Martyres* appellare audent, qui contra *Me* & *Leges*, nec minùs *Juramenta* sua *Religionemque* pugnantes occubuerunt.

Probè verò intelligunt Boni *Christiani*, iis duntaxat *inclytum* hoc *Nomen* tribui, qui Dei veritatem & quæ speciatim hîc debent officia, vitâ

vitâ suâ habent potiora, cæterísque in mundo charissimis; qui nîl sibi privatim è rebus novis quærentes id solùm piè cogitabant, quibus animarum vinculis, Deo, Mihi, & Ecclesiæ, obligati erant in obsequium simul, & auxilium.

Deus suâ misericordiâ potuit donare, & donavit proculdubio multos vitâ æternâ qui in justa causa obierunt, ipso illo *corporum* interitu in Salutem *Animarum* Sanctificato, vulneribúsque & clade *temporali* viam quasi ad *æternam* felicitatem sternente; dum certa mortis approximatio ità corda eorum in eam fidei disponeret, humilitatis, & pœnitentiæ capacitatem, quæ justissimæ causæ conjuncta in meliorem multò vitam præpararet, quàm vel nefarii illis hostes adimere, vel sibi ipsis sine pœnitentia sperare potuerant.

§. 6. Sæpe (fateor) in *prælio* superiores fuere nostris partibus; nunquam ità apud Dei *Tribunal*, & conscientias suas futuri, ubi certè haud eâdem fiduciâ cominus ibunt tot perspicuis rationibus, (à Lege *Juramento Fidelitatis* & Christianæ *Religionis* fundamentis contra cunctis militantibus (quibus intus jam agitantur, & se in corde suo accusant) quâ olim acti vecordiâ, in quas Deus mihi dederat copias impetum fecerunt.

Horum sors utcunque ærumnosa, oppressis plerisque aut extinctis, (haud dubito) longè

longè optabilior est pio homini, & mentis benè sanæ (cui officium suum & salus Animæ, præsentaneæ hujus vitæ oblectamentis potiora) quàm omnes hostium nostrorum Triumphi & Gloria, qui vix fieri potest ut effugiant quotidianos illos horrores, quibus (semper ambiguæ, nunc verò palàm convictæ) conscientiæ Illos persequuntur, præsertim postquam Orbi jam satìs constet, quàm falsi penitus & ab animis Ipsorum alienissimi illi primò sparsi Prætextus fuere, quibus forsan speciosum aliquid inerat, nîl, quod justè excusaret vel hæc *Arma* moveri, vel in illis tam diu perstari, contra Me & Leges sancitas, in quorum utriusque conservatione omnes probi arbitrantur *publicam* maximè *salutem* consistere, atque adeò *propter*, simul & *cum* illis honestiùs multò & feliciùs ducunt *occumbere*, quàm per Ruinas has *crescere* & *extolli*.

§. 7. Sæpe id precibus à Deo expetivi, ut qui mearum partium essent, veram *pietatem* cum *obsequii* sensu conjungerent, & in *Deum* æquè atque *animas* suas extarent ac in *Me* fideles, nè quæ hîc deliquissent, cæteros illos conatus prorsus irritos efficerent.

Nunquam tamen existimabo ullam in parte adversa non prætensam modò, sed veram (si fuisset) pietatem, vel excusare omnino, vel compensare posse illa *Obsequii* & *Fidei* dispendia quæ mihi penitus deberi ità manifestè evincuntur conscientiæ hominum, ut hae

solâ

solâ permoti homines (aliâs prophani satis) vitas suas mei causâ periculo objecerint.

§. 8. Nulla mihi unquam victoria sine dolore meo obtigit; nempe in Subditos meos parta, quorum plurimi nimis vereor cum *Absalone* in peccatis suis perierunt. Nec verò fusus unquam prælio, de Misericordia Divina, & præsidio desperavi.

§. 9. Nunquam certè ejusmodi victoriam optavi, quâ Leges & Libertates Populi Mei *vincerem* magìs quàm *restituerem:* has enim utrasque simul cum Jure meo vehementer oppressas videbam ab iis ipsis hominibus, quibus Justa omnis coercio gravis erat.

§. 10. Dante interim vel negante victoriam Divinâ Providentiâ, id unicè duxi cavendum nè vel de viribus meis gloriarer, vel *Deum stultè aspergerem*, quem credebam etiam aliquando in bonum omnia conversurum.

Nihil aliud mihi è Bello insuper accedere optabam, quàm ut Hostibus meis *modum* imponerem, Amicis *pacem* darem.

§. 11. Expavi tentationem integræ nimis victoriæ: nec id magìs sum à Deo precatus, ut *Hostes* meos, quàm ut *Meipsum* vincerem. Illud Deus negavit, hoc dedit, quod mihi optimè vidit expedire.

Varii Rerum *Successus* erant diversæ *Methodi* Divinæ *Justitiæ*, his quasi ventis contrariis excutere nos volentis & repurgare, ut puniendo peccata nostra, puros simul illis

præstaret, & ità animos nostros erudiret, ut futuras benedictiones & *æstimare* meliùs possemus, & rectiùs *uti*.

§. 12. Cùm illos toties de *Pace* interpellaverim, satis patet *Bellum* Mihi haud quaquam voluptati fuisse: quemadmodum & Superiores meæ *Concessiones* indicabant quàm libenter illi obviâssem; & sic ab omnibus esse imparatum, erat illius qui nec de bello cogitâsset.

Vetuit Me Conscientia Innocentiæ meæ quicquam à Bello *metuere*; sed amor Populi exegit, ut quantum fas esset *defugerem*.

§. 13. Ea mihi in hoc *Bello* culpa præcipua est, quod nonnullis plus nimio indulserim, confirmando hanc illis potestatem, quâ, eâ modestia & gratitudine uti nolebant quæ eorum tum fidem, tum fiduciam meam decuisset.

Si parciùs *dedissem*, parciùs forsan *oppugnâssent*, si *plus* negâssem, *plus* fuisset obsequii.

§. 14. Serò jam recensemus causas Belli. Illud unicè exopto, ut sit *felix* tandem exitus *infelicium* cœptorum. Ea sors Inevitabilis peccata nostra exspectabat, ut non ampliùs quiesceret Divina justitia: victa primò Dei patientia in ea nos supplicia damnavit, ut alternantibus victoriis mutuò collideremur: utrique enim Partis *prospera*, Publico *adversa*.

Miseræ verò omnes *Victoriæ*, quæ peccata adhuc relinquunt *indomita*, queîs effertur inso-

solentiùs superbia, & ad cumulandas injurias animatur.

Quin nec *Pax* Ipsa expetenda est; dum nos in Illam *pœnitentia* preparaverit.

Cum adversûs Nos Ipsos *magis*, & in Deum *minus* pugnare didicerimus, his invicem pugnis abstinebitur. Sanæ hæ utinam cogitationes in cordibus nostris coëant, ut meliùs satagatur *Belli* hujus Infelicis periodus: discamus utrinque, Ego *Deo* obtemperare, & *Populum* regere, Illi & *Deo* & *Mihi* parere; nec Mihi ampliùs *pareri* postulo quàm Deo simul *pareatur*.

O Deus Meus, fac ut æquo animo vincar, cùm sic Tibi placuerit.

Doce Me (quæ pulcherrima omnium victoria est) meipsum vincere, & Hostes meos patientiâ, Sic enim Christus vicit, atque adeò nec Rege Christiano indignum.

Inter utramque manum tuam, sublevantem dexteram & prementem sinistram, in illam formes pietatem quæ tibi maximè grata est futura.

Ignosce secundarum rerum comiti arrogantiæ, & in diversis non minùs, querimoniis & stomacho, quoties in fiducia virium nostrarum incedentibus tu vim tuam meritò subtrahis, nec inter copias nostras unâ egrederis.

Esto Tu Omnia, sive Nos aliquid, seu nihil simus, & seu victores seu victi tibi Gloriam tribuemus.

Tu, Domine, nôsti quantâ animi molestiâ hæc à Sub-

Subditis meis mala perpetior, quibus optima semper concupivi, & ob hanc causam, maxime sentio quæ me cogunt sibi mala facere, dum eorum luam supplicia.

Cùm ergò victor simul & victus utrinque plectar, dones me geminatâ Spiritûs tui portione, & eâ gratiæ mensurâ quæ mihi sola sufficiat.

Quemadmodum me habuisti miserrimum, ita maximè facias reformari; ut non solùm eò felix sim, ut civilium dissidiorum finem videam, sed Instrumentum etiam fiam præcipuum redituræ Pacis, & in Regnis meis feliciter stabiliendæ.

Sit diversarum Partium una æmulatio, ut se invicem ratione, & moderatione animi exsuperent, & eâ postremò sui abnegatione, quæ deceat illos qui cogitant mutuis nostris dissidiis scindi Publicum, & id Bonis maximè expedire ut sit omnium concordia.

Sin Tu (Domine) qui ob peccata nostra calamitates Belli induxisti, pergis adhuc ob peccata Belli felicitatem Pacis denegare, & nos usque detinere in calamitatum circulo, des Mihi tamen Famulo Tuo & fidelibus meis (licèt oppressis) Subditis eâ tandem pace frui, quam nec Mundus dare potest, nec eripere.

Nè Mihi sanguinem Subditorum meorum imputaveris, animo valdè reluctanti, & dolore summo effusum in illa justa mea & necessaria defensione, sed me pretioso illo lava Sanguine, à Magno illo Pacificatore Jesu Christo propter Me effuso, quem Me brevì confido ex his omnibus angustiis liberaturum: novi enim Jubilatio-

nem

nem Impiorum brevem esse, & gaudium Hypocritarum ad instar puncti.

---

20. *De Reformationibus* Temporum.

Ulla adeò invidenda est Gloria, quàm quæ ex debita Ecclesiæ vel Statûs *Reformatione* acquirîtur, nisi cùm sint deformitates ejusmodi, ut ipsa Motuum incidentium, & novitatum incommoda bonum reformationis exsuperent.

Hunc licèt mihi Deus honorem negaret, ut Instrumentum fiam tam præclari *Operis*, quoquo modo tamen effectum lætarer.

§. 2. Grata sanè in initio *Parlamenti* hujus studia fuere, ut quicquid *Temporum* Indulgentia, vel corruptela *morum* pravi induxerat, *reformaretur*: jam non minùs discrucior, cùm his Turbis Factionum libertatem *Parlamenti* oppressam videam, cumque Legum extantium, & Religionis sancitæ (quæ Mensura & Canon *Reformationis* esse debuerant) nullam prorsus rationem haberi, & eâ porrò iniquitate, & populari assentatione Affectibus quorundam & Opinionibus obsequutum, in detrimentum Publici, & *Reformatæ* Religionis ingens Scandalum.

Quanta enim hinc continuò facta est, omnis Ordinis & Regiminis Ecclesiastici *dissolutio*, quæ Novitatum, Schismatum, & corruptissi-

ruptiſſimorum Dogmatum licentioſa *invectio*, quæ in Sacris Adminiſtrationibus *Indecentia* pariter & *Confuſio*, quæ in Jura & Fundos Eccleſiarum *Invaſiones* Sacrilegæ, qui Cleri *contemptus* & *contumeliæ*, quæ in Me denique *dehoneſtamenta* & *injuriæ*, omnes ſtatim ab hoc ſtrepitu *Reformationis* inſecutæ (ut à calidis Radiorum ſtricturis magni imbres) omnes Mecum unà ſaniores teſtes erant mœſtiſſimi & ſpectatores.

Omnium verò Errorum origo eſt, quod Populares ferè clamores & Furor, vulgò *Zeli* famam, & *Communis* omnium *Voti* obtineant, unde paucis placendi ſtudio publicè omnes plerunque læduntur.

Certè optimè tunc *initur* Reformandi ratio, atque optimè demum *perficitur*, cùm moderatè & liberè, & nullis Partium ſtudiis proſequamur; contra Factioſæ molitiones multò plures *offendunt*, quàm *placent*.

§. 3. Ultro Me paratum oſtendi omnes in Re Eccleſiaſtica, & Religione diſcrepantias, liberæ Synodi conſultationi, vel *Convocationi*, ritè electæ permittere, cujus tandem decretis (cùm omnium eſſent ſuffragia incluſa) veriſimile eſt omnes acquieturos.

§ 4. *Conventum* illum *Theologorum* quos (more quodam inſolito & extraordinario) *Domus Utraque* ad deliberandum de *Eccleſiaſticis* adhibuerunt, hactenus tantùm non probo, quòd nec legitimè *congregati* nec *electi* fuerint, nec totius Cleri *Angliæ* partes ſuſtineant, neque omni-

omnino liberè & incorruptè agere poſſint, cùm (etiamſi nulla alia vis fieret) intra certos tamen limites & fines conſtringantur.

Illud enim haud facilè credam, tot homines doctrinæ & pietatis nomine inſignes, qui *Liturgiam* & Regimen *Anglicanæ* Eccleſiæ haud ità pridem (in præcipuis) probaverunt, adeò de-repentè conſenſuros in *utrumque exſtirpandum*, (cùm Illud ſaltem ignorare non poſſent ſi non *Apoſtolicâ* inſtitutione, at *Primitivâ* & *Univerſali* Praxi defendi) modò integra fuiſſet ſuffragandi libertas, nec Diverſæ Factionis potentia occultas ſpes & metus inſtillando in eos, tandem valuiſſent, ut has ſimul promoverent pleniſſimas periculi Novitates, nullo reſpectu habito ad ſuperiorem ſuam *Sententiam* & *Praxin*, vel ad rem & exiſtimationem totius Cleri communem, ſpretâ Ordinis, Doctrinæ, & Religionis curâ, contra omnia denique Veterum Eccleſiarum *exempla*, Leges *Regni* conſtitutas, & conſenſum *Meum*, qui certè nunquam impetrabitur adversùs claram illam lucem, quâ Intellectus meus in hoc Articulo illuſtratur.

In rebus enim ejuſmodi, quæ non perinde ex profeſſo *rationi* aut *Fidei* aut Bonis *Moribus* adverſantur, & circa quæ in Scriptura haud ità clarè & diſtinctè præcipitur, ibi certè perpetua & univerſalis *Praxis* Eccleſiæ optima eſt, quam ſequamur, *Regula*.

§. 5.

§ 5. Quod ad me attinet, promptus eram vel donare *Presbyteratui*, vel reſtituere quicquid E*piſcopatui* conjunctus intra *Rationis* & *Prudentiæ* terminos poſtulâſſet: ut verò ità penitùs invadat illam Poteſtatem, & Gladio aſſerat, & *Antiqui* illius *Ordinis* Jura *aboleat*, id nec juſtum in E*piſcopatum*, nec *Presbyteratui* tutum exiſtimo, nec ullo modo vel E*ccleſiæ* vel *Reipublicæ* convenire.

§ 6. Moderata certè conſilia haud difficulter ſecuta fuiſſet debita *Reformatio*, atque ea, forſan quæ longè gratior fuiſſet iis Ipſis *Theologis*, qui ipſi priùs decepti multa poſtea Gravitatis ſpecie aliorum conſilia promovebant quæ, haud dubiò, jam ſatis detexerunt, licèt ſpes ſuas deluſas & offenſam præ metu diſſimulent.

§ 7. Specioſa verò illa & Popularia Chriſti ſcilicet *Gubernationis*, *Throni*, *Sceptri*, *Regni* (quod certè nunquam dividitur, nec, quod iſtorum eſt, bifrons) tum illud *Integræ* & *Abſolutæ Reformationis*, æquè facile eſt cuivis Novæ formæ appingere, quam pulcherrimos colores deformi Imagini.

§ 8. Feneſtras interim in Eccleſiis (ſatis tèmpore deformatas) confringere; Cruces etiam (quæ Civilia apud nos monumenta potiùs quàm Religioſa) evertere, Buſta mortuorum violare & Epitaphia eradere, quibus ſolùm admonebantur Poſteri quas Deo debent gratias in majori luce verſantes, Omnes porrò Miniſtros Sacris publicè operantes

rantes ſuo penitus arbitrio, & (quâ privatim pollent) Facultati permittere (ut meritò ambigat Chriſtianus, quibus tandem AMEN ſubjiciat, vel, nè fortè cum periculo in errores aut Blaſphema conſentiat, vel inſulſa forſan alia aut ridicula, ab audacibus plerunque & indoctis temerè inter Preces officia & Conciuncula jacta) quin edere paſſim Catechiſmos, & Confeſſiones Fidei reconcinnare, quaſi nulla priùs extitiſſet in hac Eccleſia Doctrina ſana omnino aut perſpicua circa vel ipſa Fidei elementa, quàm Quinquennii hujus proximì deliberatio hoc negotium integrè maturâſſet.

Iſta quidem omnia & his ſimilia, quæ vulgò fieri ſolent (nè nil facere videantur) ab his *Reformationum* larvis quibus brevem aucupantur Plebis gratiam (quæ his novitatum illecebris non ſecus ac Pueri Imagunculis *vehementer* quidem ſed non *diu* afficitur) tantum abeſt ut mereantur *Reformationis* laudem, ut revera (quantum ad *Charitatem*, *Pietatem*, Rectum *Ordinem*, & *Mors* ſpectat) turbida magis omnia & querula & confuſa relinquantur, quàm, ubi primò inchoaverant.

Haud enim facili operâ mala illa priora & detrimenta maxima penſare licebit aut corrigere, ſatìs carè ab illis conciliata, & neceſſariò ſemper futura, ni remedia debita adhibeantur.

Id

Id utinam ſeriò tandem & unanimiter vellent *Dei* opus agere, non *ſuum*. Multis ſanè incommodis obviam itum fuiſſet, ſi Religionem (prout dignum erat) *primo* loco ſpectâſſent.

Illud verò haud abſurdè exiſtimabant nonnulli, Eccleſiæ & Statûs Regimen, tot *Legibus* firmatum & diuturnâ *Conſuetudine* fixum haud ità ſtatim diffluxurum, & in novas ſuas *Formas* fundi facilè, niſi ad ignem priùs Belli Civilis colliqueſceret, in quo facti potiores, ſtatuerant Me & Subditos meos univerſos ad *procumbendum* adigere, & *adorandas Imagines* erectas ab illis & fabricatas: Sin id *Christi* Spiritus in horum hominum *pectoribus* (*Charitatis* nimirum, & *Manſuetudinis* & *Sapientiæ*) inſediſſet, quantum in linguis Nomen *Chriſti* & ipſiſſima *Reformandi* Regula jactabatur, haud dubiè (illius Benedictione) tùm in *Chriſti* Gloriam, tum in Bonum *Eccleſiæ*, Honorémque *Religionis* & veritatem efficaciùs multò valuiſſet.

§. 2. Qui *reformare* volunt publicè, in ſe primùm agant, & experiantur in corde ſuo quæ in alios conſtituunt: intus enim ſi quid fuerit deforme, vereor ut qui de *Publico* videntur ſolliciti, in ea *Privata* Conſilia pertrahantur quæ Publico Bono multum obſtabunt.

Recta quidem ratio *Reformandi* Eccleſiam minimè omnium conſiſtit cum Civilis Statûs *perturbatione*, nec oppreſsâ *Fidelitate* crevit unquam *Religio*, cujus hæc pars præcipua

cipua & Ornamentum eſt, Proximum enim à præcepto illo *Deum Tim:*, ſubjicitur *Regem Honora*.

§. 13. *Inſtaurabitur* (haud dubito) *Chriſti* Regnum *Meo* neutiquam *everſo*, & cùm ſtudia & affectus ceſſaverint, haud utique *Boni Chriſtiani* cenſebuntur qui *Boni Subditi* eſſe deſierint.

Chriſti certe *Regimen* in *ſtabilimentum* Regni Mei, non in *ruinam* cedet, cùm meum ab Illo acceptum profitear, atque id unicè in votis habeam ut in *Gloriam* Illius & Eccleſiæ *Bonum* adminiſtretur.

Si id ſeriò laborâſſent nonnulli vel quid hoc ſibi vellet intellexiſſent *à Chriſto regi*, facta illa ſua & dicta diſſolutiora quibus & mihi & ſibi invicem injurii fuerunt, multò rectiùs fuiſſent moderati.

§. 14. Quemadmodum verô *Boni* Fines nunquam juſta efficient *prava* Media; ità nec ex *malis* Principiis *bona* unquam fiet concluſio, ni miraculo quodam ſuæ Miſericordiæ lucem Deus è tenebris, è confuſione ordinem, & *è perturbationibus* noſtris *Pacem* creäre deſtinaverit.

Tu Domine, qui ſolus potes, Coronam nobis dare pro cinere, &, ſublatâ Hypocriſi, veritatem reddere, nè has nobis permittas Phariſaïcas ablutiones *pro Chriſtiana Reformatione imponere.*

Intus illi ſunt nobis Navi maximi, & turpitu-

pitudines, fac ut in nos ipsos severè agamus, & ab Animis nostris Reformatio incipiat, ut perspicaci Judicio, & integro Corde accedentes, quæ in Ecclesia *aut Statu perperam fiunt, idonei simus reformare.*

Cor mundum crea in Nobis Deus & Spiritum rectum innova in visceribus nostris, ut tuo ductu simul & tuâ benedictione in Tuam omnia Gloriam faciamus.

Miserere deformitatum & vulnerum, quæ temerarii & sævi Reformatores huic Ecclesiæ *& Statui inflixerunt; extingue Factionum flammas sub prætextu Reformandi accensas.*

Et quemadmodum per hæc mutuò dissidia, & confusiones palàm omnibus facere voluisti quàm sint pravi nonnullorum fines, & infirma Judicia; ità ex his flammis educas nos purgatiores, præeunte Christianâ magis, & plùs in se charitatis habente Reformatione, ubi nihil vindictæ aut ambitûs, avaritiæ denique aut sacrilegii polleat in eorum consilia, quibus opus tam insigne & bonum, & jam maximè necessarium æquo & licito more peragendum providentia tua demandaverit; ut internæ pietatis felicitate aucti Ego *simul & populus etiam Pacis externæ beneficio rectiùs uti in posterùm discamus.*

21. *De Epiſtolis Regiis* interceptis, & evulgatis.

L*Iteras* meas fuiſſe *interceptas*, opportuna erat Hoſtium Malitiæ, & præter ſpem occaſio, quâ tamen honeſtè & civiliter uti ignorabant. Nec ſanè arbitror, apud æquos & probos æſtimatores quicquam in illis repertum ità mihi in *probrum* ceſſiſſe, quàm ſic turpiter fuiſſe divulgatas, in eorum *infamiam*.

Tunc enim maximè ſe probat virtus, & generoſi animi vera indoles, cùm in hoſtes maximè liceat, nec ullâ magìs humanitate afficimur, quàm quæ ab iis defertur à quibus minimum ſperavimus.

Hanc à me gratiam inire poterant chartas meas celando: in quibus cùm eſſent *liberiora* quædam, atque etiam *arcana*, certè aliquid hic civilitatis neceſſarium duxiſſent homines non planè Barbari. Nec revera quicquam unquam inhumanius factum eſt, quàm eas publicè omnium oculis exponi.

Cum verò ſecus vellet Providentia, haud utique moleſtè fero Pectus meum (quod Divinæ Omniſcientiæ approbare ſtudeo) palam jam coram Mundo retectum fieri, ſine fucis illis omnibus & ſpecioſis ad populum ornamentis quæ in Publicis Epiſtolis & Orationibus nonnulli uſurpare ſolent. Utinam vel in penitiſſimos animi mei ſenſus introſpicere liceret Subditis meis; certè nîl aliud de-

pitudines, fac ut in nos ipsos severè agamus, & ab Animis nostris Reformatio incipiat, ut perspicaci Judicio, & integro Corde accedentes, quæ in Ecclesia aut Statu perperam fiunt, idonei simus reformare.

Cor mundum crea in Nobis Deus & Spiritum rectum innova in visceribus nostris, ut tuo ductu simul & tuâ benedictione in Tuam omnia Gloriam faciamus.

Miserere deformitatum & vulnerum, quæ temerarii & sævi Reformatores huic Ecclesiæ & Statui inflixerunt; extingue Factionum flammas sub prætextu Reformandi accensas.

Et quemadmodum per hæc mutuò dissidia, & confusiones palàm omnibus facere voluisti quàm sint pravi nonnullorum fines, & infirma Judicia; ità ex his flammis educas nos purgatiores, præeunte Christianâ magis, & plùs in se charitatis habente Reformatione, ubi nihil vindictæ aut ambitûs, avaritiæ denique aut sacrilegii polleat in eorum consilia, quibus opus tam insigne & bonum, & jam maximè necessarium æquo & licito more peragendum providentia tua demandaverit; ut internæ pietatis felicitate aucti Ego simul & populus etiam Pacis externæ beneficio rectiùs uti in posterum discamus.

21. *De Epiſtolis Regiis* interceptis, *&* evulgatis.

L*Iteras* meas fuiſſe *interceptas*, opportuna erat Hoſtium Malitiæ, & præter ſpem occaſio, quâ tamen honeſtè & civiliter uti ignorabant. Nec ſanè arbitror, apud æquos & probos æſtimatores quicquam in illis repertum ità mihi in *probrum* ceſſiſſe, quàm ſic turpiter fuiſſe divulgatas, in eorum *infamiam*.

Tunc enim maximè ſe probat virtus, & generoſi animi vera indoles, cùm in hoſtes maximè liceat, nec ullâ magìs humanitate afficimur, quàm quæ ab iis defertur à quibus minimum ſperavimus.

Hanc à me gratiam inire poterant chartas meas celando: in quibus cùm eſſent *liberiora* quædam, atque etiam *arcana*, certè aliquid hic civilitatis neceſſarium duxiſſent homines non planè Barbari. Nec revera quicquam unquam inhumanius factum eſt, quàm eas publicè omnium oculis exponi.

Cum verò ſecus vellet Providentia, haud utique moleſtè fero Pectus meum (quod Divinæ Omniſcientiæ approbare ſtudeo) palam jam coram Mundo retectum fieri, ſine fucis illis omnibus & ſpecioſis ad populum ornamentis quæ in Publicis Epiſtolis & Orationibus nonnulli uſurpare ſolent. Utinam vel in penitiſſimos animi mei ſenſus introſpicere liceret Subditis meis; certè nîl aliud de-

deprehenderent, quàm quâ curâ & amore diſtractus ſim, non quò Jura *Mea* magis, quàm ut pacem *eorum* & felicitatem conſervem, & quàm ingenti mœrore conficior, eos ità in perniciem ſuam deluſos.

Nec quicquam ampliùs ex his literis malevolentia ullius conſecuta eſt, quàm, quod omnibus notum fecerim quàm conſtanti animo fuerim in *Uxorem* Meam, *Leges* & *Religionem*; Mella legent *Apes*, ubi virus fugit *Aranea*.

§. 2. Quòd explicare me voluerim anguſtiis (in quas me Hoſtes adegerant) licitis & honeſtis Fœderationibus initis, nemo ſanè vituperabit qui me amat & Rempublicam, cùm haud fieri omnino poſſit, ut ſint *felices* Subditi Mei Me *miſero*; vel pace ſuâ & Immunitatibus, Me oppreſſo, potiantur.

Satis patet, ad hoc unicè nonnullos collimâſſe, ut *Abſalonis* exemplo, atroci aliquo facinore latius indies fieret diſſidium, & exacerbatam utramque partem ità à ſe invicem diſtraherent, ut nulla ſpes eſſet poſtea redintegrandi.

Has verò, ut & cæteras Injurias non ſolùm (Deo Gratias) æquo ſatis animo ferre poſſum, ſed (quæ mea eſt Charitas) ignoſcere.

§. 3. Ea interim fuit Animi mei integritas ut non multùm metueret à ſtylo lædi: licèt enim arcani fiducia in id genus *Literulis* majorem fortè in ſcribendo licentiam permitteret & malignorum cavillis obnoxiam, nunquam

quam tamen principalis mei consilii innocentiam vel tam malè intelligere, vel sinistrè interpretari possunt, ut non omnibus fiat perspicuum, me nîl magis exoptâsse, quàm ut omnia feliciter componerentur, *Justitiæ* & *Honoris* ratione habitâ: ídque non ex *meâ* magis quàm *populi* sententiâ, eorum saltem quibus aliqua supererat aut *amoris* in Me, aut *fidei* scintilla: quibus etiam ipsæ hæ *Literæ* clarè demonstrabunt mei & *Rei* meæ privatæ, & *Regni* mei curas posse & negotia arte, quâ Principem decet, capessere; quod non libenter de me credi volunt Hostes mei, quasi ex aliorum Præscripto & Dictato viverem quos *Pravorum Consultorum* nomine infamârunt.

§. 4. Jam forsan me respicient nonnulli ut meorum Consiliorum *Autorem*, & cùm alium non habeant in quem litem intendant, in Me posthac omne odium effundent, quanquam id semper illis ægrè fuerit, ut vel ullâ animi mei libertate gauderem, vel conscientiæ meæ luci obtemperarem, quem sibi planè addici & mancipari volunt, sua inprimis *consilia* à Me probari debere existimantes, qui tam diu contra Me Bellum gesserunt.

§. 5. Satis quidem fuisset illius diei victoria, cùm accesserunt in prædam *Literæ* meæ, ad explendam illam Famæ popularis ambitiosissimam sitim: Siquidem apud vulgus hominum bene tantùm audiunt prospera, contra adversa & afflicta conditio omnì statim con-

tumeliâ

tumeliâ excipitur, quasi Bona Fortuna Umbra semper esset virtutis, & non frequentiùs turpia & injusta facinora in hoc Mundo prosequeretur.

Verùm illis qualicunque successu nunquam satis muniri videtur & commendari causa ejusmodi, quæ à Turbis auspicata de Aura Populari dependet. Has ergô suis consiliis utilissimas ducunt victorias quæ famam & existimationem meam apud populum pessundent. In horum enim pectoribus, omnes Amoris, Reverentiæ, Fidei scintillas ità penitùs sopitas aut extinctas cupiunt, ut nunquam possint reaccendi in illum ardorem, quo vel Me vel Legum, vel Regnorum meorum Libertates (quas omnes pariter eversas cupiunt) vigeant ampliùs aut restituantur; existimatione meâ ereptâ via pulcrè sternitur ad eripiendum Mihi vitam & Regnum: Regno enim indignus jam nec vitâ dignus judicabor. Accuratâ igitur sævitiâ pariter & astutiâ cogunt priùs exequias Honoris Mei celebrare, ut mox interitu meo parentetur. Sed haud dubito veram illam Dei Justitiam, nec errori nec affectibus obnoxiam posse aliquando & velle perversa hominum studia, & consilia evertere; Potest ille efficere, & (ut spero) efficiet, ut in bonum meum cedant quæ in Me pessima Inimici vel cogitârint, vel fecerint.

§ 8. Nîl me interim aliud existimo hâc *Literarum* interceptione quàm tot Chartulas tan-

tùm

tùm perdidisse. Quantum verò Illis perierit Humanitatis famæ (quæ cùm omnibus debetur, certè omnium maximè ab iis qui singulare præ se ferunt pietatis studium) quantum etiam Reverentiæ & Honoris Regi suo debiti, & presens ætas & futura optimè judicabit.

Sed nec Ipsas Eorum conscientias arbitror ità penitùs in stuporem datas, ut non sensu aliquo secreto afficiantur pudoris illius & Infamiæ quæ inhonesta facinora comitatur, utcunque publicâ adulatione, & populari Gratiâ commendata.

§. 9. Certè nunquam sperabunt Deo posse approbari turpem hujusmodi rem & indecoram; modò velint meminisse quâ Deus olim benedictione illam *Nohæ* Filiorum verecundiam & filialem in Patrem teneritudinem compensavit, cùm nullâ contrà parentis infirmitate vel excusari posset *Chami* impudentia, vel ab execratione illâ liberari ut esset *Servus Servorum*, quæ (vereor) ut sit illis hæsura, qui actibus plenis probri & placere student Populo, & hoc sibi Patrocinium firmare.

§. 10. Haud verò magis vel defendi possunt vel felicem exitum sortiri illa eorum malitiosa consilia, qui hac me ratione cogitabant summæ apud Populum ignominiæ & ludibrio exponere, officii illius valdè immemores, quo modestè celare jubebantur, si quid verè in Patriæ *parente indecorum* comperissent; quod tamen (Deo Gratias) neutiquam factum

est, sed illius potiùs Gratiâ perfectum, ut mihi non secus (quàm olim *Davidi* evenerat) reverentiam porrò conciliârit ipsa hæc Literarum vulgatio, quâ me ut *Vilem Personam*, omni prorsus exutum Majestate, & nullâ posthac fide aut existimatione dignum exhibere omnibus voluerunt.

Tu verò (Domine!) qui Sapienti tuâ & cuncta disponente Providentiâ ordinas ea quæ videntur in humanis rebus incertissima, fac ut constantem tuam in Me Misericordiam agnoscam, etiam ubi in me maximam licentiam Hostibus meis permisisti.

Tu qui olim Achitophelis *consilia difflâsti, & in bonum tui* David, *& exitium Autoris convertisti, ità & horum potes machinamenta subvertere qui hæc mea secreta evulgando, odio me volebant & contemptui Populi exponere. Tuam Omniscientiam appello Testem integritatis meæ, quàm iniqua & falsa sint illa valdè probrosa, quæ hac Chartarum mearum occasione Hostes mei pessimi interpretes de me vulgò credi postulârunt.*

Malum quod in Me machinati sunt, & sollicitè ità procurârunt, ità in Caput Ipsorum revertatur, ut induantur pudore, & operiantur sicut diploide, confusione suâ.

Vides Domine, quàm id omni studio agunt, ut Honorem meum deturpent, sensa animi detorqueant, & vestigia exprobrent Uncti Tui.

Me verò Corde illo dones quo libenter contumelias accipiam Tui *causâ, &* T*uæ Ecclesiæ.*

Hunc

Hunc in Me firma animum, ut tuo maximè ſtudeam honori: meum tibi curæ fore nîl dubito, vel me enim Poteſtati illi & Majeſtati reſtitues (quam nonnulli tuo permiſſu ità quærunt eripere) vel illâ coronâ imperties Chriſtianæ patientiæ, tibi uſque pertinacis per gloriam & ignominiam, per infamiam & bonam famam ſervire:

Tu (Domine!) fons es Bonitatis & Honoris, tu eximiâ Majeſtate indueris: fac me tuæ Excellentiæ quâ ſapientiâ Juſtitiâ & miſericordiâ ſuperas, aliquo ſaltem modo participem, nec jam illo deſtituar Honoris & Majeſtatis portione dignâ Loco in quo me collocâſti, qui es Exaltator Capitis mei & ſalus mea.

Duc me Domine, tuâ Gratiâ ad Tuam *veram ſolùm & æternam Gloriam.*

---

22. *Cùm abiret Rex ab* Oxonio *& ſe ad* Scotos *reciperet.*

Uanquam *tria* mihi Regna Deus dederit, nullibi tamen *locus* reſtat, ubi jam tutum *caput* (tuto ſimul *Honore*) deponam. Ità enim oſtendere volebat Deus ſe tutiſſimum eſſe perfugium, & arcem omnium munitiſſimam, in qua oportet confidere.

In his rerum anguſtiis non tam *Homines*

quàm *Deum* respicio. Sic Illi visum est facere: atque adeò Me penitùs & afflictas res meas in Illius misericordiam conjicio, cujus unius arbitrio manus omnium & corda imperantur.

§. 2. Quod *viribus* negat providentia, *prudentiæ* forsan concedet. Advocata in consilium necessitas jubet ut incolumitati meæ prospiciam, *dissimulato* me illinc *habitu* subducens ubi præcipuum robur supererat, ut eorum jam *fidem* experiar qui has primùm Turbas inchoârunt; fortè his tandem instrumentis usurus est Deus ad hæc omnia honorificè componenda.

Hæc fortè de illis fiducia exuet eos armis, & vincet: quòd me Illis sic ultro crediderim, affectus eorum arctiùs astringet, qui ità crebrò professi sunt non se *in Me*, sed *pro Me* pugnare.

§. 3. *Ænigma* jam hoc explicandum est, & occasio illis offerenda quâ jam orbi testentur, non se ea quæ *agunt*, sed quæ *dicunt* velle.

Deo verò hîc custode opus est, consiliúmque & solatium à Conscientia mea petendum. Tradam *corpus* licèt in istorum manus, *animam* tamen Deo & mihi integram servare decrevi, nullâ unquam necessitate cogendus vel *Honori* meo renunciare, vel à *Judicio* deflectere.

§. 4. Quod *vi* rapere volebant, jam his *ultro* donabitur, tam insolito genere præsidentiæ, ut jam meritò pudore afficiantur, si id n

no

non præſtent quod debent, & quod verbis ſunt ſæpe proteſtati.

Haud enim Deo ſatis viſum eſt ut militari meo Robore ad me tuendum deſtituar, niſi eorum etiam Arma implorem, qui licèt ex officio me tueri debeant, adhuc tamen cenſentur in hoſtium numero.

Ità variæ ſunt res humanæ, & in eo ſæpè difficili Status Principum verſatur, ut in quo collocant illi *præſidium*, ibi maximum ſubſit *periculum*, &, quod credunt *periculum* in *ſalutem* vertatur.

§. 5. Eò jam redactus ſum, ut, qui ſtrenuè Partibus hæſerunt ſint à me relinquendi, ut ad Caſtra inimica confugiam: forſan hanc *Pacis* rationem feliciùs initurus, quàm illam *Belli*, quò & ſanguinis effuſio ſiſtatur, & jam vulnera facta coaleſcant, dum ſim interim haud perinde de *Mea*, quàm de *Meorum* incolumitate ſollicitus, ut qui majora potiùs velim pericula tentare quàm conſtantem eorum Fidem extrema pati.

Eſt & aliqua in luſitando peritia, ſcire jam vincere non poſſe, & maturè deſinere, quàm fruſtrà certare.

Id jam ſummo ſtudio agendum, ut Judicium meum ampliùs confirmem, ſimque juxtà à Ratione & Religione inſtructior, nè libertatem *Animæ* meæ ſimul tradere videar, aut *Conſcientiam* illis mancipare, quos vel ab initio oportuerat *Argumentis* potiùs quam *Armis* in hæc nova ſua poſtulata Conſenſum meum exoràſſe.

§. 6. Nullus apud me (Deo gratias) ſucceſſus fucum vero facit, aut fraudem, nec jam minùs in hoc rerum articulo verba mea animo reſpondebunt, quàm ſi eſſent (prout Regis inter Subditos eſſe decuerat) *plena poteſtatis.*

§. 7. Vix maximè Divina Ratio eſt: nunquam inopem Me virium putabo, dum hac integrè & liberè frui liceat. Nulla externa Fortunæ *Eclipſis* hac Me luce innatâ fraudabit. Quicquid *extra* Deus negabit roboris, *intus* à Gratia Illius (uti ſpero) in conſtanti animo ſupplebitur, non ut *negem* præfractè quod concedi par eſt, ſed nè quid ejuſmodi *concedam* quod *Ratio* & *Religio* jubent negare.

Nec Me interim *minorem* factum exiſtimabo, dum hanc Conſcientiæ integritatem cuſtodiam quæ Mihi ſola *Gemma* ſupereſt digna *ſervari.*

O Tu *Animarum Moderator Supreme, qui Conſcientiis noſtris ſolus imperas: licèt ignorem quid agere debeam, oculos meos ad te dirigo. In tutelam tuæ Miſericordiæ Me ſemper committo.*

Quemadmodum Me ſervâſti in die prælii, ita & adhuc potes vim Tuam *in infirmitate mea oſtendere.*

Sis Tu *mihi in nocte obſcuriſſima* Columna Ignis, *quâ illuminari ſimul poſſim & dirigi; & in die* Tribulationis *ferventiſſima ſis* Columna nubis *Me inumbrans & protegens.*

Tu

Tu nôsti (Domine !) *Me nullâ penitùs animi pervicaciâ, sed justissimis argumentis persuasum, à Ratione, Honore, Religione ductis hæc & Capitis mei, & Pacis, & Incolumitatis pericula adiîsse, ut Me iis opponerem qui hæc vi mihi extorquere voluerant.*

Nè Tu *justa sinas mentis meæ proposita cum externo robore flaccescere: comitetur me usque Bona Conscientia in hac solitudine & derelictione.*

O nè prodam unquam Rationis meæ Facultatem, & illam Arcem Animæ meæ, quam Tu *mihi tuendam credidisti.*

Deduc me super Semitas Justitiæ, & ostende mihi salutare tuum. Fac ut placeant tibi viæ meæ & tunc inimicos quoque convertes ad Pacem.

---

23. *Cùm* Scoti *Regem* Anglis *traderent*, *& de Custodiâ* Holmbeiana.

N hoc tamen *Scotos* istos coram Mundo absolvo, quòd me haud quàquam fefellerint; nunquam enim Illis, ampliùs quàm Hominibus par est, credidi: si ab iis *divendar*, dolet *eos* hoc maximè facere, & multò *Servatore* Meo cariùs me æstimari.

Sunt hæc alia insuper experimenta, quibus Deus Me voluit Inconstantiam Humanam explorare, ut me penitùs in se defigat, nunquam Illos deserente, qui in Ipsum crediderint; *quassetur* licet *arundo Ægyptiaca* subter *volam Illius qui innititur*, Rupes tamen *Israëlis* in æternum manebit.

§. 2. Dei Me jubet Providentia à cæteris omnibus ad seipsum confugere, ut in Illo Me fruar, qui Me nimis perdidi, cùm in aliis Spes extrà collocaverim.

Soli jam & *Captivo* (eò enim jam redactus sum) satìs otii superest quo de Mundi Vanitate, & Inconstantia cogitem.

Id Deo expedire visum est, ut Me Uxore Meâ, Liberis, Exercitu, Amicis, & Libertate destituat, ut sim unicè Illius, qui est *Unus Omnia.*

§. 3. Parvi refert inter *Infelices* numerari, modò Nigro *Impiorum* Catalogo inter Sacrilegos Principes non asscribar.

§. 4. Nulla quæcunque coarctatio animam meam illaqueabit, nec id unquam à Me impetrabitur, quo vel Hostibus Meis *insolentiam* augeam, vel Amicis *pudorem*, vel Nomen Meum reddam *execrabile*.

Nihil est quod triumphent detento *Corpore*, cùm Ipse *Animam* retineam in nîl adversùs Conscientiam expugnari firmam.

Quod hi vocant *Pertinaciam*, id à Deo reputabitur *honesta Constantia*, à qua *Ratio* nō minùs & *Religio*, quàm *Honor* Meus vetat recedere.

§. 5.

§. 5. Patet jam, haud ita in *Pravos Consiliarios* quàm in *Bonam Conscientiam* huc usque pugnatum, nec illis unquam animum fuisse Me ad Parlamentum *retrahere*, quàm ad Ipsis priùs obsequendum *animum* meum *pertraxissent*.

Si quod petunt nonnulli concederem, essem is profectò quem cupiunt, non eò *Rex* potior, sed & *Homo* & *Christianus* multò deterior.

Quod *Turbæ* & *Arma* non poterant, nunquam à Me impetrabit *Captivitas*, æquè, cum illis, *intuta* Principi, sed non magis *formidanda*.

§. 6. Nulla mihi nassa fiet metus hominum, nec animam impediet Libertatis amor: Præstat enim ab *aliis* quàm à *Me* ipso prodi, & ut Libertatis lytron Conscientia persolvat; quod enim mihi maximè cupiunt facere inimici injurium, sine meo consensu non possunt.

Dum id integrum solum habeam cum *Ratione* negare, maximam eorum mallitiam frustabor, qui nec rectè uti sciunt quæ jam olim concesseram, nec quid aliud à Me postulare, quàm ut in Meam & Meorum perniciem operam meam velim commodare.

Imò etiamsi Me *interimant*, saxo, nulla erit causa cur *contemnant*, nec Mihi tanti Libertas & vita ipsa, quanti pax Conscientiæ, cùm Coronæ Meæ Honore & Salute Populi conjuncta; queis sim *uno* forsan *Verbo* magis nociturus, quàm *quæcunque* Belli *mala*: dum, ut

paucis indulgeatur, *cunctos* pessundem..

§. 7. Reviviscent (Deo juvante) Leges nostræ, & cum iis Subditorum Meorum obsequium & amor, modò nè Meo *Consensu* sepeliantur eo Probri & Injustitiæ Tumulo, qui à nonnullorum violentia effoditur.

Si non aliàs hæc liceat redimere quàm Libertatis Meæ aut Mortis pretio, en Me ultro paratum dependere.

§. 8. Nulla sors Regi verè calamitosa, quæ secum Animæ Ipsius & Populi & Posterorum servitutem non trahit.

Cernent forsan futura secula in quod præsens ultro amat *cæcutire:* & ostendet Deus aliquando Populo Meo, Me *pro Illis* potiùs optâsse, quàm *cum Illis* pati; etiamsi planè constaret Me in eorum servitutem assentientem posse in aliquam libertatem restitui, satiùs duco unum Regem vel de extremis periclitari, quàm tot in Eos Tyrannos confirmare: quod Deus avertat, quicquid de Me facturus est, qui Me in Solitudine Mea solum esse non sinit.

Tu *enim (Domine!) infinitè Bonus & Magnus semper mecum es, cujus potior vitâ præsentia est, & cui servire Libertas consummatissima.*

Agnosce Me *Famulum* Tuum, *nec jam querar amissam libertatem Christiano, & Homine & Rege dignam,*

T*uâ tamen usque Benedictione adsit Ratio Mihi ut homini; ut Christiano Religio; & constans cura, ut Regi, Justitiæ.*

Cæteris licet omnibus ornamentis externis dispoliari permiseris, maneant illa semper salva per quæ Te fruor, & quæ eripi Mihi *invito non possunt.*

Nullo Igne afflictionum effervescant ullæ animi perturbationes, ut in iræ impotentiam, aut spurcos metus ebulliant. Multi *dicunt non est Salus Ipsi in Deo Suo, Leva Signum super* Me, *nempe lucem vultûs tui, nec jam ampliùs Libertate, nec salute, nec* Majestate *indigebo.*

Illum Mihi *Constantiæ des, & Patientiæ modum, quem præsens* Mea *Conditio desiderat.*

Robur Meum *dissipatur, Spes ab hominibus destituitur, ipse Captivus detineor, O nè elongaveris Domine, nè Inimicus* Meus *nimium contra* Me *invalescat.*

Tanquam prodigium factus sum multis, Tu adjutor fortis & asylum prævalidum.

Fac mecum Signum in bonum, ut videant qui oderunt Me & confundantur, quoniam Tu, Domine, adjuvisti Me & consolatus es Me. *Spiritu principali confirma* Me, *ut & faciam voluntatem Tuam, & patiar quod tibi placuerit.*

Miserere Mei *Deus quoniam in Te confidit anima* Mea, *& in umbra alarum tuarum sperabo donec transeat iniquitas.*

Exsurge Domine, eripe Mé, *nè longè facias miserationes tuas à* Me.

Etiamsi Me *occidas; in tua tamen* Misericor*dia & Servatoris* Mei *meritis confidam.*

Scio quòd Redemptor Meus *vivit; Et si ambulavero per vallem umbræ mortalis, nihil mali timebo.*

24. *Cùm Regi sui* Sacellani *interdicerentur.*

CUm sic Dei Providentiæ visum fuerit Me Civilibus Solatiis, & cætero omni famulâtu orbare, nullâ re commodiùs arbitrabar omnium posse absentiam suppleri, quàm *Sacellanorum* Meorum Contubernio; quos & ob *munus* suum revereor, & ob *fidem* diligo: Horum enim doctrinâ pietate & precibus Me sic meliùs sperabam potuisse tum incommoda cætera tolerare, tum in futuram Meorum restitutionem, & sanctiorem usum præparari, dum adjutus horum pietate spiritualem *messem* Gratiæ inter *tribulos* & *spinas*, & post duram Afflictionum *Arationem* perciperem.

Nunquam sanè Mihi Magis necessaria fuerat nec expetita magìs opera eorum & auxilium, qui *Pietatem* cum *Judicio* & *Religionem* cum mente *sana* conjunxerant.

Quâ Me clauserunt solitudo ad cæteras Meas *Tentationes* ut *Desertum* accedit: quos enim Mihi obtrudunt Comites quàvis sunt solitudine tristiores.

§. 2. Jam si Mea *Vectigalia*, aut Jus *Militiæ*, vel Regnorum aliquod postulâssem, haud mirarer denegantes quod illa improba Politice ideò vetat restitui, nè hoc facto faterentur se injustè usurpâsse: Dùm verò *Sacellanorum* Meorum Spirituale mihi solatium abnuerint, duriùs Mecum & inhumaniùs actum videtur, quàm quod unquam à Christianis factum est

vel

vel in infimæ ſortis vinctos, vel maximorum facinorum reos; qui, etiamſi Legis ſeveritate aliis vitæ commodis priventur, tamen Religionis miſericordiâ, *beneficio* fruuntur *Cleri ſui*, ut quæ ſimul nolit Corpora *perimi*, & Animas *damnari*.

At neque hoc Mihi permiſſum in *angore* Meo, ut à quocunque *Bono Angelo* ſuſtenter; Is enim Mihi jure optimo videtur Doctus Pius & Prudens Theologus, quales certè Meos omnes exopto.

Quibus priùs invidiæ erat Me Regem eſſe, jam moleſtum eſt eſſe Chriſtianum; ità Me omnibus quærunt *ſpoliare*, quaſi id etiam vererentur nè vel *Salva* Mihi *Anima* ſupereſſet.

Nulla Charitas clementiùs interpretari poteſt tam præfractè negatum poſtulatū æquiſſimum, ut Mihi nonnulli è *Sacellanis* adeſſent.

§. 3. Cogitabam hoc Mecum aliquando, ideo forſan ab Illis (licèt parùm Chriſtianè) negatum, quòd ægrè ferrent Me Meos *Theologos* ſuis *Miniſtris* anteponere, quos (licèt aliàs forſan virtute & pietate laudabiles) haud tamen rebar idoneos qui remedia Mihi in præſens aut ſolatia adhiberent, quorum quidem nonnulli magna harum *Calamitatum* Cauſa, & *vulnerum* meorum exiterunt.

Quin etiam inter eorum Saniores nondum ea in Sacris unanimitas & conjunctio Cordium exſpectanda eſt quàm in ejuſmodi officiis *Meum* unà & pro *Me* peragendis, vehementer deſidero; cùm eorum plerique, Judiciis vel

à meo diversis, vel in Meum suspiciosis, vel omnino adversantibus, haud unquam eo concentu harmonico (qui maximè in precibus & cæteris Sacris requiritur, ut cum fructu præstemus) vel cum meo sint Spiritu, vel cum eorum Ipse, concordaturi. Aurea enim hìc Regula & *Perfectionis Vinculum* in illo mutuo amoris & charitatis consistit.

§.4. Sunt Remedia nonnulla pejora morbis; & planè consolatores ejusmodi major ipsa calamitate calamitas, cùm (velut amici illi *Job*) non confirmare animum patientiâ studeant, sed eò velint perducere, ut repudiatâ & proditâ Innocentiâ suâ, de Divina Misericordia desperet, & justè latas agnoscendo eorum injurias, confirmet insolentium inimicorum manus, & corda magis faciat indurari.

Ità valdè faveo *Ecclesiasticis* omnibus (qui in se dignum quid habent tanto munere) ut hàc causâ præcipuè rem Meam in discrimen adduxerim, quod pertinaci conscientiâ in tuendo iis Jura sua persstiterim, quos, quò magis ut *pupillos* intuebar sub Sacrilegis oculis constitutos sævorum & rapacium Reformatorum, eò ampliùs ex officio Meo ducebam *Patrem* Me & *Patronum* Illis pariter & Ecclesiæ præstare, quanquam malè mihi à nonnullis hæc gratia rependitur, in ea forsan tempora victuris, quibus non minùs de Mea *calamitate*, quàm de ingrato suo *errore* seriò doleant, luántque contumelias illas & parvipendium, cui & se & ordinem suum fecerunt obnoxium.

Hos interim omnes misereor, sperno neminem: id saltem credebam meritò Mihi potuisse indulgeri, ut eos Mihi peculiares adsciscerem; qui & Judicio Meo probatissimi erant, & Sententiæ maximè conformes. Quod cùm non impetraretur, multò potiùs duxi (etiam cum aliqua Impietatis suspicione) nullis Precibus interesse, quàm simulare Me eorum participem quibus nec Cor Meum adstipulari, nec lingua potest respondere AMEN, nisi Intellectui Meo prorsùs obluctari, & animam Meam velim mentiri.

§. 6. Prorsus in Sacris hujusmodi & Solennibus Officiis nec profana Mihi placet audacia, nec insulsa, & sensu destituta pietas, sed eo judicio & humilitate & gravitate peragi, quâ se supplex demonstret, & de Dei Majestate, & de Ecclesiæ Honore sollicitum, tum & suam Vilitatem cogitâsse, atque illud etiam non ignorâsse, vel *quid* fas à Deo peti, vel *quo modo* Peccatorem deceat Divinam Misericordiam pro seipso & aliis implorare.

Juxtà omnes illæ Preces offendunt, in quibus aliquid protervius, rusticius, perturbatius auditur, cùm hic absit necesse vel *humilitas* in Deum, vel in homines *charitas*, vel quæ ipsi officio *reverentia* debetur.

§. 7. Fateor Mihi magìs arridere, ut meditatas probè, & studio ad laboratas *Conciones*, ità eas *Precum* Formas Publicas, quæ tum Ecclesiarum, tum Christiani cujusvis necessitati magìs sunt consentaneæ; quia in his multò explora-

tiùs

tiùs habeo quibus Cor Meum debeo adjungere, quàm in cujusquam extemporanea Facultate licuerit; quam quidem ut minimè interdictam velim publicâ occasione exigente, ità liberrimè tunc posse exerceri censeo in privatis illis nostris secessibus, ubi nec officii solennitas, nec verecundus aliorū respectus tantùm in ritu exteriori curam desiderat: quanquam lux Intellectus & Affectuum fervor sint illa maximè necessaria in Sacris omnibus Officiis, sive sint illa Solennia, seu ex occasione nata, solitaria, vel cum aliis conjuncta.

Æqui interim homines existimabunt Me eâdem prorsus ratione *Sacellanos* Meos Eorum *Ministris* prætulisse, quâ *Liturgiam* præfero *Directorio*. In *illa* semper eductus, & exercitatus fui; in *hoc* nondum initiatus, & planè novus. Quod tametsi meliùs callerem, haud unquam Illius ductu (tanquam certâ ullâ *Regulâ* & precum *Canone*) persequi liceret aut investigare devias eorum aberrationes extra omnem semitam & regulam, qui huic ità præclaro instituto & inprimis utili applaudunt; quanquam & jam etiam à plurimis sperni cœpit & obsolescere, non secus ac illæ Preces nostræ publicæ, ab iis maximè fastiditæ, quorum magna pars pietatis in illa Plebi gratissimo maledicentiæ argumento versatur, ut debacchentur scilicet in *Liturgiam*, & Regimen Ecclesiæ, & exponant (quà possunt) ludibrio. Mihi potiùs denuncietur *Væ soli*, quàm illud audiam horrendum *Væ vobis, Hypocritæ*, quod

quidem

quidem meritò formidarem, si quæ *corde* respuo, ea *precibus* expetere simularem.

§. 7. Fortè nonnulli eorum arbitrantur Me satis fungi posse *Sacerdotis* erga Deum officio, licèt *Principis* nequaquam in homines.

Utrumque sanè Munus non nego *Regium* pariter & *Sacerdotale* eidem benè posse Personæ competere, quemadmodum etiam antiquitùs sub eodem prorsus Nomine Juri *Primogenituræ* connexa erant. Potiores quos imitarer non habui, quàm illos Reges inclytos *David* & *Solomon*, non *Coronâ* & *Sceptro* illustriores, quàm piis *Psalmis*, & Divinis *Parabolis*; unde hic *Ecclesiastæ* nomen obtinet, ille meruit *Propheta* appellari: *Tituli* reverà multò ampliores (ubi dignè collocantur) quàm quoscunque Romani Imperatores à *devictis Gentibus* usurpârunt; cùm sit longè Gloriosius *Verbo* Animas hominum ad Ecclesiam Dei convertere, quàm Eos *Gladio* subigere in servitutem.

Cùm verò (ità Dei Providentiâ ordinante) *Regum* ferè semper fuerint & *Sacerdotum* munera *Ecclesiastarum* quoque & *Principum* tam in Judaïcis quàm Christianis Ecclesiis *discriminata*, dolet Me in id necessitatis devenisse, ut vel *idem* sim Mihi *uterq;*, vel neutris fruar.

Qui enim Regiâ Me Potestate & Dominatu spoliant, non minori violentiâ adnituntur, ut Sacramentis, Precibus, Concionibus (vel per plurimos Menses) interdicar, ni Mihi Ipse sim *Sacellanus*.

§. 9. Cle-

§. 9. *Clerum* certè cùm ut Rex *Christianus*, tutari debeam; ità ab Illis viciſſim *Donorum* ſuorum & *Orationum* beneficium exſpecto, quas ideo meis & aliorum efficaciùs reor valituras, quòd à mentibus magìs illuminatis, & minùs turbido affectu fluunt, quàm eorum ferme ſolent qui negotiis ſeculi implicantur. Porrò hæc æſtimandum eſt acceptiora officia, & majori benedictionum incremento cumulari, quæ ſunt ritè peracta, & muneris illius præſcripto, ad quod à *Deo* & *Ecclesia* peculiari modo deſignantur nonnulli, & conſecrantur. Licèt enim quoad ſenſum latiorem *Spiritualis Regiminis*, (quo quævis pia Anima *Christo* ſubjicitur, & per Illius merita quotidie ſe & Cultum ſuum in Oblationem Deo ſiſtit) unuſquiſque Fidelium & *Rex* & *Sacerdos* dici poſſit, (cùm *Regali Socerdotio* induatur) ſi tamen Ordinem Eccleſiaſticum & externam Politiam ſpectemus, æquè certò ſecutura eſt Religionis confuſio, ſi quiſque partes *Ecclesiastæ* aut *Sacerdotis* agat, quam foret in ea Republica ubi omnes *Regnum* ambirent.

Ego multò modeſtioribus *Principiis*, & (ut opinor) piis magìs innutritus ſum: conſcius impotentiæ meæ *Spiritualis*, eò impenſiùs æſtimo & deſidero omnia illa pietatis ſubſidia quæ Mihi à ſanctis & probis *Miniſtris* (ſive illi *Epiſcopi* ſint ſeu *Presbyteri*) adminiſtrari poſſunt in his anguſtiis, in quas (Deo permittente) ità à Subditis Meis ſum redactus, ut nil ſit amplius quod eripiatur præter vitam reſiduam,

duam, nec Mihi ultra quicquam expetendum, (in quo minùs arbitrabar vel offensam eorum, vel suspicionem irritare qui Mihi hoc tam districtè negârunt) quàm ut aliquod Mihi saltem in *Animæ* Meæ levamen, & solatium suppeteret.

In hunc enim finem Illos nominavi, quorum vita probro omni (quod sciam) vacua, tum *Doctrina* & *Pietas* non minùs, quàm in Me *Fides* perspecta, adversùs quos nihil est quod objiciant, nisi forsan quòd sint maximè idonei, studiísque in Me nimiùm propensi.

Sed neque hæc prima opera est (licèt omnium præcipua) quâ ab illis coactus sine aliorum *Ministerio* defungor, quanquam ægriùs Me fatear *Sacellanis* meis quàm cætero omni *Famulitio* carere, quódque Mihi ab Uxoris & Liberorum divortio proximus certè (imo major in nonnullis) dolor, cùm ab his plus forsan humanis affectibus indulgeatur in præsens, Illi in Gratiæ Cœlestis incrementum prosint.

§. 10. Hoc Me solatur, quod his *Mediis Ordinariis* necessariò destitutos solet Deus *Donis* suis & Gratiâ *extraordinario* quodam modo supplere.

Si Me Spiritus illius erudire & infirmitates meas (quod spero) adjuvare voluerit orantis, legentis, meditantis, haud jam alio *Oratore* aut *Doctore* opus.

Ad Te igitur, Deus Meus, has jam Preces meas

meas solitarias dirige: quod alienæ opis deest per immediatam Tui Spiritûs assistentiam supple, qui & tenebras meas solùm illustrare potest, & excitare torporem.

O Tu Sol Justitiæ, Sacer Fons Cœlestis Lucis & Ardoris, Clarifica cor Meum & accende, docens Me simul, & pro Me intercedens. In te Omnis Plenitudo, A Te Omnis abundantia; Per Te Omnis acceptatio, Tu Mihi in societatem, in solatium sufficis. Tu Rex Meus es, esto Mihi & Propheta, & Sacerdos: Regas me, erudias Me, pro Me precare, & Mihi semper præsens sis.

Valuit olim in Te colluctatio Jacob in illo Sacro duello, cùm nemo esset præter Te qui assisteret. Tu Illum robore donâsti, quo Te vinceret, & gratâ quadam violentiâ benedictionem à Te extorqueret.

O respicias Me Famulum Tuum (pro Infinita tua Misericordia) olim satis felicem conjunctis illis omnium & sociatis precibus, quarum fervor affectionum Mearum in Te frigus accenderet, cùm ad Domum Tuam simul veniremus, simul in illa conveniremus, voce jubili & lætitiâ adorantes Te in unitate Spirituum, & in Vinculo Pacis.

O ignoscas Mihi omissas occasiones felices, vel in quod bonum oportuit, minùs adhibitas.

Jam voluntate tuâ factum est, ut sim velut Pelicanus in deserto, vel Passer Solitarius in tecto, vel ut pruna quædam dispersa & disjecta ab illis simul congestis scintillationibus & mutuâ pietatis effervescentiâ, quâ ille Sacer Ignis Gratiarum tuarum accenderetur meliùs in Ara

cordis

cordis Mei, tum aleretur magis & augesceret, ut hinc Precum Sacrificia, *&* thymiamata laudum *ad te debitæ oblationis assenderent.*

Sed O Tu qui non conteris calamum quassatum & linum fumigans *non extinguis, nè asperneris illam precum Mearum infirmitatem, & has animæ Meæ suppressiones in hac ærumnosa solitudine, ad quas jam Me necessariò adigunt, qui sic (nullæ charitate) ea negant subsidia, queis vehementer egeo, nec minùs desidero.*

Sit, O, Cordium istorum durities Mihi tantùm occasio, quâ erga Te magìs, & pro illis emolliar. Accendatur per illorum odia meus amor, & iniquissima spretione pii desiderii preces Meæ ad Te magìs excitentur: Surdi cùm sint isti & inexorabiles, Tu Mihi aurem propterea magìs advertas, qui es Deus exorari facilis; non aggravata est auris tua ut non possit, nec cor durum ut nolit audire, nec manus abbreviata, ut salvare nequeat Me supplicem tuum desolatum.

Tu Me ab hominibus permisisti externis illis mediis privari in Ecclesia tua à Te institutis, haud verò Me illâ prohibent Internæ Gratiæ communione, quam tu cordibus humilium solus inspiras.

O Me talem efficias, & jam (nullus dubito) docebis Me, exaudies Me, adjuvabis Me. Cor enim contritum & humiliatum Deus non despiciet.

Tu Me (Domine!) unâ operâ potes & Templum tibi & Sacerdotem, Victimámque & Altare efficere, dum à Corde humili Solitarius inter

Sacras

Sacras Meditationes, Preces fervidas, & non fictas lachrymas me quotidie tibi sistam Oblationem, qui me Tibi *preparas, in* Me *habitas, & à* Me *dignaris accipere.*

Tu *secretis (Domine!) reparationibus, & miraculosâ infusione effecisti, ut* pugillum farinæ *non deficeret* Viduæ, *nec* Lecythus olei *imminueretur durante illâ Fame & Siccitate.*

O Animam Meam *intuearis, nunc quasi Viduam quandam desertam & desolatam: Nè Salvificæ istæ Veritates quas jam anteà addidici è memoria* Mea *elabantur, nec illæ dulces Spiritûs Tui effusiones quas aliquando sensi, destituant Cor meum in hac fame ordinarii illius salubris alimenti quo Anima mea reficeretur.*

Quod tamen malim sustinere quàm ab eorum manu pabulari, qui panem M*eum miscent* cineribus, & vinum felle, *qui* Me *torquent potiùs quàm docent, & quorum ora in acerba convitia, quàm in amicas preces, promptiora.*

Tu *(Domine veritatis) nôsti, quàm frequenter Sacras tuas* Scripturas *in perniciem* Meam *pervertunt. Cum nîl hîc disertiùs præcipiatur, quàm ut pareant mihi simul, & incolumem conservent. O nè sit illis in condemnationem.*

Nôsti Domine nonnullos qui Orationes longas orantes, *fratrum suorum Domos, & Regis, & Dei denique comederunt.*

Oleum eorum nè offendat Caput Meum, *nec Corroborantia Pharmaca cor meum opprimant, contra iniquitatem eorum semper precabor.*

A Veneno sub linguis eorum, à labiorum Illorum

lorum laqueis, ab Igne Verborum & gladiis libera Me ſemper (Domine) & Mecum unâ illos fido & pio Corde, qui benè volunt animæ Meæ, & proſperitate illius delectantur, quique ſuis orationibus ſublevare quærunt hanc mæſtitiam Famuli tui & ſolitudinem, Deus meus, & Rex meus.

---

25. Meditationes *Pœnitentiales* & Vota *in Solitudine* Holmbeiana.

Erba Mea auribus percipe (Domine!) intellige clamorem meum; intende vocem Orationis meæ, Rex meus ac Deus meus, quoniam ad Te orabo. Dixi enim in exceſſu mentis meæ, projectus ſum à facie oculorum tuorum; at tu exaudîſti vocem orationis Meæ cùm ad te clamarem.

Si iniquitates obſervaveris, Domine, Domine quis ſuſtinebit? Sed apud te propitiatio eſt & propterea timeris.

Agnoſco peccata Mea *coram Te, quæ conditio* Mea *reddit graviora, illâ dignitatis celſitudine pondus omnibus adjiciente.*

Ignoſce Mihi *Privata* Mea, & Subditorum Meorum *peccata euſque* Mihi *imputanda, quatenus illam quam dediſti Poteſtatem in* Tuam *Gloriam & Populi Bonum non exerui.* Tu Me *nunc à* Gloria & *Libertate Regia in eam ſortem dejeciſti, ut à propriis* Meis *Subditis captivus detinear.*

detineor. Merito, Domine, si præpotentem tuam manum considero, quia in plurimis contra Te rebellavi.

Quin Tu *Mihi licèt aliàs* coarctato *Cor Meum in Te* dilates, *& in Me Gratiam Tuam.*

Multùm infra existenti pietatem Davidis, *sed ærumnis æquali, da Mihi etiam solatia, &* misericordias *Davidis* fideles.

Dolor ille in pœnitentiam ob peccata Mea esto Mihi argumentum te hæc Mihi condonâsse.

Nè tibi exigua videantur quæ sumus hactenus Ego & Regna Mea passi mala, licèt haud pro merito castigaveris.

Respice in Me, Domine, & miserere Mei, quia unicus & afflictus sum Ego.

Tribulationes cordis Mei multiplicatæ sunt: de angustiis Meis erue Me.

Oblitus es misereri Deus, & continebis in ira miserecordias tuas?

Memor esto miserationum tuarum antiquarum, misericordiarum tuarum à seculis.

Nisi credidissem Me visurum Bonum Domini in terrâ viventium, animum despondissem.

Nè in rebus secundis peccata nostra fraudent nos ab adversarum beneficio.

Quin hæc per Ignem exploratio *scoriam illam absumat, è diuturna pace & copia contractam.*

Has si velis ærumnas producere, O nè Gratiam tuam subduxeris; quod deest fortunæ secundioris patientiâ & pœnitentiâ supple.

Et si nondum Ira tua auferatur, sed manus tua

tua adhuc extenditur, vertatur, (oro) contra Me, & contra domum Patris mei, oves autem istæ quid fecerunt?

Satient Meæ perpessiones eorum Malitiam qui sunt Mihi pariter & Ecclesiæ infensi; Sed nec ultima eorum sævitia Charitatem Meam unquam exsuperet.

Procul à Me facessat omnis vindictæ cogitatio, nè Mihi pereat patientiæ merces, tibi Gloria.

Quemadmodum Mihi cor dedisti ad condonandum facile; itâ & Tu (precor) condones, quæ adversus Te & Me deliquerunt.

Et nunc (Domine!) quoniam Mihi Cor dedisti quo ad Te precer, audi & accepta quæ coram Te vota facio.

Si Me & Regna Mea in misericordia velis reminisci, perpetuando lucem Evangelii tui, & veram inter nos Religionem stabiliendo;

Reddendo Legum beneficium, & debitam Justitiæ administrationem:

Compescendo illa plurima in Ecclesia Schismata & Factiones in Statu:

Restituendo Me & Meos in Jura illa antiqua & Decessorum nostrarum Gloriam:

Si tu velis convertere corda Populi Mei, ut Tibi pietate, Mihi fidelitate, sibi invicem charitate uniantur:

Si has tandem velis Flammas exstinguere, & Civilis Belli fomitem subtrahere:

Si nobis publicè consulendi libertate benedixeris, & Honorem Parlamentorum ab insolentia Plebis liberaveris:

Si Me à magno Peccato custodiveris, nè quicquam adversùs Conscientiam Meam ratum faciam, maximè nè in Sacrilegas rapinas, & Ecclesiæ Tuæ spolia consentiam:

Tunc laudabit Te anima Mea, & magnificabo nomen Tuum in laude coram Populo.

Tunc Mihi vel Coronis Meis pretiosior erit tua Gloria, & illa cura præcipua, ut vis veræ Religionis & puritas simul promoveatur.

Tunc in Justitia regnabo Populum, & Regna Mea in æquitate.

Tunc à Manu Tua immediatè agnoscetur (sicut Jus Legitimæ Successionis) ità clemens Regnorum Meorum, & omnis Gloriæ eorum Restauratio.

Si Me rursus in Pace, & Honore Meo salvo, incolumem ad hanc Urbem Meam Præcipuam & Parlamentum reduxeris;

Si in manus Meas iterum Gladium Justitiæ punientem simul & tutantem commiseris;

Tunc Orbis faciam intelligat, & ipsi Hostes Mei percipiant beneficium illius propositi, & Christianæ Charitatis voti quod ad Te jam facio Domine.

Nempe, ut jam omnibus ignosco (Christi Causâ) quæcunque in Me deliquerint, ità nunquam Manum Meam contra quenquam futuram, ut ob privatam ullam offensam ulciscar præterita.

Satìs invicem luimus in scelerato hoc Bello, propter Te jam Domine, & Redemptoris Mei charitatem, illud firmè in corde Meo statuo omnes

modos

modos Amneſtiæ *&* Indemnitatis *experiri, quò & metus omnes pellam, & ſuſpiciones oblivione ſepeliam.*

Tuis ità in Me *&* Meos *miſericordiis potiar ut Veritatem &* Pacem *firmè volo.*

Auribus percipe orationem Meam *Domine non è labiis doloſis prodeuntem.*

Benedictus Deus qui non repulit orationem Meam, *nec miſericordiam ſuam à me ſubduxit.*

Anima Mea *devolve ſuper Dominum viam tuam: Spera in eo, & ipſe faciet.*

Sin Tu *nolis me &* Meos *reſtituere, quis ſum ego qui tibi* inſulſum tribuam?

T*u* (*Domine!*) *dediſti & abſtuliſti. Sit nomen Domini Benedictum: Laudetur Nomen Domini.*

Felix ſit Populus Meus *& Eccleſia, ſi non* Me*cum unà, at ſine* Me.

---

26. *Cùm Rex in* Holmbeio *interciperetur, & quæ indè diſtractiones, in* Utraque Domo, Exercitu *&* Urbe *conſecutæ.*

QUam P*erſonam* Mihi jam impoſiturus eſt Deus, vel quid agere omnino aut pati velit in hac *Nova* rerum *Scena* haud ſum valdè ſollicitus. Modico uſu Artifex evadet qui *Honeſtatis* tantùm & *Virtutis* partes ſuſceperit.

Hâc Mei raptione oſtendunt, vix eò uſque dejici Regem poſſe, ut non momentum ſit aliquod & Pondus parti, in qua conſpicitur, allaturus.

Motus iste (prout alii horum Temporum) *Eccentricus* prorsus & Irregularis, cui tamen haud facilè vel *resistat* quispiam, vel *sistat*. Præstat rapi torrente, quàm frustrà brachio contrà obniti.

Nempe est hæc *Gemellorum* colluctatio quos idem nuper *uterus* inclusit; dum in *Majorem* certat *Minor* prævalescere. Quod tam diu venati sunt *Presbyterales*, volunt jam *Independentes* eripere.

Omnino aliter fieri non potest, quin à *Centro* semel ductæ *Lineæ* à se invicem statim diducantur, atque eò latiori intervallo quò recedunt longiùs à *Puncto* Unitatis.

Enimvero ut *Babelis* Exstructores à *divisione* ad *confusionem* labantur, haud perinde mirandum: ut verò ii qui simulant ædificare *Jerusalem* ità linguâ & manu invicem *dividerentur*, malum profectò augurium est, & aliquid in se habere videtur *Zelotarum* furoribus simillimum, quorum maximè intestinis dissidiis Fatum *Urbis* illius & suprema clades debebatur.

§. 1. *Muto* jam Custodes & Carcerem, *manet* eadem Captiva conditio; hæc me spes solatur, istos, qui se Populi libertatum ità strenuos vindices profitentur, haud ità Regis sui libertati in omnibus posse adversari: quod enim suis conscientiis donandum postulant, Meæ sunt iniquissimè negaturi.

Atque hîc magis ingenuè videntur agere, quàm quâ erant *Presbyterales* inhumanitate;

qui

qui id maximè lamentari soliti, *exigi* sic ab illis ut essent Legibus conformes, jam *Exactores* sunt omnium acerbissimi, ut Novellis suis Dictatis obtemperetur, licèt nullâ adhuc Legum autoritate firmatis, quod sine Meo consensu numquam fiet.

§. 3. Patet jam, *Independentes* ex hoc *Rivalium* suorum famulatu manumissos se penitùs arbitrari, cùm rem tanti momenti, (quale est Me *Exercitui* custodiendum tradere) nullo alio *mandato* nisi suo *jure* exequuntur.

Qui hæc in Regem suum audent, quidvis facilè porrò aggredientur quod in animum semel induxerint, nullo metu aut verecundia deterriti.

§. 4. Proximè jam ad *Urbem* turbatur, terrore intentato & nimis tum in *Illam*, tuum in *Domum utramque*, quæ jam frustrà iisdem repetitis Tumultibus mox & hos & illos priores (quorum nulla adhuc inquisitio, nulla prorsus animadversio aut pœnitentia extiterat) eodem unà luunt supplicio, in præsenti pavore & Distractionum speculo peccatum suum contemplantes.

Stupidè cœcum esse oportet, qui hîc *Manum Dei* non videt: ut, qui ipsi *Tumultuantes* invitabant primò, & initium fecerunt Exercitui, jam ab iisdem ob *Tumultus* castigentur.

§. 5. Ità difficile est intra unum peccatum continere, nec nova insuper facere, dum superiora novissimis puniantur. Qui enim Me non ità dudum & utriusque Ordinis plurimos

mos à Primis illis licentiosis *Tumultibus* pulsos ità placidè & libenter spectabant, jam & ipsi in Castra confugiunt,ut sint à *Tumultuantibus* tuti.

Sed quis hæc jam expediat Ænigmata? qui se priùs ex *Utroque Ordine* Mecum unà ab his furoribus subtraxerant, *Desertores* Parlamenti habiti sunt, & in perpetuum exclusi; qui verò permanebant, & beneficio Tumultuum utebantur, hi unici erant *Senatores*: Contrà jam, Locum suum *deserentes* & profugi secum unà Autoritatem *Parlamentariam* aufferunt, debacchantur in *Tumultus*, & se vi armatâ restituunt, dum qui manent adhuc in statione sua fixi *Hortatores Tumultuum* audiunt,libertatísque & honoris Parlamenti *Proditores*.

§. 6. Adeò ultra Leges omnes & Regulas *Vis* pollet; dúmque magìs quid in præsens expediat, homines quàm Conscientiam spectent & illam Normam Justitiæ immutabilem, fit plerumque ut dum *aliorum* Judices sededeant *seipsos* maximè condemnent.

Jam *Tumultûs* grande Crimen! jam Autores eorum & Fautores prodigiosæ Audaciæ rei, nuper animo in P*arlamentum* benevolo,& necessarii valdè *adjutores*.

§. 7. Ità (quod olim narratur de illo Præsule *Germano* à soricibus & muribus interempto) acris sequitur vindicta & deprehendit eos, qui se *Numero* securos, & *obsequio* in Populum munitissimos existimabant.

In

In quos jam *Leges* nîl poſſunt, *Deus* propriis ipſorum ſceleribus & manibus etiam caſtigabit.

§. 8. Hoc interim Divinæ Juſtitiæ opus Ipſe maximo dolore & miſeratione intueor, cùm ſim in *Vrbem* & *Parlamenta* animo valdè benevolo; ut non poſſim non seriò deplorare, duo hæc Regni noſtri conſpicua maximè & inſignia *Corpora* tam indigna ſe *pati* vel *facere*.

Bene tamen hactenus proceſſit, quòd iſta gravis utcunque conquaſſatio, in *terrorem* tantum, & in domandos ſpiritus, non ad *ruinam* proceſſit, nunquam enim tam malè de hac *Vrbe* opinatus ſum, ut de futuro illius obſequio & fide deſperaverim, quæ licèt præſens forſan *error* obtenebrat, nunquam penitùs *Malitia* extinguet.

Tota utinam ab illis ſic procella tranſierit; quos non ſecùs contemplor ac *Chriſtus* ipſe *Jeruſalem*, precibus Meis & lacrymis & mœrore digniſſimos, cùm multò olim graviores *diſperſiones* proſpiciam neceſſariò illis eventuras, qui merâ ſua petulantiâ in officio manere noluerant: cùm ſit quædam *fatalis* occœcatio *voluntariæ* comes & ſupplicium: ut jam nec liberum ſit poſtea vel ærumnas defugere qui maturè de peccatis reſipiſcere nolebant, vel unquàm frui Pacis gaudio qui Conſilia Pacis aſſpernabantur. Id enim tandem reperient, *Fratres iſtos in malo* proximè in Hoſtes abituros, cùm ſit nîl difficilius, quàm ut ſint Improbi diu unanimes.

Haud enim fieri poteſt ut felici exitu terminentur vaga iſta & diſſoluta Conſilia, quæ videntur mobili quodam potiùs gyro circumacta, quàm rectâ rationis lineâ directa ad illud Publicæ Salutis Centrum, *Leges*, in quas omnes utinam Partes tandem deſinant.

Quod quidem erit multò facilius, cùm jam penitùs perſpectum habuerint, quàm ſit multò felicius notis *Legibus* parere, quàm diverſis hominum *voluntatibus* quantumvis blanda pollicentium.

§. 9. Hæc enim Vulgi ſtudia qui res novas ferè & illicitas proſequuntur, velut motus violenti ſtatim languent, & in contumacem ferè deſinunt moroſitatem; verſo etiam nonnunquam in Illos impetu qui in has Illos furias perpulerunt.

Quod ad *Exercitum* ſpectat (eo fortè excuſatiorem quòd Militari more in rem ſuam agant *Stipendia* & *Indemnitatem* poſtulantes) neceſſarium ſanè duco Paci publicæ, ut his *quam primum* (quoad fas eſt) ſatìs fiat. Horum enim ut ratio habeatur in primis cupio, qui utcunque in adverſa Mihi acie ſteterint, ob fortitudinem tamen & in depoſcendis periculis audaciam eo uſque ſunt æſtimandi, ut vehementer exoptem Mihi nunquam tales defuturos, qui *Me*, *Leges* & *Regna* in ejuſmodi Pace tueantur, cujus ipſi non minùs quam alii fructus ſentiant.

Tu vero, Domine, qui in Sacroſanctâ Trinitate

es

es perfecta Unitas, intuere illos pro tua Misericordia, quos in Justitia tua divisisti.

Libera Me à contradictionibus Populi, & fac ut id potius cogitem, quam sit his precibus Meis & miseratione opus, qui contra Me nuper conjunctis viribus pugnantes jam contra se invicem bellum parant, ad perpetuendas Regnorum miserias.

Patefacias omnibus semitas Pacis, à qua deflexerunt, quæque non in divisis Partium voluntatibus, sed in debita Legum observatione consistit.

Fac ut libens eam, quocunque Providentia Me Tua deductura est: & sis Mecum perpetuò, ut in Mundi stabilitate & mutationibus Tuam videam Constantiam.

Eum Me efficias qualem maximè volueris, ut eâ Pace & tranquillitate fruar quam Tu solus impertis.

Averte (Oro Domine!) gravem Iram Tuam Grandibus istis & Populosis Urbibus imminentem, quibus sua Copia fomes Luxuriæ est, & opulentia vertitur in lasciviam, qui multitudinis suæ fiduciâ in securitatem proni & hac demum securitate repentinis fiunt miseriis obnoxii.

Da quò videant oculos, quò meditentur corda, quò amplectantur voluntates, & animos deniq; ut faciant quæ ad Tuam *Gloriam, & Publicam Pacem spectant, nè* Calamitas eorum superveniat, tanquam Vir Armatus.

Fac ut sciant, nunquam illis posse Inimicos deesse, qui abundant peccato, nec diu arma reten-

tenturos, aut perniciem effugituros, qui sic manu superbâ contra te & clarissima conscientiarum suarum testimonia perseverantes pugnare plus adversùs seipsos quàm Me pugnant, dum peccatis suis tuæ Justitiæ, à divitiis, aliorum Injuriis, & Numeris suis Tumultuantibus, & ab his confusioni exponuntur.

Quanquam promptè admodum & alacriter in exitium Meum coiverint, nè faxis, cum eorum ruina procumbam.

Fac nè nimis cogitando, vel quid Illi fecerint vel quæ Ipse (in initio præsertim) passus fuerim, immemor fiam Illius Servatoris Mei Crucifixi, ut Ignorantia valeat in veniam Causæ, & in ipsis Mortis angoribus ad Te precor, Domine Pater Ignosce quia ignorant quid faciunt.

Lacrymas quas negârunt Mihi in calamitosissima Mea Fortuna, fac Tuâ Gratiâ ut pro seipsis profundant, qui quò minùs pro Me doleant, eò impensiùs pro se debent ingemiscere.

O nè Sanguis Meus super Eos & Filios eorum, quos fraus nonnullorum & prava studia, non propria sua malitia ad Me Crucifigendum instigavit.

Tu verò Domine potes & vis Me per has Meas (quemadmodum olim Redemptorem Meum) perpessiones exaltare simul & perficere, in quibus plus Misericordiæ tuæ quàm Justitiæ, vel humanæ sævitiæ agnosco.

27. *Ad Principem* Walliæ.

Fili Mi.

I ad Te hæ Chartæ (cui in primis destinantur) pervenerint unà cum aliis nonnullis (in quibus privata sensa animi Mei & rectissimè intuentis Conscientiæ explicui circa res præcipuas in hoc novissimo Motu agitatas) hactenus forsan utiles erunt, ut judicium Tuum de *præteritis* (quibus in *pietatem* uti *optimè* uti est) accuratiùs edoceatur, tum ratio aliqua ostendatur, quâ *præsentibus* malis mederi liceat, & in futurum (si sic Deo visum fuerit) occurrere.

§. 2. Fallitur interim Mihi sic optimè tædium, & injuria longæ detentiones minuitur, cùm hujus otii Mei & solitudinis fructum aliquem *Me* dignum, *Tibi* utilem percipiam; nè vel Tu deinceps vel quisquam alius causam Meam ab Eventu æstimet, nec ab Infelicitate Judicium; eò quidem graviore, quòd in partem tantam ipse veneris & alii, quos juxta ac Me ipsum charos habeo, & quorum indignæ perpessiones Mihi sunt propriis Meis longè acerbiores.

§. 3. Hoc verò T*ibi* in prudentiam ultra alios P*rincipes* accessit, quòd annos aliquot ætatis Tuæ maturescentis in patientiæ exercitio & duris temporibus exegisti, sub quibus P*ietas*

non

non minùs quàm *Virtutes* cæteræ Morales & Politicæ (velut surculi in hyeme sati) feliciùs ferè succrescunt, quàm in calore & serenitate meliorum temporum, vel inter illa voluptatum blandimenta, quæ in Pace & rerum affluentia Aulis Principum nimis hærent, quæque omnem Veræ Virtutis & Honoris *herbam* vel stirpitùs evellunt, vel sat habent *Frondibus* earum & marcescenti specie ornari, nullo fructu in publicum, in quod utinam seriò cogitarent *Principes* se & natos maximè & à Deo destinatos.

Jam, quæ vis sit diversæ educationis Sacra Pagina ostendit in exemplis *Davidis* & *Rehoboam*, quorum alterum multæ ærumnæ in florentissimum Regnum præparârunt, hic Aulæ *Salomonis* felicitate nimiâ emollitus est, atque adeò cum grandi detrimento Honoris & Pacis, tum ipsius etiam Regni mutilatione, corruptus ab eorum adulationibus, qui (non secus ac muscæ æstivis fructibus) rebus Principum *secundis* indivulsè hærent, dum *adversi* tandem ut hyeme abigantur.

§. 4. Te verò magis exopto *Carolo* illi *Bono* quàm *Grandi* similem: Deum spero utrumque effecturum, cùm in Te dona collata & Gratias ità statim exerceri voluerit, atque eo prorsus modo quo vitiosi affectus optimè possint exstirpari, & in ea demum studia & virtutes Regias præparari, queis, eorum in quos Te Deus constituerit, & amorem maximè potes conciliare & saluti consulere.

§. 5. A

§. 5. A *Deo auspicari* te quàm maximè cupio, & cum Deo *finire*, qui est Rex Regum, & supremus Regnorum dispensator, qui dejicit alios, alios extollit.

§. 6. Verus *Principis* honos in promovenda Dei *Gloria*, in tuenda vera *Religione* & Ecclesiæ *Bono* consistit, tum Potestatem Civilem eâ *Justitiâ* & *Honore* administrando qui Bono Publico maximè conducat.

Florentem te satis præstabit *Pietas*, à miseria saltem immunem custodiet: quanquam *levi* admodum damno afficitur, qui in salutem *Animæ* perdit *omnia*.

Ad hoc *Centrum* veræ felicitatis direxit Deus suâ misericordiâ, & (ut spero) etiam directurus est nigras illas omnes ærumniarum *lineas* super Me eo fine *productas* ut per has ad se propriùs adduceret. Tu jam *Calicem* libâsti, quem ego largè hausi, quod ut Dei *Pharmacum* accipio, quod deest suavitatis salubritate compensans.

§. 7. Id verò Tibi expeto potissimùm, (quod & spero jam factum) ut in *Religione* firmiùs radiceris, quam ego semper existimavi in Ecclesia *Anglicana* (cujus Tu alumnus es) optimè fuisse institutam, opto verò ut *Ratione* & *Judicio* rata fiat illa *Educationis Scriptura*, nec aliorum *Traditis* & *Consuetudini* solùm debeatur.

In hac districtè edico ut perstes: ut cujus maximè doctrina *Dei Verbo*, & Primitivis *Exemplis* Disciplina respondet, pauculis tan-

tùm

tùm emendatis quæ alibi declarata ſæpe Illis ſed fruſtrà propoſui.

Ut firmus ſis *Religioni* non erit in *animæ* magìs quàm in *Regnorum* Pacem, cùm Deus Te illis reſtituerint.

Illud enim plerunque videre eſt, hunc Perduellionis *Diabolum* ſe in *Angelum* reformationis transformare; & inter *Veteris* Serpentis aſtutias eſſe, *Novam* lucem ſimulare. Exclamanti in Illos conſcientiæ factionúmque & ſeditionum reos peragenti, os ſtatim obturant *Religionis* ſtrepitu; hortanti ad *Pacem* & patientiam Pietati ipſi *Zelum* contra vociferantes reclamant.

Quamobrem, nihil hìc fixo ſis animo, & confirmato, nunquam deerunt tentamenta; queis ſub Obtentu *Reformationis* Tibi pariter & Tuis perniciem ſtruent; hoc enim colore hominum deterrimi exitioſa ſua conſilia ordiuntur.

Præter enim quod ipſa *Novitas* vulgi ſatis per ſe illecebra eſt, geſtit quiſque æmulo ſtudio famam Zeli externâ *Reformatione* acquirere, ità *propriam* meliùs Impietatem & turpitudinem velare ſperantes quò ſeveriorem in *alios* Cenſuram exercent.

§. 8. Vide nè *Factionem* nllam foveas à Religione (in Eccleſia conſtituta, & Judicio Tuo conſona) ex profeſſo diſcrepantem: cuicunq; enim Parti adhæſeris, haud ità Illos *demerebe-ris* qui in Regiam Religionem ire prompti, quàm Illos penitùs *inconciliabis*, qui ſe ſpretos primùm exiſtimabunt ut deinde opprimantur.

Eam

Eam ergò rationem instituas quæ mansuetudine & charitate aquissimâ controversias (quæ apparent) & offensas removeant, vel ità firmâ & validâ Potestate utaris, ut nulli Parti *assentari* necesse habeas, nec ab ulla *metuere*. Si enim aliqua Te huc impulerit necessitas ut precariam ab illis opem exspectare oporteat, periisti. Devorabit *Columbam* Serpens, nec minùs ab ullis Justitiæ, fidei, humanitatis speraveris, quàm quos *Pictas* sua fecit *Proditores*. His quicquid in rem suam fore putant, *Dei Causa* est: sub vexillis pietatis producuntur omnes vafræ Ambitionis artes maximâ securitate & plausu populi: Vox *Jacobi* auditur, sed *Esavi* manus duras senties.

§. 9. Nil Mihi per annos complures levioris momenti videbatur, quàm Factio *Presbyteralis* in *Anglia*, ità publicè constitutis morem gesserunt, nec revera quoad speciem multi erant, vel in *Ecclesia* aut *Statu* pollens factio, ut verò Irâ & odiis divelli invicem cœperunt homines & in partes secedere (non secus ac pravi solent humores in partem malè affectam defluere, unde fit inflammatio in Corpore) ità omnes Novarum rerum avidi illi Parti potissimum adhæserunt, quæ tunc maximè plausibili, & insigniori Pietatis notâ distincta à cæteris videbatur.

Omnes in initio *Factiones* minores officiosè admodum *Presbyteratui* magno omnium Domino famulabantur, donec tempus & fortuna Belli (cùm jam meliùs erudirentur, quid ex

usu

usu magis foret singulis) hortabantur ut forte divisâ (quæ nuper sub *Uniformis Religionis* nomine eadem omnibus esse videbatur) peculiarem jam quisque rationem capesserent, quâ lucro suo maximè & fortunæ consulerent, unde non solùm labefactata est & ad internecionem penè redacta *Ecclesia* & *Respublica*, sed ipse etiam *Presbyteratus* qui jam omnia Spe devoraverat.

§. 10. Nil igitur Tibi *exiguum* videatur aut contemnendum in quo de Pace *Ecclesiæ* aut *Religione* agitur, ut negligentior fias propterea vel in maturè reformando, vel efficaciter coërcendo Errores illos & Schismata, quæ licet parva in initio instar *volæ manus* appareant, seditiosis posteà Spiritibus ut vehementibus ventis impulsi *toto Cœlo* repentè offunduntur.

§. 11. Cum *Deo* primùm & *Animæ* Tuæ & *Ecclesiæ* debitum feceris, *Veritatem* & *Unitatem* Religionis profitendo simul & conservando, proxima Tibi esse debet (ut in quâ cardo felicitatis Tuæ valdè vertitur) *Civilis cura Justitiæ*, cujus Regula & optimè administrandi norma Leges sunt in his Regnis (ad Te Jure hæreditario deventuris) constitutæ; quæ admirabili planè mistura ita Subditorum *Industriæ, Libertati*, cæterisque commodis favent, ut satis interim *Regiæ* Majestati & *Prærogativæ* relinquatur; modò Rex fuerit ejusmodi, qui Populum suum pro *Subditis* non pro *Servis* habeat; hujusmodi enim subjectione, quemadmodum optimè conservatur Pax eorum &

salus

salus & peculiares cujusque *proprietates*, ità nec Jus tuum violabitur nec illa Populi Libertas ingenua, quæ in percipiendis Laboris sui fructibus Legúmque, in quas Ipsi consensere, beneficio consistit.

§. 12. Nunquam *Caput* Tuum premat Corona ejusmodi sub cujus pondere totum *corpus* labascat, quod in partibus infirmatum nil jam Capiti vicissim honoris, roboris, incolumitatis referet, sed debilitari simul faciet & procumbere.

§. 13. Optimè P*rærogativam* tuam exercebis & ostendes, si *relaxes* Legum magis quam *intendas* rigorem, cùm Tyrannide ex Lege agente nîl deterius.

In his duobus præcipuis conservatione *Religionis* stabilitæ & *Legum*, puto me minimè vanum futurum, si dixero probra ista in Me coram mundo congesta in Martyrii honorem apud Conscientiam meam cessura, cùm hi Regni mei perturbatores nihil aliud ferè contra Me afferunt, quàm quod *Leges* & *Religionem* Sancitam Novationibus Illorum prætulerim.

Id enim facio revera, & semper faciam dum potioribus argumentis convincar, quàm quibus hactenus Me oppugnârunt, T*urbis*, P*rœliis*, *Carceribus*.

Illud nondum intelligo, nec tibi unquam spero forè persuasum, Tutum esse Regi in cujuscumque *Factionis* gratiam turbare *Leges*, in quibus res maximè Publica, & Bonum Populi involvitur.

§. 14.

§. 14. Quid de Me Deus ſacturus eſt, vel quâ Me tandem ratione his (quas à Subditis Meis iniquiſſimè, ab illo juſtè patior) ærumnis expediet, adhuc ignoro, nec ſum admodum ſollicitus quid injuriæ mihi fiat ab *hominibus*, dum quod rectum videtur coram *Deo* retineam.

§. 15. Ultro omnia largiebar ad reformationem aut ſecuritatem neceſſaria, quæ Honeſtas, Conſcientia, Ratio permiſit, ea ſolùm excipiens in quæ conſentire non poſſum ſine Summa animæ Meæ, tum *Eccleſiæ* & *Populi* injuria, tum in Te præcipuè proximum Regnorum & indubitatum Hæredem.

Ad quæ ſi poſt exceſſum meum Te Divina Providentia (cui nil arduum omnino) perduxerit, id imprimis moneo & præcipio, ut ſeriò tecum velis perpendere ſuperiores illas ſeu *veras* ſeu *imputatas*, malorum cauſas, ut ſic meliùs in poſterum effugias.

§. 16. Nunquam ità cujuſquam Conſilio, Prudentiâ, Fide nitar's in rebus illis *Primæ Magnitudinis* Pietate ſcilicet & Juſtitia, ut Judicio Tuo proprio diffidas vel aliis cauſam des ſuſpicandi, cùm veriſimile ſit multò Te rectiùs & firmiùs *Coronæ* & *Regni* commodis, quàm quenquam alium velle conſulere.

§. 17. Cave nè ullam *Factionem* irrites acerbitate quorundam & pervicaciâ, quos huic curæ præfeceris, qui affectibus ſuis nimium & proprio animi impetu acti, vel nonnullâ opinionum diſcrepantiâ in rebus levioribus (extimâ tantum Orâ & *Suburbiis* Religionis) in rigidiora forſan aſſpernantur.

Si-

Siquidem hîc leniter connivendo & Christianâ charitate tolerando facile vires eorum infirmabis quas pertinaciùs obluctando confirmas : dum pars contempta & oppressa in eas semper conspirationes ire promptior, unde sint meliùs expleturi illam vindictæ libidinem in illos suos, ut vocant, *Persequutores*, in qua præstò opitulatur Vulgi miseratio, in eos semper propensi qui videntur *Religionis* causâ dura pati.

Illud interim videndum, ut hoc fiat in ejusmodi Discrepantiis quæ nec *Legibus* præfractè nec *Politiæ* adversantur, nec Fundamenta *Religionis* constitutæ (quod omnino non ferendum) oppugnant.

§. 18. Semper solidam pietatem, & *Fundamentales* illas Veritates, queis & Corda & Vitæ emendantur, integrâ prorsus Justitiâ, nec favore minùs propugnes.

Vide nè illæ in Sacris *Circumstantia* & *exterior* Religionis *Forma* omnia præmia doctrinæ industriæ & pietatis auferant, quin integerrimo oculo & manu dispertiantur in omnes probitate & scientiâ laudatos.

Ità Corda Tibi *optimorum* & *plurimorum* etiam conciliabis, qui etiamsi non sint optimi, tamen satìs delectantur, cùm sic asperi calles virtutis secularibus præmiis lævigentur.

§. 19. Vides Me diversis factionibus & inter se pugnantibus conflictatum (ità enim revera appellandæ sunt, quæ constitutis in *Ecclesia* & *Statu* refragantur) qui, ut primùm *Commu-*

nes

nes Adverſarios (id eſt omnes Mihi & Legibus adhærentes) expugnaverant, ſtatim mutuis ità inter ſe æmulationibus ſcindebantur, ut eſſent multò plùs invicem quàm Illis Primis ſuis Hoſtibus infenſi.

§. 20. Tempus hæc aliquando diſſipabit, cùm Privati Ambitus & Avaritiæ exerent ſe tandem & emicabunt dura *Cornua*, nuper molli Illo *Pietatis*, *Reformationis*, *Libertatis* involucro abſcondita. Pari ſint utcunque ſævitiâ juſtiori tamen Odio perſequimur quos in *Ovium Veſtimentis* Lupos deprehendimus.

Quod ad deluſum vulgus attinet, qui merâ Cordis ſimplicitate opportuni magis fiunt huic fraudi, id te monitum volo, ut (quemadmodum non eſt eadem tibi cum aliis neceſſitas ſimulatò & vafrè agendi, ità) verâ pietate & virtute & conſtanti in Populum bonitate, eos omnes ſuperare contendat qui hæc maximè amant oſtentare: ſic enim nec deprendi metues (quæ illos ſemper exercet ſollicitudo qui *perſonati* vivunt) nec juſtas Spes Populi fruſtraveris, quas majores meritò reponent in vera Principis *Virtute*, quàm cujuſcunque factioſâ *Novitate*.

§. 21. Cùm vero has Moles Factionum velut Montes *gelu* horridos, radiis Divinæ Miſericordiæ & virtutis Tuæ ſplendore *ſolveris* penitùs & *colliquaveris*, & vulgus hactenus deluſum intellexerit nullos magìs fortunis & conſcientiis ſuis *inimicos*, quàm qui ſe *vindices* præcipuos & *patronos* jactant eo tantum conſilio

ſilio ut in utraſque invadant, cave nè ullâ animi impotentiâ ultionem in eos mediteris, quos peccatum ſuum & ſtultitia ſatìs caſtigabit.

Cùm autem hanc *Factionum* & æmulantium invicem *ſtudiorum* venenatam cuſpidem eduxeris, omni Arte Regiâ & Clementiâ ad medicanda hæc vulnera incumbas eo temperamento adhibito ut non ſit dolor *remedii morbo* æqualis.

§.22. Ultro detuli Impunitatem & Amneſtiam tàm amplam ut vel omnes complecteretur qui ſe Legi obnoxios dubitarent, & futuras *ſuſpiciones* & metus excluderet.

Quem à Te etiam obſervari morem cupio, quoties hæc vel *petunt* homines vel ſint parati *accipere*, ut eo modo largiaris, quo non merâ *neceſſitate* aut Politicis rationibus expreſſa, ſed à Chriſtiana *charitate* voluntariò profecta videantur.

§.23. Nihil Mihi aliud jam ſupereſt niſi poſſe condonare etiam iis qui Me omnibus ſpoliârunt, atque hìc Dei gratiam agnoſco, quòd ſim animo in hoc paratiſſimo, nec Me minùs conſolatur hæc Gratia, quàm quæ unquam Deus dedit jucundiſſima, cùm ſit Divini in Me Amoris certius indicium, quàm ulla in rebus ſecundis felicitas.

§. 24. Illud interim Mecum credas velim, pleroſque eorum qui deliquerint, nullâ hæc prorſus malitiâ, ſed vel falſis rumoribus deceptos, vel errore corruptos admiſiſſe.

Atque

Atque adeò in futurum nullos arbitror fidum magìs obſequium præſtitnros, quàm quos erroris ſui & Iniquitatis conſcios acres poſthac agitabunt pœnitentiæ ſtimuli, & vehementius deſiderium priores defectus compenſandi.

§. 25. Te verò ut ſors tua *ſublimior* non permittit in ſingulare certamen *deſcendere*; ità multùm infra celſæ mentis indòlem ducas de vindicta cogitare,vel in plures iram effundere.

Quò magìs conſcius es animi omni Populum virtute demereri ſolliciti, eò obſequii eorum & amoris ſecurior pœnam facilè ob priora omittes: Plus ſinceræ,haud dubio,voluptatis capies uni alicui *ignoſcens*, quàm ſi mille *caſtigaveris*.

§. 26. Hæc ad te ſcribo neutiquam deſperans de Divina in te miſericordia & Subditorum affectu; quod utrumque promeriturum confido, licèt revera apud Deum nihil, niſi ipſius miſericordiâ, mereamur.

Si id Deo expedire videtur, ut *Me* & Te illis reſtituat, quæ, à Lege tributa, eripi nobis per Subditos ſine atroci ſcelere non poſſunt, erit poſtea in Pace opportunitas Te liberiùs paulò admonendi de iis quæ ad Dei *Gloriam*, Tuum *Honorem* & *Pacem* Regnorum ſpectant. Sin ità res noſtræ ſe habeant ut nunquam faciem Meam denuò tueri liceat (& Me Deus in hoc ſævo carcere & tenebris (quod ad conſummanda nonnnllorum conſilia unum deeſt) inhumari voluerit, ubi nullius benevoli allo-

alloquio nec conſpectu frui datur) id enixè à Te peto & obteſtor *Patris* jure & *Regis*, ut nihil indè offenſiore ſis animo, vel tantillum iniquiore, in *Religionem* in *Anglia* ſtabilitam.

Hanc enim ſeriò exploravi, &, poſt accuratam diſquiſitionem & plurima utrinque diſceptata, optimam omnium eſſe concludo, non in genere ſolùm ut *Chriſtianam*, ſed ſpeciatim inſuper ut *Reformatam*; ut quæ mediam viam tenet inter *pompam ſuperſtitioſæ* Tyrannidis, & *cerebroſæ* Anarchiæ *obſcuritatem*.

Quod non ità tamen accipi velim, quaſi non in prima ejus delineatione, *doctrinâ* utcunque & *diſciplinâ* eximiâ, (id quod in aliis figuris contingit) expolitiùs poſſet aliquid & limatius fieri: quod & factum fuiſſet, leni mann adhibitâ, niſi præceps nonnullorum vecordia & veſani impetus eam feram mutationem poſtulâſſent, quæ lineamenta & formam confunderet.

§. 27. Quod verò à quibuſdam objicitur, ſcandalum hîc magnum fieri Religioni in *Anglia*, facilè illos (vel ſaltem apud Te) refelles, ſi cogitaveris neminem ferè eorum, qui hujus proximi Belli contra *Me* & *Eccleſiam* & *Leges* Autores aut incentores extitere, vel omnino amplexum hanc Doctrinam, vel ex Præſcripto vixiſſe *Proteſtantium* in *Anglia* profeſſionis; quæ nec has tradit *Regulas*, nec ulla oſtendit hujuſmodi ante iſtos *Exempla*.

Verum eſt, eam & olim fuiſſe nonnullorum audaciam ut ferociùs quædam à *Principe*

& *Par-*

& *Parlamentis* petierint, ea obscurè minitantes, quæ nunc isti (ejusdem farinæ, sed deteriori spiritu)exequuntur. Cave interim nè ob fictum aliquorum & rabiosum Zelum quicquam veræ pietati detraxeris; ex Fructu enim utrumque dignosces, nec ideo Vini, aut Ficûs aspernanda suavitas, quia *cardui* forsan & *vepres* hos fructus ostentant, ut *arboribus cæteris dominentur*.

Quin nec à *Parlamentis* propterea abhorrendum censeo, à quibus ritè constitutis (*Libertate* suâ & *Honore* incolumi) nulla fiet Majestatis diminutio, sed occasio potiùs subministrabitur mutuis invicem officiis certandi amorísque & obsequii & fiduciæ commercia inter *Principem* & *Populum* exercendi.

§. 28. Quod haud dubiè evenisset in hoc *Nigro* Parlamento (licèt primis Electionibus multo ambitu corruptis) si ab insolentia vulgi, & Tumultuantium Magisterio immuniùs se conservâsset, quorum tristi exitu admonitos spero in posterum futuros sollicitiores in tuenda Libertate & Dignitate (quæ ejusmodi decet Conventus, & tùm demum futura cùm hoc vulgi jugum projecerint) cùm res publica in *Principis* simul & *Populi* communi Bono versatur.

§. 29. Ut cedat optimè universis, nullâ meliùs ratione efficietur, quàm si æquo, honesto & gravi more Omnes simul consilia in commune conferant, publico omnia consensu

sensu agantur sine *Tumultu* & *Tyrannide*; non enim ideò nos fame necare oportet, quia salubres cibi nonnullis in nauseam & morbum vertuntur.

Sin eò res devenerit, ut in Jura nostra Regia nunquam ampliùs restituamur, & id severâ Dei Justitiâ poscente perstituri sint usque Subditi Mei in peccatis suis, & prospero scelere deludendi: Spero gratiam Divinam id in *Te* & *Me* effecturam, ut simus æquè *carendo* Diademati ac *gestando* pares; quod profectò tanti non est ut in honestis, sordidis, & impiis conditionibus aut *servari* mereatur, aut ab humo *sustolli*. Firmus *Pietati* & *Virtuti* maneas, nunquam *Regnum* deerit.

§. 30. In hoc verò potissimùm *Honori* Tuo consules, quò omnem promptiùs reverentiam & amorem detuleris, & in præsidium porrò Te stiteris *Uxori* Meæ, *Matri* Tuæ, de Me plurimis nominibus optimè meritæ, & in his præcipuè, quæ (cùm Me tot priùs liberis summæ spei auxisset, quos omnes unà cum Matre Amori Tuo & fidei commendo) raro *magnanimitatis* & *Patientiæ* exemplo pro *Me* & *Te* simul & nobiscum unà perpessa est.

§. 31. Deum Omnipotentem veneror, quicquid de Me facturus est, qui Innocentiâ Meâ & illius Gratiâ involvor satis & munior, ut Te *Anchoram* protollat vel portum potiùs Calamitosis his Regnis & durâ Hyeme jactatis, utque tuâ demum *Prudentiâ*, *Justitiâ*, *Pietate* restaures, quæ stultitia quorundam & nequitia ità penè pessùm dederunt, ut nil in-

integrum in *Eccleſia* vel *Statu* reliquerint, nil Coronæ, Proceribus, Clero, Communitati, nil quod ad Leges, Libertates, Fortunas attinet, quod ad Ordinem, Honorem, Conſcientiam & Vitam.

§. 32. Sin verò Me penitùs extinxerint (haud enim ſcio an huc quoque proceſſura ſit hoſtium malitia & furor, & ex dictis quorundam & factis non obſcura ſuſpicio) quamvis illud non dubitandum, exclamaturum Meum ſanguinem ad Cœlos uſque ob vindictam, Deum tamen obteſtor, nè iram ſuam velit in *illam* maximam partem effundere, qui fraude & artificio & ſimulatâ Ducum Sanctitate decepti: quos interno priùs horrore cruciatos, manet atrox aliquando ſupplicium.

§. 33. Cæteris in Me optimè affectis, nihil ſit (Deum precor) quod Me extinctum deſiderent; ità valdè voveo & ſpero, ut Virtutes Tuæ conſpectæ in felicitatem omnibus ſufficiant.

§. 34. Eos verò quos perperam in Me admiſſorum pœnitentia ſubierit, (ut jam lubens condono verbo *Chriſtiani Regis*) ità in poſterum non dubito quin ſis verè fideles habiturus, amorémque & obſequium Mihi debitum promptos Tibi cum fœnore rependere.

§. 35. Breviter, quicquid ego *mente agitavi* bonum Tu *perficias*, cùm Facultatem Deus dederit; multa palàm tuli Me facturum, plura facere volebam, ſi Tempora fuiſſent ſecundiora.

Fraus iſta ſtatim evaneſcet, & perſona paſſim di-

dilabetur. Nec iſte fucus & larva *Religionis* (quâ ſe hactenus texit *Rebellio*) ampliùs horum turpitudinem & dehoneſtamenta velabit: Satìs enim hæc Mea detentio, & inhumana tractatio demonſtrant quàm ſint de Me hi homines (quod ità valdè ſimulabant) ſolliciti.

Feliciora Te (ut ſpero) exſpectant Tempora; cùm calamitate ſuâ edocti Subditi id jam verum repererint, *pietatem* in Deum, & in Regem *Fidem* haud poſſe ſine *peccato* & *miſeria* divelli.

§. 36. Deus Tibi benedicat, & in *Juſtitia* Regna, in Vera *Religione* animam, in *amore* Dei & *affectu* Populi Tui Honorem Tuum ſemper ſtabiliat.

Sin Ille Meo interitu conſummandam hanc eorum perfidiam voluerit, ſit memoria Mei & nomen in Te uſque ſuperſtes, ut *Patris* tui Amantiſſimi, & trium Florentiſſimorum Regnorum *Regis*, quem Deo ornare placuerat non *Sceptro* ſolùm & *Imperio*, ſed eâ porrò *dignitate*, ut plurimas contumelias Ipſius causâ perpeſſus, immaturâ tandem morte raperer dum illud unicè ſtuduerim, ut Jura *Eccleſiæ*, vim *Legum*, Privilegia *Parlamentorum* & *Libertates* Populi conſervarem, & *conſcientiam* Meam, inſuper mille Regnis chariorem.

§. 37. Scio Deum poſſe (ſpero etiam & velle) Me reſtituere, nec de Illius *miſericordia*, nec de Populi Mei *amore* & *miſeratione* deſperabo.

Eveniat licèt quod peſſimum, Id ſaltem confido Me Tibi in multò melius *Regnum*

præcessurum; quod Deus Mihi, & Me illi reparavit per *Servatorem* meum *Jesum Christum*, cujus misericordiæ Te & Omnes meos commendo.

Vale, dum sit rursus congrediundi copia, si non in *Terris*, at in *Cœlis*

---

28. *Meditationes de Morte, postquam* Domus utraque *denunciâsset nîl ampliùs cum* Rege Tractandum, *& de Arctiori ejus* *Custodia in Arce* Carisbrokiana.

SUperest jam *satis* otii & *nimis* causæ ut de morte mediter,& me illi parem: Pauci enim admodum passus restant inter *Carceres* Principum & *Sepulchra*.

Quòd hoc *spatium* cogitandi habeo,Dei indulgentia est: quòd hanc tristem *occasionem*, hominum sævitia.

Præter enim commune illud omnibus mortalitatis onus, ea insuper accedunt dura onera queis me premunt aliorum *Ambitiones*, *Timores*, *suspiciones*, ceteræque impotentium animorum sevæ perturbationes, queis livore & odio efferatis etiam Vita *sua* foret insuavis, si quid esset quod in *Mea* delectaret.

§. 2. Deo Gratias habeo, nec in secundis meis nova erat mihi hæc meditatio: nunquam importuna existimanda, cùm sint illa tam incerta: Est enim mors *Eclipsis* ejusmodi, quæ in *sudo* æquè fit ac in *nubilo* Tempore.

Meæ verò diuturnæ & acerbissimæ ærumnæ illos

illos naturâ hostes infensissimos *Vitam* & *Mortem* apud me reduxerunt in gratiam. Illo *Terrore* communi prorsus liberor, & isti mihi peculiares horrores multùm jam mitigantur: licet enim mors mea terrâ illâ & horribili specie appareat, quâ me maximè percellere omni astu nituntur Hostes isti feri & implacabiles, qui jam de fœce hauriunt quicquid est virulentiæ exprimentes: Deo tamen semper laus sit, hæc contemplor ut aspera quidem spicula, sed non veneno mortifera, cùm vel hæc Redemptor meus Ipse jam extraxerit, vel suæ mortis porrexerit salutare *Antidotum*: quæ ut immatura, injusta, pudenda, probris omnibus & ludibriis exposita, superavit quicquid possum timere.

§. 3. Nunquam ità experimento didiceram, quàm sit *Bona Conscientia convivium*, vel quid valeat *murus aheneus* sani & integri animi constantiæ, quàm in hoc congressu propriori ubi manu consertâ cum hac mortis Meditatione dimicavi.

Non tam *diu* vixi, ut vitæ tædeat, nec tam *malè* (opinor) ut vel pudeat *vivere*, vel pertimescam *mori*: verum est, in iis me malis versari, ut sit abunde aliquando cur cupiam mori nisi illud cogitarem maximam eam esse Christianæ vitæ gloriam *mori quotidie*, dum fide vivâ & spe vitæ melioris vincit illas mortes quotidianas, queis sic per partes occidimur, & simus indies nobis ipsis superstites; id enim revera mors est, *Salute*, *Honore*, *Libertate* privari, & *solatiis* eo-

rum qui sunt nobis charissimi, & vitæ *vita*.

§. 4. Vitam Meam quidem (cùm *Rex* sim) in nulla æquè re humana arbitror ac in Populi *amore* & *benevolentiâ* sitam, ob quam mille mortes subii, atque adeò spero Me non hîc penitùs interiisse: id tamen aggressi sunt Hostes Mei mendaciorum veneno & vi Armatâ, illum Mihi primum Subditorum *amorem* & *obsequium* jugulare, & mox cuncta vitæ Gaudia, quæ ex his potissimùm percepi.

Parùm jam Mihi *vitæ* reliquerunt; nucleus tantum & putamen superest quod à cætera malitia auferatur, cùm sint omnia Mihi extincta solatia, quæ Mihi vitam reddant expetibilem.

Nè verò (Anima Mea!) nè vitam illam vel dolore nimiam, vel molestam tædio putes, in qua Deus occasiones suppeditat si non *agendi* at *ferendi* eâ Christianâ Patientiâ in Bona Causa & forti animo, unde maximum vitæ decus, & è morte lucrum accedat.

§. 5. Christianam enim fortitudinem si quis rectè æstimet, pusilli est animi mori cupere, quia tædet vivere, & quo vacui arguimur illa vere Heroïcâ & Christiano dignâ Celsitudine quæ se optimè ostendit in has fortiter ærumnas sustinendo, quæ, quamdiu in hoc Corpore versemur, semper Nos velut umbra consectantur, *contradictores* nonnunquam aut *correctiores*, prout sol rerum *secundarum* vel in Meridiem *ascendit* vel in occasum *declinat*, qui, cùm totus abfuerit, rore Coeli optimè compensatur.

§. 6.

§. 6. Sunt quidem Afflictiones, velut ille *Sampſonis* Leo, primo ſuo Inſultu *terribiles*, ſed à quibus *ſuavitatem* expreſſerit qui hîc audet colluctari, & vincere, nec ægro nimis animo & imbecilli ferat ſupereſſe his *Cucurbitis* marceſcentibus, dum cum Deo verſari permittatur.

§. 7. Me quandoque moriturum (ut *Hominem*) certiſſimum; poſſe Me *Regem* mori, manu Subditorum (violentâ, repentinâ, ſævâ Morte, in robuſta ætate, in medio Regnorum, ſpectantibus Amicis, nec auxilium ferre valentibus, & Triumphantibus Inimicis & Illudentibus Vivo, Morienti, Mortuo,) tot ſunt ſimul Argumenta cur fiat valdè credibile, ut vix ſperare ab Hominibus meliora Deus jubeat, licèt ab Illius miſericordia nil deſperem.

Novi vitam meam, à malitia Diaboli, & impiorum hominum unicum jam diu ſcopum peti, eſſe tamen ſub Dei cuſtodia, cui, non ideo ut vitam longiorem eblandiar, ſic me volo oſtendere paratum mori, ſed ab ipſo humiliter pendere cupio, & me totum Illius voluntati tum in *Vita* tum in *Morte* (quotcunq; eas ordine diſpenſare placuerit) ſubmittere. Arduum fateor negotium tot diverſis Mortis horroribus (queis Me Deus tentari permittit) ſed pari omnibus atrocitate conflictari, dum vel furores cogitem repentinæ trucidationis: vel illas *judiciorum Formas*, quas forſan Hoſtes mei (non ſecus ac illi *Chriſti* interfectores) ſunt uſurpaturi, ut ſolemniore

quâdam truculentiâ per hæc justitiæ *ludibria* Malitiam suam consumment: quod tamen astu necessario ideo forsan sunt facturi, ut hâc *Pompâ* pereuntis minùs mei misereantur homines, in quem ut Noxium animadverti ex Jure credent *Principem* videlicet à *Subditis*: Ipsi interim non ignorantes nullam *Divinam* aut *Humanam* Legem hoc Illis concedere, ut *sine* Me in quempiam alium, nedum *in* Me quicquam statuant, quique omnibus Sacris (coram Deo & hominibus) vinculis me tueri obligati, jam *Perjurium* suum quærunt hoc *Justitiæ* pallio obtegere.

§.8. Misera sanè conditio, ut quis Hostes suos habeat *Accusatores*, *Actores*, *Judices*, sed illa omnium deploratissima, ut hæc *Subditorum* insolentia in *Regem* audeat, eorúmque qui rei hujus cladis maximè, mei sanguinis effusione suas volunt lavare ab Illo tanto cruore innoxio, cujus nunc coram Deo & hominibus (& in conscientiis suis credo) clarè damnantur, iniquissima illa *postulata Turbis* primùm, mox *Armis* prosecuti. Nec ex ulla ferè causa magìs viles & abjecti homines tam ferociter plerumque & timidâ quadam sævitiâ exercent usurpatam in legitimos Dominos potestatem, quàm conscientiâ injustè usurpatæ: jactent quicquid velint de Justitia in *Delinquentes*, vetera illa figmenta & larvas ad celanda illa horrida & monstrosa consilia, qui Jus & Fructum *Vineæ* obtinere aliàs non poterant, ni *Hærede dejecto* & *interfecto*.

Maximum apud Hos crimen meum est, quòd

quod *Verbo* meo noluerim *Me Ecclesiámq;* & *Statum* simul perdere; vel illis copiam facere ut hoc *Gladio* impunè perficerent, qui ambitione & avaritiâ immensâ nullis à Me concessis vel satiari possunt unquam vel mansuefieri.

Nec credibile est illis unquam persuasum fore Regnum Illud *Carduorum* quod à nonnullis erigitur (asperum, imbecille, *sterile* in Deum & homines) unquam aliàs posse efflorescere, nisi Regio eorum sanguine, quibus Jus ad Regnum, irrigetur.

§. 9. Dei fiat voluntas: haud ambigo quin Hunc sit olim habitura innocentia Mea Præsidem sibi maximum & Patronum, qui jam solus Judex est, & quem solum agnosco *Regum Regem*, non *Majestate* solùm, & eminenti *Potentiâ* superiorem, sed peculiari magis curâ & sollicitiori custodiâ illos ambientem, qui cùm sint maximi in Terris *Justitiæ*, *Legis*, *Religionis* Vindices, tot periculis jacent obnoxii, quot sunt Homines, vel Dæmones qui hæc omnia volunt confundi.

Verùm non ità diu patietur Deus in *Babele* sua exaltari, qui hanc Regum ossibus exstruunt, & sanguine cæmentant.

Ultores mortis Meæ (certum habeo) inter seipsos reperient, & quæ in Me fecerunt multa mala, pœnas olim ab Illis repetentes, qui in nulla alia re fuerunt quàm in his malis concordes.

Clamor sanguinis Mei non ferendus eò tandem impellet, ut nullâ meliùs ratione expiandum credant, quàm eorum vicissim fundendo,

dendo, qui Meum juxta cum illis sitierunt.

§. 10. Quæ sit tristis omnium confusio interitum Meum secutura, nimis certis argumentis præsagio ex his quæ dudum vidi in hoc Statu rerum afflictissimo: in quo Deus (qui solus potuit) sæpe causam Meam asseruit, nec impunè Illis esse permisit, quorum Confœderatio in scelere maximum hic videbatur præsidium; quibus causa est abunde cur metuant nè sit ampliùs illos distracturus, & ultione mutuâ perditurus.

§. 11. Ego *mortem* spero vincere *Christi* Virtute & Amore, qui Victoriâ *Resurrectionis* Suæ & *Ascensionis* Gloriâ *Vim* omnem Mortis absorpsit.

Proximum Mihi ingens solatium est, non Mihi solùm hunc honorem haberi, ut, exemplo Illius Justitiæ causâ patiar (*Tyrannidis* utcunque & *Injustitiæ* fœdis criminibus aspersus) sed & vestigia sequar Charitatis, quæ pulcherrimâ docet ratione & *ulcisci* hostes nostros & *vincere*. Hâc ergo Dei gratiâ instructus & ignoscere illis possum, & precari, nè illis velit ulteriùs sanguinem Meum imputare, quàm hactenus tantùm, ut intelligant quàm valdè opus habeant *Christi* sanguine, ut sint puri nostro sic effuso.

§. 12. Nullam aliam in præsens Hostes Mei *Regulam Justitiæ* præter suam *Voluntatem* agnoscunt: hanc Vi mensurant, successu urgent; in hoc enim sibi blandiuntur, *tutos* se fore Meo *periculo*, & in Mea *morte* suam *vitam*; illud interim non cogitantes, quod quemad-

modum maxima ad peccandum tentamenta felicitatis quadam apparentiâ recta sæpius & involuta porriguntur, ità severam Dei iram maximè perfici, cùm facinorosa sua consilia nefarii homines consummaverint.

§. 13. Deo gratias ago, haud magìs enixè Me precari ut hoc à Me violentæ mortis *acerbum poculum*, quàm ut ab Illis transeat *Iracundia*, quos vel Mei desertores sparsit sanguis Meus, vel incumbentes aut assentientes morti Meæ temeravit.

Circumscripsit *Dei* voluntas, & conclusit *Meam:* Ea Mihi in morte *voluptas*, nullam è vindicta *voluptatem* capere; Hoc *Christianum* in Inimicos, *Regem* in Subditos decet.

Nil mihi possunt eripere, quod non libens amittam cùm Deo visum fuerit per has manus adimere. Compensabit infinitâ sua Misericordiâ, queis nunc humanâ iniquitate æquum putat me privare.

Decus mortem sequuturum totum illud exsuperat, quo vel potiri hîc poteram, vel cogitare.

Non illas graves ampliùs & invidiosas hujus mundi *Coronas* desiderabo, cùm Me Deus misericordiâ coronaverit, & in Gloria Gratias suas consummaverit, & hanc umbram *Terrestrium* Regnorum illo verè *Cœlesti* permutaverit.

§. 14. Quod ad mundi probra, & imputatæ *Tyrannidis* calumnias, ipsa posthac Mei Interemptorum necessaria & acerba sævitia satìs omnes per se confutabit.

Horum interim qui optimi & cordatiſſimi ſunt fidem ſalvam Mihi & amorem manere non dubito, quorum multi Me lachrymis & precibus proſequuti ſunt, libenter in meam gratiam vel mecum unà morituri.

Excuſabant hi facilè ſi qui fuerint lapſus humani, & nihilo minùs officium ſuum ut Regi præſtabunt, cùm ſit nulla tanta à Religione neceſſitas, quæ ſub obtentu puniendi cogat *Subditos* omnia *Principum* crimina *ſuperare*, quæ etiamſi fuiſſet, hîc certè locum non habet ubi tam prolixa in publicum compenſatio facta eſt, quæque nè *publicè* gauderetur *privata* Ambitio eluſit.

Credo nonnullos manſuetioris ingenii, qui è ruina Mea minùs creverunt, qui jam ſtimulos aliquot aſperiores & conſcientiæ morſus ſentiunt, cùm jam facinorum ſuorum effigiem, & lineamenta quaſi expreſſa in ſimilibus aliquot pœnis agnovere, qui certè vix ſperare jam poſſunt *pollices manuum* & *pedum* integros ſibi diu manſuros, qui (quaſi *ungues* tantùm præfecturi) mihi Robur maximum amputârunt.

§. 15. Inſolentiores verò & contumaciores poteſt Deus inſolenti quâdam & inuſitatâ plagâ (velut *Corah* & illius conſortes in Principem ſimul & Sacerdotem murmurantes) opprimere, ut nempe T*erræ* filii (*infima* illa & contemptiſſima *Populi* pars) *os* in illos aperiat, & (juſtiſſimo Dominationis *malè* partæ *pejùs* geſtæ faſtidio) hauriat penitùs & abſorbeat (ille ipſe inquam *Populus*) cujus maximè

fulci-

fulcimento ſubnixi, hæc in *Me* & *Eccleſiam* & *Statum* conſtruxerunt.

§. 16. Solatium Mihi in morte præcipuum eſt illa Pax quam ſpero cum Deo factam: ad cujus rigidum Tribunal non verebor comparere, & illam cauſam aſſerere inter Me & *Hoſtes* meos (nullo merito meo infenſos) Gladio tamdiu diſputatam, haud dubitans quin illius rectiſſimo judicio iſtæ omnes argutiæ refellentur, queis (*Sophiſtarum* magìs quàm *Chriſtianorum* more) à ſucceſſu argumenta in cauſam faciunt, quaſi ſic Deus oſtenderit illam ſibi approbari, cujus ſapiens Providentia multa ſæpe *permittit* evenire, quæ à Revelato Dei Verbo (ſolâ Bonæ *Conſcientiæ* & *Actionum* clarâ, ſtatâ, tutâ Regula) multum abeſt ut *comprobentur*.

§. 17. Atq; adeò confido, cauſæ Meæ Juſtitiâ & Conſcientiæ Rectitudine *Me* tantò *Illis* futurum in Foro Dei ſuperiorem, quantò *Illos* ſupra *Me* extulit Fortuna in illo Vulgi judicio; qui non cogitat plurima ſæpe hominum facinora ad *cælos* uſq; attolli plauſu mundi, qui, ſi ex injuſtitia & ſcelerato fine cenſeantur, *ex inferno* aſcendunt: Quin nec Aura illa ſecunda quæ Piratæ velum implet, ſtatim ipſius latrocinia & rapinas excuſat.

§. 18. Multò interim libentiùs & alacriùs fero *perdidiſſe* hanc litem (quam coactus admodum ſuſcepi, ad aſſerendas *Leges* Regni, *Libertatem* & *Honorem* Parlamentarium, *Jura* Coronæ, juſtas Subditorum *Immunitates*, & veram *Religionem* Chriſtianam in *Doctrina*, *Diſciplina*,

cæte-

cæterísque incitamentis & præmiis debitis) quàm si multò Bello potior ad hæc omnia opprimenda *valuissem*; id quod nonnulli jam palàm faciunt, quicquid priùs simulaverant.

§. 19. Plurimum interim Mihi proderit *Patientia* amicorum & *Preces* ad mitigandam hujus *poculi* amaritudinem, quam ut à Dei manu (si sic fieri necesse sit) libentiùs accipio & haurio, quàm ab illis porrigitur eâ sævâ & impiâ manu contra Me toties levatâ.

§. 20. In his autem extremis, plus *Hostibus* videor quàm *Amicis* debere: illi finem imponent ærumnosæ hujus vitæ peccatis simul & doloribus, hi forsan Me utrisque adhuc volunt conflictari.

Ero *plùs quàm Victor*, corroborante Me *Christo*, propter quem (*Veritatis*, *Ordinis*, *Pacis* Autorem) hactenus perpetior. In horum enim maximè gratiam contra *Errores*, *Factiones*, *Confusionem* pugnavi.

§. 21. Mors jam violenta (si subire oporteat) nihil aliud est quàm Mortalitas coronata Martyrio; ubi naturæ *Debitum* ex peccato contractum valebit in *donum* Deo à Patientia & Fide oblatum.

Quod humillimè obtestor ut in misericordia *accipiat*, & licèt Mors ut à Deo *immissa*, sit peccati Mei *stipendium*, ut verò ab hominibus *inflicta* summum aliorum in Deum & Me *crimen* : quemadmodum tamen spero ità remissa Mihi fore peccata Mea, ut nihil ex his inamarescat magis Mortis poculum, ità Deum enixè precor ut illis ignoscat, ad

quos

quos Crimen Mortis Meæ spectat maximè.

§. 22. *Illustriora* erunt multò *charitatis* nostræ in Illos *Trophæa*, quàm Eorum in Me malè administratæ *Victoriæ*.

Prospero quantumvis sint peccato usi, pœnitentiâ opus est, ut sit veniæ locus, quam vehementer illis à Deo exposco, néve mors Mea ab illis *temporaria* illorum *æternâ* vindicetur; ità enim Mecum reputo, multò minùs deprecari oportere *præsentaneum* cujuscunque *Regis* interitum, quàm vel minimi è *Populo* damnationem *æternam*.

Mihi satis ex voto erit, si Me in *fluctus* exposito tutò *Navis* ad portum appellat; mirum licèt videatur haud aliàs mitigari à *Nautis* posse procellam, quam excitârunt, nisi *Navicularium* suum in mare deturbando.

§. 23. Deo gratias habeo, nulla hostium immanitas obstabit quo minùs ad illam paratus accedam! quibus in hoc saltem frustrà erit malitia, quòd non sint voluptatem habituri *animam* unà cum *corpore* perimendi: de cujus salute, dum & ipsi videntur & *alios* jubent desperare, satis clarè ostenderunt haud de ea esse valdè sollicitos.

Quorum sæva custodia, & nulla Charitas *Sacellanorum* subsidia arcentium, *aperuit* mihi potiùs quàm *obstruxit* viam ad Thronum cœli.

Ubi tu habitas Rex Regum qui imples Cælum & Terras, qui es Fons Vitæ Æternæ, in quo nulla Umbra Mortis.

Tu Deus justè Mortem nobis infligis, & misericors

sericors Servator ex illa liberas, & in illa conservas.

Præstat nobis ipsis mori & in te vivere, quàm vivendo Nobis, Te *fraudari.*

O illa mortis Meæ acerbitatem ut Hominis & Regis augentia prosint in Incrementa Gratiarum, & solatia animæ ut Christiano.

Si Tu mecum sis futurus Domine, nulla sentiam, nulla pertimescam mala, etiamsi ambulem in valle lethalis Umbræ.

Cum Morte luctari quivis potest infirmus licèt & mortalis, superiorem verò in hac lucta fieri, tuæ Gratiæ opus est qui es Deus omnipotens & Immortalis.

Tu qui nôsti expertus Servator Meus quid sit mori mecum ut Hominem, fac me vicissim cognoscere, quid sit tecum per Mortem ad Vitam (Deus meus) transire.

E*moriar licèt, scio tamen Te Redemptorem Meum in æternum vivere, etiam Me occidendo addis animum, ut* Tibi *de Vita Æterna securus credam.*

O nè favorem T*uum subtraxeris Vitâ longè potiorem.*

O nè procul à Me abscesseris, quàm enim propè immineat violenta & sæva mors, ignoro.

Ut Omnipotentia T*ua (Deus!) palàm facit, ità potest Omniscientia evertere improba eorum consilia qui conjuravere perniciem meam, vel conjurabunt.*

O per Eorum malum animum bonam T*uam voluntatem patefacias.*

Veniam das Mihi, ut Homini, Orare, ut hoc à

Me

Me transeat poculum, sed Christianum docuisti Christi exemplo adjicere. Non Mea sed Tua voluntas fiat.

Etiam (Domine!) una fiat & eadem voluntas nostrà dum in Tuam Mea convertatur, nè sit ulla in me tanta vitæ cupiditas, quàm ut faciam & feram Voluntatem Tuam tam in Vita ac Morte.

Quemadmodum credo Te mihi omnes vitæ meæ condonâsse errores, ità spero etiam & Mortis pro pulsaturum terrores.

Fac, ut libens, relinquam hoc Mundi Nihilum, ut in Te cunctis solidè fruar, qui Mihi Christum fecisti in vita lucrum, in Morte Incrementum.

Sint licèt sui in Me & in Te officii Interemptores Mei valdè immemores, nè te habeant propterea Misericordiæ Tuæ in Illos immemorem.

Quid enim lucri erit in sanguine Meo, vel quid è Regnis commodi, si hi Animâ suâ multentur?

Imò (Domine!) non ii solùm qui Legitimam Potestatem oppugnârunt, sed qui usurpârunt penitùs & in Me obverterunt, licèt valdè mereantur Damnationem, in se non recipiant.

Tu Filium Tuum Crucifigentibus Servatorem eundem præstitisti, uno opere ab Illis violenta, & pro Illis voluntaria patientem.

O Vox Sanguinis Illius pro Interfectoribus Meis exaudiatur, & Clamorem Sanguinis Mei ex adverso obruat.

Fac illos capaces Misericordiæ Tuæ de peccatis suis priùs convincendo, nec deludant & perimant Animas suas, falsis ampliùs Justitiæ in cædem Meam coloribus, quos Potestatis iniquissimè usurpatæ conscientia maximè omnium in hos furores exstimulat.

Tu

Tu, Domine, cognoscis Illorum in Me misericordias valdè mendaces, valdè immanes, qui se de salute Mea sollicitos simulantes nil nisi perniciem struebant.

O nè cum illis agas ut Viris Sanguinum *& dolosis, sed vincas eorum sævitiam Tuâ misericordiâ, Meâ charitate.*

Et cùm de Sanguine Meo inquisiveris, ô sparge Eorum temeratas licèt at pœnitentes animas Filii tui Sanguine, ut Interfector *Angelus prætereat.*

Quanquam nimis angusta Regna Mea viderentur quæ Me & Illos simul caperent, capax Illud tamen misericordiæ Tuæ Immensæ Regnum Me & Illos simul complectatur.

Cùm reconciliati Tibi (Domine!) ejusdem Redemptoris Sanguine, longè supra evademus ambitiosa illa desideria, unde fera hæc odia procreantur.

Et cùm in Me manus eorum incubuerint crudeli maximè & gravi pondere, O in brachia cadam teneræ Tuæ, & æternæ misericordiæ.

Dimitte (Domine!) Famulum Tuum in Pace, nam viderunt oculi Mei Salutare Tuum.

Vota dabunt, quæ bella negârunt.

Ἀποθανὼν ἔτι λαλεῖται. Heb. 11. 4.

F I N I S.

Explicantur Nonnullorum *Capitum* pauca quædam obſcuriora.

CAP. I.

QUibus partium ſtudiis Deputatorum Electiones.] *Innuit præcipuè illos Deputatorum ab Oppidis & Municipiis, qui cùm à paucis admodum creantur facile erat. Nobili cuiquam aut Factioſa quem vellet eligendum obtrudere. In his magna Fraus eorum & Ambitus, qui in Regem & Eccleſiam malevoli.*

CAP. II.

Comitis Straffordiæ] *Is erat* Thomas Wentworthius, Prorex Hiberniæ, *qui Læſæ Majeſtatis poſtulatus, cùm ſe egregiè defendiſſet, Lege poſt latâ condemnatus eſt, cui Rex (ſumma vi adhibitâ) invitiſſimus tandem aſſenſit.*

Legi damnatoriæ] *Illi ſcilicet recèns latæ quæ illum condemnabat.*

Vociferantium Juſtitiam.] *Is enim clamor erat furibundæ Plebis* [Juſtitia, *fiat* Juſtitia] *magnis interim agminibus Parlamenti Curiam & Aulam circumſedentis, ab his præcipue inſtigatæ, qui timebant nè hæc Lex perferretur.*

Scitum illud poſterius.] *quo cavebatur, nè deinceps obtineret hæc in* Straffordii *cauſa procedendi ratio, cùm ſint aliàs exempla* Parlamentaria *maximæ apud Anglos Autoritatis.*

CAP. III.

Quinq; Ordinis Illius Membra.] *Hi erant* Johannes Pymmius, Johannes Hamdenus, Denſelus Hollifius, Arthurus Haſelrigus, *&* Gulielmus Strodius, *quibus, cum Regi deferrentur ſeditionum capita poſtquam denunciaſſet accuſationem, miſſo ad* Domum Inferiorem *ſatellite, ſpretus illic & repudiatus, perrexit ipſe in Domum ut præſens in Judicium repeteret.*

CAP.

CAP. IV.

Illa *Episcoporum* Declaratio.] *Qui cum essent pars* Domûs Procerum *male habiti à Populo & perterriti ut in* Domum *venire non auderent, protestabantur se pro irritis habituros quæ absentibus Ipsis perlata, unde plurimi in Carcerem conjecti.*

Alba Aula.] *Domus Regia Londini.*

CAP. V.

Legem *de Triennali* Parlamento.] *Ut cùm priùs* Parlamenta *ad arbitrium Regis crebriùs nonnunquam aut rariùs indicerentur, nuper per plures annos intermissa, jam singulis Triennis necessariò cogerentur.*

Vi postea, & professâ hostilitate infectum reddere.] *Id enim de Rege spargebant, quasi Exercitum nuper contra Scotos conscriptum Urbi vellet admovere, ut Parlamento vim faceret.*

CAP. VI.

Negativæ *Vocis.*] *Ità enim vocatur illud Regis suffragium quo contradicit liberè cuicunque rogationi, rata omnia facit, vel irrita.*

CAP. VIII.

Cum ab Hulla.] Hulla *Oppidum in Angliâ maritimum cujus Arx est munitissima, magnum Regis Hoplophycium, cujus præfectus* Johannes Hothamius *Regem illuc venientem exclusit, atque initium bello dedit, qui deinde inclinatæ fidei suspectus cum majore natu Filio ab ipsis Partis suæ hominibus Capite multatus est.*

Arcis Londinensis Colle.] *Loco supplicii.*

CAP. IX.

Supervacua Verborum Parenthesi.] *Ità enim in omnibus ad Duces Belli mandatis Regis semper Personam excipiebant, cùm à nullo minùs abstinerent.*

Nonnulli recesserint.] *Multi ex utroque Ordine quibus nihil perniciosius, quàm si in Regem æquiores crederentur.*

Lux illa de Radice *&* Germine.] Ea *enim verba erant rogatæ Legis, ut Hierarchia Ecclesiæ in Radice & Germine aboleretur, quod & frequens usurpabant in seditiosis Orationibus & Clamoribus.*

Delinquen-

Delinquentes.] *Ità enim omnes vocabant, qui Regi adhærebant, in defensione Prærogativæ suæ & Legum, quos invisos Populo reddebant ut malos Consiliarios, & Arbitrarii Regiminis Promoteres*, &c.

CAP. X.

Gloriosum Me Regem *effecturos.*] *Id enim quo Populum facerent, ubique venditabant se Regis commodis studere, & si sibi auscultaret Gloriosissimum effecturos.*

Juramentum tueri.] *A quolibet Rege Angliæ in Inauguratione sua susceptum.*

CAP. XI.

Quam Tirones sint valde in Re Politica.] *Multi valde adolescentes, & tenui fortunâ & educatione, Municipiorum præsertim Deputati.*

Rescripti Verba.] *Authoritatem dantis Eligendi.*

CAP. XII.

Rebellione Hibernica.] *Quæ (turbatis rebus in Anglia sed nondum Bello declarato) erupit.*

Præposterum illum rigorem.] *Qui nec illis locum veniæ relinquebant, proscriptis fortunis & sub hasta positis, cum nondum Illos in potestatem redegissent.*

Armorum aliquâ Cessatione.] *Nempe ut Anni unius induciæ fierent, quod factum est ex Sententia eorum qui Regi erant à consiliis in Hibernia, id vehementer flagitantibus Primariis Belli Ducibus.*

CAP. XIII.

Lex Illa Pacificationis.] *Quâ nuper omnes controversiæ inter Regem & Scotos qui non ità pridem Arma moverant, compositæ videbantur & diremptæ.*

Regimen *à Jesu Christo* institutum.] *Id enim passim Illi crepabant quasi suum illud esset peculiare.*

CAP. XIV.

De *Fœdere.*] *Crescente Regis Fortunâ cum jam pars adversa inclinaret, evocatis in auxilium Scotis in Fœdus seu Ligam unà juravere.*

Cujus Capita erant præcipua, se Religionem Reforma-

Reformatam in Scotia in Doctrina, Disciplina, Cultu & Regimine conservaturos, contrà, Religionem in Anglia (velut omnium corruptissimam) in his quatuor præfatis, reformaturos, Regimen verò Ecclesiasticum per Episcopos (quod unà cum Superstitione, Hæresi, Schismate, Impietate copulant) penitus exstirpaturos: Parlamentorum Privilegia & Regnorum Libertates illimitatò defensuros, Regiam autem Personam & Autoritatem cum Limitatione, in Veræ Religionis Libertatúmque Regnorum conservatione (quâ clausulâ, quandocunque libuerit debitam Regi obedientiam subtrahere, quod prætexant deesse non potest) denique Omnes Malignantes & Incendiarios (quo nomine Omnes Regi adhærentes vel in hoc Fœdus non consensuros incluserant) se detegere conaturos & ad cognitionem Publicam & pœnas trahere.

Extat Liber singularis Judicium Univesitatis Oxoniensis *de Solenni Liga & Fœdere, in quo singuli Illius Articuli accuratissimè examinantur & refelluntur.*

CAP. XV.

Dei Causa. Bono Fini.] *Verba multùm ab illis usurpata præsertim à Concionatoribus è Suggestis in Regem intonantibus.*

Forisque lacessitus.] *Quando fuit in Hispania, à Jesuitis & ipso Pontifice.*

Religionum farrago.] *In qua trecentas nonnulli Sectas numerant.*

Papista[illegible]um auxilio.] *Quorum alii ex Officio Illi militârunt, multi cum aliàs salvi esse non poterant. in Regis Castra compulsi.*

Pravos Consiliarios.] *Hos enim in omni* Declaratione *vehementer exagitabant, vel potiùs sub hoc Nomine Regem ipsum.*

CAP. XVI.

Ludibriis *in* Libro utentes.] *Eo enim audaciæ ventum erat, ut Ministros in Ecclesiis legentes deturbarent è Sede, & Librum inibi lacerarent; & multa alia Fœda & impia.*

Æquè verba ac sensum?] *Ita enim* Directorium, *quod Liturgiæ vice substituebatur Argumentum præscripsit & Materiam Orationum, cæterarúmque Sacrarum*

Celebra-

Celebrationum, *permissâ Verborum Libertate.*

Pars maxima subsignarent.] *Cum aliâ Lege in Anglia initiari Sacris Ordinibus non possint.*

Quod pro Me toties Orare instituit.] *Ter enim vel quater in Matutino Officio pro Rege oratur.*

CAP. XVII.

Christi Gubernationis, Sceptri.] *Quibus libri eorum & Conciones abundant.*

CAP. XVIII.

Tractatu Uxbrigensi.] Uxbrigia *Oppidum in Anglia inter Oxonium (in qua Rex tum agebat) & Londinum media, in qua tertio jam Belli Anno missis utrinque Delegatis agebatur de Pace, sed cum nihil æqui impetrari potuisset, frustrà.*

CAP. XX.

Conventus Theologorum Insolito more.] *Quia mos solitus & legitimus erat, ut mandato Regis præeunte, certi Theologi à Clero in suis seorsim Provinciis deputarentur in* Synodum, *quæ sua jura & Privilegia habebat, cum jam pauci essent duntaxat in Concilium vocati quos* Uterque Consessus *nominaverat.*

CAP. XXI.

Literas meas interceptas.] *Ac prælio illo infœlicissimo* Nasbeiensi *cum cætera Regia supellectile, & mox odiosè divulgatas.*

CAP. XXII.

Dissimulato habitu.] *Nempe Ecclesiastico, quo duobus vel tribus comitatus ad* Scotorum *Castra confugit.*

CAP. XXV.

Beneficio Cleri sui.] *Alludit ad id quod in Anglia appellatur* Beneficium Cleri, *nempe Gratia quædam in nonnullis Capitalibus Judiciis indulta, quâ convictus maleficii, si partem aliquam Sacræ Paginæ ut* Clericus, *id est, Latinè legerit, à Capitali Sententia liberatur.*

CAP.

CAP. XXVI.

Hac Mei raptione.] *Rex in* Holmbeia *Custoditus, dum ageretur in* Domo Utraque *de remittendo Exercitu, nocte quadam à Cohorte Armata interceptus est, & ad Exercitum perductus, unde Magnæ Mutationes insecutæ.*

FINIS.

[illegible]